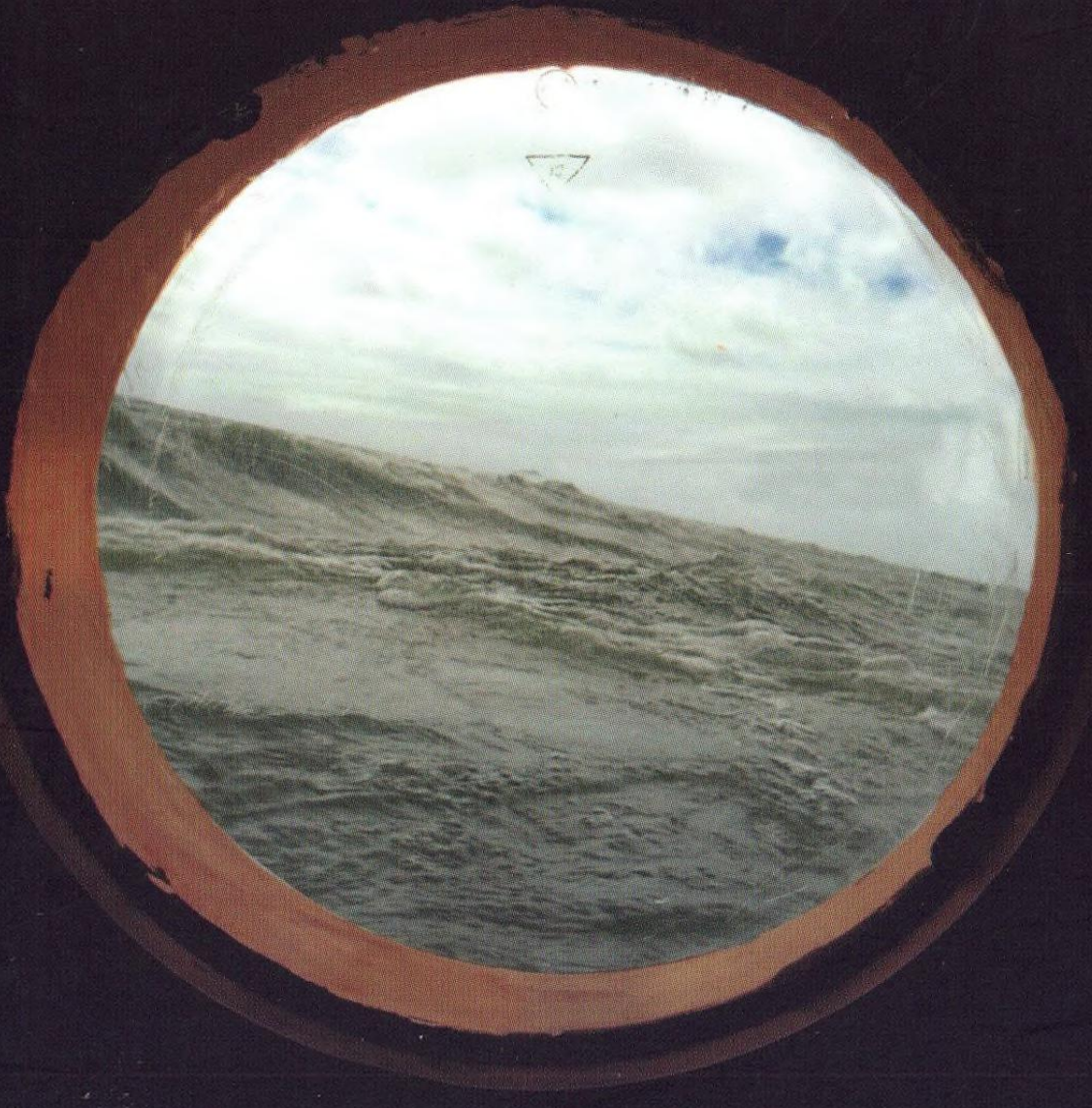
FRODE GRYTTEN

NILS VIK'İN ÖLDÜĞÜ GÜN

roman

metis

Frode Grytten

NILS VIK'İN ÖLDÜĞÜ GÜN

Norveçli yazar ve gazeteci Frode Grytten 1960'ta Bergen'de doğdu. Bir süre gazetecilik yaptıktan sonra tam zamanlı yazarlığa geçti. 1999 tarihli öykü kitabı *Bikubesong* (Arı Kovanının Şarkısı) Norveç'in prestijli Brage Ödülü'ne layık görüldü ve birçok dile çevrilmenin yanı sıra tiyatroya uyarlandı. Polisiye türündeki 2005 tarihli *Flytande bjørn* (Yüzen Ayı) adlı romanı Riverton Ödülü'nü, 2007 tarihli *Rom ved havet, rom i byen* (Deniz Kıyısındaki Odalar, Şehirdeki Odalar) adlı öykü kitabı ise Norveç Edebiyat Ödülü'nü ve Melsom Ödülü'nü kazandı. Roman ve öykünün yanı sıra şiir ve çocuk kitabı da kaleme alan yazarın son romanı olan *Nils Vik'in Öldüğü Gün* ise Brage Ödülü'ne layık görülen ikinci kitabı oldu.

Metis Yayınları
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul
e-posta: info@metiskitap.com
www.metiskitap.com
Yayınevi Sertifika No: 43544

Metis Edebiyat
NILS VIK'İN ÖLDÜĞÜ GÜN
Frode Grytten

Norveççe Basımı: Den dagen Nils Vik døde
Forlaget Oktober AS, 2023

© Frode Grytten
© Metis Yayınları, 2025
Çeviri Eser © Banu Gürsaler Syvertsen, 2025

Oslo Literary Agency ile Kalem Ajans aracılığıyla yapılan
sözleşme temelinde yayımlanmıştır.

İlk Basım: Aralık 2025

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Yayıma Hazırlayan: Özde Duygu Gürkan

Kapak Tasarımı: Emine Bora

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:
Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197 Topkapı, İstanbul
Matbaa Sertifika No: 44865

ISBN-13: 978-605-316-438-8

Eserin bütünüyle ya da kısmen fotokopisinin çekilmesi, mekanik ya da elektronik araçlarla çoğaltılması, kopyalanarak internette ya da herhangi bir veri saklama cihazında bulundurulması, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun hükümlerine aykırıdır ve hak sahiplerinin maddi ve manevi haklarının çiğnenmesi anlamına geldiği için suç oluşturmaktadır.

FRODE GRYTTEN

NILS VIK'İN ÖLDÜĞÜ GÜN

roman

Çeviren:
BANU GÜRSALER SYVERTSEN

metis

Leiv Grytten'in anısına

SABAH SAAT BEŞİ ON GEÇE Nils Vik gözlerini açtı ve böylece hayatının son günü başlamış oldu. Her zamanki gibi yeniden uykuya dalacağından emin bir şekilde rüyayla uyanıklık arasında bir süre daha yatmaya devam etti. Ancak o gün gelmişti işte. Yatakta sağa sola döndü, odayı inceledi – çalar saatli radyo, açık pencereden içeri dolan soğuk hava... Görebildiği kadarıyla bugün yastığında kan izleri yoktu. Ne görmüştü rüyasında? A elbette, saçını okşayan el, yanağına dokunan parmaklar, karanlıktan gelen bir ses. *Seni bekliyorum sevgilim.*

Ayaklarıyla soğuk zemine bastı, banyoya gitti, pijama pantolonunu indirdi ve gece çişinin ağırlığından kurtardı kendini. Bir çırpıda klozete boşaldı içindekiler. Sonra yapılması gerekenleri yapmaya başladı. Sabah ritüelini hâlâ etkin bir şekilde yerine getirebiliyordu. Her türlü hava şartında yataktan kalkmak, giysilerini bulmak, kahve yapmak, kahvaltı hazırlamak ve tekneye inmek. Uzun yıllar boyunca edinilmiş ve uygulanmış hareketlerdi bunlar.

Duş yaparken suyun beyaz teni üzerinden akıp gidişini seyretti. Lavabonun önünde durdu, tıraş bıçağını yanaklarının, çenesinin, boynunun ve âdemelmasının üzerinde gezdirdi. Sağ eli hafif titrediğinden dikkatli olması gerekiyordu. Fiyordu üst dudağında bir plaster veya çenesine kanlı bir kâğıt parçacığı yapıştırılmış bir şekilde geçmek istemiyordu. Başka ne vardı? Dişler? Eller? Pomat? Tıraş losyonu sürmekten vazgeçmeyi düşündü. Ama bugün dün-

den, bir önceki günden veya ondan önceki tüm günlerden farklı olmamalıydı.

Aynadaki adam. Orta boylu, tıknaz ve güçlü kuvvetli, bir zamanlar koyu renk olan saçlar şimdi kısmen ağarmış. Kaba yüz hatları, geniş bir alın, küçük gözler, seyreltilmesi gereken gür kaşlar. Yerçekimi nedeniyle değişikliklere uğramış bir beden, artık sadece ayaklarım eski haline benziyor, derdi. Bakışını sabitledi. Aynadaki adam ona bakıyordu, kollarını indirdi, gülümsemeye çalıştı. Çevresinde olup biten her şeyi bilmeyi seven bir adamdı. Havayı. Rüzgârı. Zamanı. Oysa şimdi karşısında nereye gittiğini bilmeyen bir adam vardı.

Havada dalga dalga yayılan sesler ikinci kata ulaşıyordu. Nils merdivenlerden aşağı indi, mutfaktaki tek iskemle dikkatini çekti. Oturulacak kısımdaki şilte hafifçe içeri gömülmüştü, bu çöküntüyü daha önce gördüğünü hatırlamıyordu, sanki gece içeri birisi girmişti de şimdi onu bekliyordu. Bunun dışında her şey eskisi gibiydi. Buzdolabının uğultusu, lavabodaki kirli tabaklar.

Evin içinde bir yerlerde birisi konuşup duruyordu. Nils döndü ve sesi takip etti. Koridorda transistörlü radyo çalıyordu. Dün gece geç saatlerde açık unutmuş olmalıydı. Radyoyu alıp mutfağa döndü. O gün günlerden neydi? Sakin ve yağmurlu bir kasım günü. Radyodaki ses bulutların dağılacağını, hatta güneşli ve açık bir havanın beklendiğini söylüyordu. Fiyort boyunca yol almakta olan bir otomobil bir geyiğe çarpmıştı. Kayıp olduğu bildirilen bir çocuk polis tarafından kentte bulunmuştu. Bir feribotta yangın tehlikesi yaşanmıştı.

Nils kahve yaptı, fincana doldurdu ve iki şeker ekledi. Sabah mahmurluğu hâlâ üzerindeydi, bir dilim ekmeğe yağ ve reçel sürdüyse de oturduğu yerden ekmeğe bakmakla yetindi. Midesindeki dert nedeniyle öğünleri uzadıkça uzuyor ve pek de işe yaramıyordu. Kahvesinden aldığı küçük yudumların yardımıyla lokmalarını çiğneyip yutmaya çalışırken bir taraftan da odaya göz gezdirdi. Eski mobilyalar ağır ve koyu renkliydi, sanki sonsuza dek bu evde

kalacakmış gibi görünüyorlardı. Üç kuşak insan bu odalardan geçmiş, etrafta böcekler gibi uçuşmuş, evin katlarını canlı ve neşeli seslerle doldurmuştu.

Bu insanlar vaftiz ve kiliseye kabul ayinlerinde, düğün törenlerinde ve şu son güne kadar yaşanmış tüm günlerde çekilmiş fotoğraflarıyla hâlâ duvarlarda ve büfenin üzerindeki çerçevelerin içindeydiler. Nils'in bütün hayatı bu evde geçmişti, ilkin anne ve babasıyla sonra da eşi ve iki kızıyla yaşamıştı burada. Kendisi ortadan kaybolduktan sonra bu eve ne olacağı konusunda hiçbir fikri yoktu. O yaz kızları Eli ile Guro'yu mutfak masasında karşısına oturtmuş ve kimin neyi alacağı konusunda aralarında bir anlaşmaya varmalarını istemişti. Bir ömür geçirdiği bu evin kendinden sonra bir kavgaya neden olmasını istemiyordu, son defa anne babalarının cenaze töreninde birbirleriyle konuşan ve sonrasında hep küs kalan pek çok kardeş tanımıştı hayatı boyunca. Kızları işi şakaya vurmuş, gülüşmüşlerdi, bununla birlikte aralarında kavga çıkmayacağı konusunda babalarına söz vermişlerdi.

Nils arkasına döndü ve mutfak çekmecesinden tükenmezkalemle bir kartpostal çıkardı. Güneşli bir yaz gününde dağların üzerinde beyaz bulutlar görülen bir fiyort manzarasıydı bu. Hafif titreyen elleriyle göğün üzerine küçük bir selam yazdı. Kartpostalı kahve fincanına yasladı. Kızlar kartı alınca ne yapacaklardı? Gülümserler miydi? Ağlarlar mıydı? *Bu evden ayrılıyorum, geri dönmeyeceğim. Birbirinize iyi bakın. Babanız.*

Altı otuz haberlerini dinledikten sonra yerinden kalktı ve yemek için teşekkür etti. Her öğünden sonra bunu yapardı, karısı öldükten sonra da devam etmişti. Yemek için teşekkür ederim Marta, dedi ve bir zamanlar karısına ait olan boş iskemleye baktı. Marta hayattayken bu sözlerden sonra masanın üzerine eğilir, Nils'in elini tutup okşar ve afiyet olsun derdi.

Günlük gazeteyi almak üzere kapının dışına çıktı. Son gazetesi. Yağmurda ıslanmış, lime lime olmuştu. Baş sayfa haberi şöyleydi: *Bir saat sonra derinliklerden canlı çıkarıldı.* Bir de futbolcu

fotoğrafı vardı: *Rüya gibi bir başlangıç*. Oturup okusa mıydı? Hayır son gazete okunmadan kalacaktı. Nils bodruma indi ve son gazeteyi diğer gazete destelerinin üzerine bıraktı. Böyle olmalıydı işte, görevini yapmalı, son gazeteyi de yerine yerleştirmeliydi. Birileri onunla birlikte bodruma inip gazete destelerini görse çok şaşırırdı. Gazete satış haklarını aldığı tarihten itibaren tüm günler, yıllar, tüm kayıp zamanlar deste deste bu bodrumda birikmişti. Bir zamanlar fiyordun kıyılarında yaşayanlara gazete götüren adamdı o; savaşlara, yangınlara, cinayetlere, hava durumuna, seçim sonuçlarına, futbol sonuçlarına, otomobil, takım elbise ve televizyon indirimli satışlarına dair haberleri ulaştırırdı insanlara.

Bodrumu geçmişle dolduramayız, demişti Marta.

Dolduramaz mıyız?

Hayır, üstelik yangın tehlikesi yaratıyor.

Bu dünya böyle Marta.

Her ne kadar karısı yüksek sesle dile getirmese de Nils, Marta'nın bodruma atılana dek evdeki iskemleleri, halıları, masalarda boş kalmış alanları işgal eden gazetelerden kurtulmak için sabırsızlandığını biliyordu. Marta masa örtülerine, bezlere, giysilere bulaşan henüz kurumamış gazete mürekkebinden hiç hoşlanmaz, hatta baskıdan yeni gelmiş gazetelerin oturma odasındaki duvar kâğıtlarını bile kirlettiğini söylerdi. Dünyada meydana gelen irili ufaklı olaylar duvar kâğıdının desenini oluştursa ne kadar güzel olurdu, diye cevap verirdi Nils, ayrıca duvar kâğıtlarındaki lekelerin saçına sürdüğü briyantinden kaynaklandığından emindi. Denizde geçirdiği zorlu bir gecenin ardından yorgun argın eve döndüğünde sırtını kapının yanındaki duvara yaslayıp, tıpkı atlar gibi ayakta uykuya daldığı olurdu. Duvardaki lekeleri silmeyi denemişlerse de bu teşebbüs durumu daha da kötüleştirmekten başka bir işe yaramamış, lekeler adeta bilinmeyen bir kıtanın haritası gibi bütün duvara yayılmıştı.

Nils evde yapılacak bir şey kaldı mı diye düşünüyordu. Yanında götüreceği bir şey var mıydı? Geri dönmeyeceğini bilen bir insan yanında ne götürür? Köşe dolabından Omega marka saatini çıkardı, akrep ve yelkovanın unutulmuş bir ayın on dokuzuncu günü saat onu biraz geçe durmuş olduğunu fark etti. Saati kurdu ve yeniden ayarladı. Altı kırk beş? Sekiz kasım? Yoksa dokuz mu? Hayır tabii ki *sekiz kasım.* Bu saat yirmi beşinci evlilik yıldönümünde hediye edilmişti. Marta bu armağana epey para harcamıştı, bu nedenle de Nils'in eski saatini kullanmaya devam etmesi gücüne gitmişti. Saatin camını çizmekten, çatlatmaktan korkuyorum, diye açıklamıştı Nils, yaptığı iş böyle güzel bir saati her gün kolunda taşımaya imkân vermiyordu.

Yatak odasına çıktı, yatak örtüsüyle çarşafları toplayıp bir kenara yığdı. Şilteyi karyoladan kaldırıp merdivenlere doğru çekiştirdi. Basamaklardan aşağı güçlükle iteleyerek hole kadar indirdi, sonra ayakkabılarını giydi, sokak kapısını açtı ve şilteyi bahçedeki çakılların üzerine kadar sürükleyip bıraktı. Benzin ve kibriti hazırlamıştı, ateşe vermeden önce şilteyi evin duvarından biraz daha uzaklaştırdı. Üzerinde yatmanın bıraktığı kokuyu gidermek ve ezilmiş liflere canlılık kazandırmak üzere eski şilteyi yılda iki kere bahçeye taşırlardı. Yerine yerleştirirken de şilteyi altüst etmeye özen gösterirler, böylece aynı yüzeyde sadece altı ay yatmış olurlardı.

Şilte tamamen alev alana dek bir süre için için yandı. Yüzeyi lekelerle kaplıydı. Nils Vik kahverengi halkalar halindeki kan lekelerine, sarı idrar çiçeklerine, ana sütü lekelerine ve onlarca yıllık sperm, ter, deri, saç ve tırnak kalıntılarına, doğum günlerinde yatakta içilen kahve ve yenen reçel izlerine, çoktan unuttuğu umutlarla sevinçlere bakıyordu. Bütün bunlar az sonra kül olup gidecekti. Hatta bir an için yatağın kendi tarafında S harfi gibi kıvrılıp yatmayı âdet edinmiş olan karısının vücudunun bıraktığı izleri görebildiğini bile sandı, ancak muhtemelen bunu hayalinde canlan-

dırmıştı. Bu şilte bütün bir hayatın hikâyesiydi. Başkalarının –hatta bilebildiği kadarıyla tamamen *yabancı insanların*– onların geçmişini elden geçirmeleri ihtimalini özeline bir müdahale gibi hissediyordu. Nils merdivenlerden yukarı çıktı, geri dönüp baktığında çakıllar üzerindeki şilte alev alev yanmaktaydı.

SAAT YEDİYİ BİRAZ GEÇE Nils Vik evin her tarafını son kez dolaştı. Zemin tahtaları ayaklarının altında gıcırdıyordu. Elini merdiven tırabzanına koyunca bir serinlik hissetti. Üzerine yün kazak giydi, gemici kabanını, tütün paketini aldı, kaptan kasketini askıdan indirdi. Ceplerini karıştırdı, sonunda anahtarlarını buldu.

Oturma odasına girip kanepeye oturdu. Böyle bir âdeti vardı, denize çıkmadan önce kanepenin üzerinde bir süre otururwhile yolculuğun iyi geçeceğine inanırdı. Huzur içinde sessizce oturmak. Enine boyuna düşünmek. Kafasını boşaltmak. Bu sabah oturduğu yerden kalkamamaktan, tekneye inme iradesini yitirmekten korkuyordu. Gitmeye hazırdı, gidecekti. Yürek çarpıntısıyla ayağa kalktı. Doktora son göründüğünde kalbini zayıf bulmuşlardı. Doktor ciddi bir sesle Nils'in kalbinden endişe duyduğunu söylemişti. Kendisinin şıp diye koyabileceği bir teşhis için doktorda vakit kaybetmek pek gülünçtü doğrusu.

Dış merdivende bir an durakladı, evden gelen fısıltıları, iç çekmeleri, yavaş sesle konuşmaları, tartışmaları, radyoda balıkçılar için hava durumunu, ayak seslerini, şarkı mırıltılarını, tuvaletin sifonunu işitiyordu sanki. Kızlarla iskambil oynayan Marta, kahve makinesinden çıkan hırıltılar, açılıp kapanan kapılar. Anahtarlarını çıkardı, tam kapıyı kilitleyecekken radyoyu ve içki matarasını almak üzere yeniden içeri girdi. Ardından evin az önce söndürmüş

olduğu dış lambasını tekrar yaktı. Evde devamlı bir ışık yanmasını, dış lambanın gece boyunca yanık kalmasını isteyen Marta'ydı. Böylelikle Nils denizdeyken bir sorun yaşarsa ışığı görüp evin yolunu kolayca bulabilirdi. Nils bu kurala hep uymuştu. Şimdi değiştirmesi için bir neden yoktu. Bu evde bir ışık daima yanık kalacak.

Gün henüz gerçek renklerine kavuşmamıştı. Çimenler basılmaktan yere yapışmıştı ve sonbaharın lekelerini taşıyordu. Yağmur durmuştu. Nils böyle sabahları çok severdi, henüz el değmemiş keskin bir hava, dağların yamaçlarından süt gibi akan sis. Tekneye gidersin, dümene geçip bir sigara yakar, közünün yukarı aşağı hareket etmesini izlersin. Çakıllı yolda bir gölge göründü. Kurşuni loşluğun içinde Luna belirdi. Köpek Nils'in üzerine atladı, zıplayıp döndü, sevinçle hırıldadı.

Hav hav! diye seslendi Luna. Buradayım ben! Burada!

Gülmekten başka bir şey gelmedi Nils'in elinden. Nereden çıkmıştı şimdi bu köpek? Öteki taraftan mı? Öbür dünyadan mı? Yola doğru fırlayıp bir kamyonun altında kalmasının üzerinden kaç yıl geçmişti? Yirmi? Yirmi beş? Kaptan köşkünde sabırla oturur, dalgaları, yağmuru ve fiyort boyunca kıyıda görünen ışıkları seyrederdi. Günlerden bir gün konuşmaya başlamıştı köpek, insanlar olaylar ve hava durumu hakkında konuşurdu. Nasıl bir tip bu! derdi Luna. Şu kadın pek de normal değil sanki! derdi. Hava ne güzel bugün! Seninle birlikte ne güzel şeyler yaşadık Nils!

Zamanla teknelerden uçaklara, politikadan futbola kadar her konuda konuşmaya başlamıştı Luna'yla. Köpeği şimdi mutlu, oyunbaz ve itaatkâr bir şekilde yine ayaklarının dibinde dolaşıyor, denize ve kayıkhaneye doğru attığı adımları takip ediyordu. Kayıkhaneye geldiğinde kapıyı açmadan önce rüzgârdan eğrilmiş ahşap pencereyi içeri doğru itti. Merhaba, diye seslendi karanlığa, mazot ve çürümüş ağlardan gelen kokuyu içine çekti. Şimdi buraya gelmiş bekliyordur diye düşündüyse de ışığı yakınca içerde yalnız olduğunu gördü.

Pencereye doğru yürüyüp içerden kancasını taktı. Kayıkhane-

nin hatta tüm arazinin epey alıcısı çıkmıştı ama Nils komisyoncu-lara, müteahhitlere hiçbir şeyin satılık olmadığını açıkça bildirmiş-ti. Satmıyor musun Nils? diye sormuştu komşuları. Hepsi satmış-lardı. Koy yazlıkçılarla dolmuştu, şehirliler ta kıyıya kadar yerleş-mişler, kayıkhanelerin içini gizlice restore edip sonra da kullanım amacını değiştirme izni almak üzere belediyeye başvurmuşlardı. Günün birinde şu çatı başına çökecek Nils! diyorlardı. Baksana yağmurda nasıl da su doluyor içeri! Ama kayıkhanesi dayanmıştı. Her şey eskiyor, her şey parçalanıyor, kırılıp dökülüyordu. Nils'in kayıkhanesi dayandı.

Büyük kızları burada ana rahmine düşmüştü, çatının neredey-se başlarına çökecekmiş gibi bel verdiği şu köşede. Nils yağan yağ-muru hatırlıyordu, dizlerine indirdiği pantolonunu ve Marta'nın önce rahmine doğru yüzen, sonra dışarı sızan spermler hakkında yaptığı yorumu hatırlıyordu. Bunlardan biri hedefine varır mı aca-ba, ne dersin? Ve Eli olmuştu. Bu olay hakikaten cereyan etmiş miydi? Yoksa hayat hikâyelerinin bir parçası olarak tutunduğu bir şey miydi? Yo, elbette olmuştu ama insan yüzde yüz bilemiyor böyle şeyleri. Nils araç gereçlerin durduğu raftan çekiç ve pense aldı. Omega marka saatinin metal kayışından iki halka çıkardı. Saatini son taktığı günden bu yana zayıflamış olmalıydı, sanki ku-rumuş, kırılganlaşmıştı. Yağdanlığı, yağmurluk pantolonuyla ce-ketini eline aldı, kapı kilidinin mandalını çevirdi ve ardından son kez kapanacak olan kilidin çıkardığı sesi duydu.

O sabahki gelgit nedeniyle kıyıda sular çekilmişti, denizin sa-kin bir günüydü ama yine de durağan değildi, fiyort asla durağan olmazdı, rüzgârsız günlerde bile dalgalar fışır fışır kıyıya vurur, hışırtılar, uğultular işitilirdi. Nils bütün bu sesleri iyi tanırdı, tüm şamata ve uğultuları okumayı, yorumlamayı öğrenmişti. Suya sar-kıtılmış el merdiveninden indi, tekneye doğru bir adım attı, her ne kadar bedeni güçten düşmüş ve esnekliğini kaybetmiş bile olsa tekneye sağ salim atlamayı başardı. Luna bir süre iskelede bekledi, kendi etrafında iki-üç tur attı, minik adımlarla biraz yürüdü ve so-nunda riski göze alarak güverteye atladı.

Nasıl bir tekneydi bu? A elbette, MB* *Marta*, kendisine çok hizmet vermiş bir tekne; iyimserliğin ve geleceğe duyulan inancın egemen olduğu İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda satın almıştı onu. Denize, dalgalara ve rüzgâra dayanıklı bir tekneydi. Meşe ağacı kerestesi kullanılarak yapılmış, on bir metre uzunluğunda üç metre genişliğinde, bordasına ve kamaranın çevresine kırmızı çizgiler çekilmiş beyaz bir tekneydi. Nils gösterişli bir yelkenli olan bu teknenin yelken donanımını sökmüş, on iki beygir gücünde bir motor yerleştirmiş, kamara ve kaptan köşkü inşa etmişti. Yelkenliyi yolcu taşıyacak bir tekneye dönüştürme çalışmaları on dört ay sürmüştü.

Nils kontağı çevirdi. Motor ilk denemede çalıştı, yıllarca her zaman ve her türlü havada nasıl çalıştıysa öyle çalıştı. Pistonlar canlandı. Bujilerin arasında kıvılcımlar sekti. Ateşleme distribütörü elektriği silindirlere dağıttı. Motor bölmesinden dizel kokusu yükseldi mutfaktan yemek kokusu yayılırcasına. İki eliyle kavradığı dümen titreşmeye başladı. Nils yıllar boyu güçlü ve dayanıklı kaslarıyla güm güm atan bir yürek gibi ayaklarının altında çalışan motorun sesine, bu dünyada en çok güvendiği sesin ritmik vuruşlarına kulak verdi.

* MB Deniz ulaşım araçlarını sınıflandırmak amacıyla kullanılan terimlerden biridir. Kısaltmanın ilk harfi teknenin neyle çalıştığını (M-motor) gösterir. B-bât ise genel bir terim olarak tekne demektir. –*ç.n.*

FİYORTTA YOL ALIYOR. Tereddütsüz yol alıyor fiyortta. Fiyortta yol alıyor daha önce defalarca yapmış olduğu gibi. Günün erken ve geç saatlerinde. Sabahları, akşamları. Fırtınada ve sakin havalarda. Doğuya ve batıya doğru. Yalnızca martılar takip ediyor onu, çığlık çığlığa gürültücü martılar, inanılmaz bir beyazlıkta görünüyorlar teknenin üzerinde toplaşmış uçarlarken. O sabah bu manzarada insana dair tek şey evlerin ışıkları ve batı yönünden gelen arabanın farları.

Nils arkasına dönüyor. Evinin bitişiğinde bir duman bulutunun havaya yükseldiğini görüyor gibi, şilte o saate kadar yanıp kül olmuştur. Ev hızla görüntüden çıkıyor. Bir kez daha arkasına dönüp baktığı zaman evi göremeyecek. Tüm dakikaları, saatleri, günleri orada kaldı. Hayatı boyunca iyi bir evin kale gibi güvenli bir yer, bedeni saran bir koza, vücudun derisinden ve giysilerden sonra insan için en iyi koruyucu olduğunu öğrenmişti. Orada olmak, yemek pişirmek, çocuk yapmak, uyumak, uyanmak, yemek, sıçmak, işemek, sevişmek.

Saat yedi buçuğa gelmek üzereydi. Sabah olmasına karşın hava gece gibiydi. Karanlık hâlâ yatak odalarına hâkimdi. İnsanlar yorganları çenelerine kadar çekmiş uyuyorlardı. Çok geçmeden kalkıp kahvaltı hazırlayacaklar, ahıra gidip hayvanlara bakacaklar, süt sağma makinelerini çalıştıracaklar, ağların bakımında kullandıkları araç gereçleri, kepçeleri ve balık sepetlerini kontrol ede-

cekler, araçlarına binip futbol maçlarına, aile yemeklerine gideceklerdi. Kilise çanları çalacak, bordadan yansıyan görüntü suyun yüzeyinde titreyecekti. Nils için zaman tükenmişti. Zaten uzun süredir bir zaman meselesiydi bu. Daima bir zaman meselesi olmuştu. Bu son gününde içinden bir ilmik yakalayıp zamanı geriye doğru çekecek, zamanın onu götürdüğü yere gidecekti. Sabit rotayı ya da *sabit rotaları* son kez izleyecekti. Hayatı boyunca sevdiklerini bir bir anarak yüceltecek, onlara saygı gösterecekti. Şayet *o* yapmazsa başka kim yapardı bunu?

Aah ah, diyor Luna ve Nils'e bakıyor.

Birkaç kez daha alçak sesle *aah ah* diyor, kaptan köşkünde bir iç çekiş gibi. Tekne suda dengesini bulmuş durumda, pruvada küçük dalgalar oluşturarak suyun karanlık ve gizemli yüzeyinde ilerliyor. Nils arkasına dönmüyor, dönmüyor arkasına, arkasına dönmüyor. Pencereden ileriye bakıyor.

Aah ah, diyor Luna bir kez daha.

Kes sesini, diyor Nils.

Bi' şey demedim ki, diyor köpek.

İnsan nasıl farkına varır? Yastıktaki kan lekelerinden? Klozetteki pembelikten? Bunu bilmek imkânsız. Hayatının son gününün şu âna dek geçmişteki günlerden farksız yaşanıyor olması şaşırtıyor onu sadece. Aynı yataktan kalmış, aynı kahvaltıyı etmiş, her zamanki gibi yürüyüp gitmişti teknesine. Şimdi de aynı fiyortta yol alıyordu, kara bir süre daha devam edecek sonra bitimsiz bir düzlük uzanacaktı önünde.

Luna iki ıslak soru işaretine benzeyen gözlerle ona bakıyor.

En çok neyi hatırlıyorsun Nils? diye soruyor Luna.

Bilmiyorum.

Ne kadar çok şey yitirdi, ne kadar çok şey ondan uzaklaştı, neredeyse her şeyi kapsayacak bir yokluk. Seyir defterlerine bakması gerekecek. Buralarda bir yerde olmalılar, öyle değil mi? A elbette, buradalar. Mavi renkli küçük boyutta defterler, bir seyir defterini diğeri takip ediyor, tam yirmi beş tane var bunlardan. Boşluğa ba-

kıp düşünür sonra birkaç satır karalardı. Hatta kalemi daha iyi tutabilmek için sağ eldiveninin parmak uçlarını kesmişti. Neleri not almayı önemserdi? Elbette önce hava şartları, rüzgârın durumu. Politika ve coğrafya. Küçük desenler de karalamış, gazeteden alıntılar yapmıştı. Takımların sahaya çıkacak oyuncu kadrolarını, yapılacak maçların yer ve tarih listelerini not etmişti. Ne kadar para aldığını yazmış ve her meblağı kırmızı bir yuvarlak içine almıştı.

Zamanında bu küçük alanı insanlar, hatta karşıya geçirdiği koyunlar ve keçiler için bekleme odası yapmıştı. Her çeşit insan birkaç dakikalığına ya da birkaç saatliğine onun yanına sığışırdı. Sonra karaya çıkar ve gidecekleri yerlere dağılırdı bu insanlar. Nils onları şehre götürürdü, doktora, rahibe ve ebeye götürürdü, okula ve cenaze törenlerine götürürdü. Nils'in teknesi bu insanların varoluşlarının küçük bir parçasıydı, günlük hayata verilen kısa bir mola. Onun içinse çok daha fazlası, bir hayat tarzıydı bu tekne. Teknesi yol alırken homurtuya benzer sesler çıkarır, adeta bir çeşit şarkı mırıldanır ve beşik gibi sallanırdı, bu tekne bir uyduydu, fiyordun yörüngesinde dönen bir aydı.

Sen en çok neyi hatırlıyorsun? diye soruyor Nils.

Ben mi? diyor Luna ve burnunu patilerinin üzerine koyuyor.

Ormandaki gezintilerimizi, diyor bir süre düşündükten sonra.

Ormana o kadar da sık gittiğimizi hatırlamıyorum.

Gittik, gittik. Ormanda dolaşmayı çok severdik. Çok.

Ne zaman ormana gittik biz?

Bütün köpekler ormanda dolaşmaya bayılır. Yani ormana gitsek de gitmesek de. Çam kozalakları! Dal parçaları! Ah o ıslak ağaç kabuklarının kokusu!

En çok neyi hatırlıyordu? A elbette, biliyor. Gecenin geç bir saatinde ya da sabah erkenden eve dönmek. Rüzgâr ve dalgalarla boğuştuktan sonra Vika'ya* gelmek. Evde uyuyanları uyandırmamak

* Vika: Burada yer ismi/özel isim olarak kullanılan bu sözcük aynı zamanda koy anlamına gelir. –*ç.n.*

için parmak uçlarına basa basa yürümek. Dışardaki tek lambayı yanık bırakarak bütün ışıkları söndürmek. Bir kadeh içki koyup mutfakta karanlıkta oturmak, ellerine, pantolonuna, kollarındaki dövmelere, etraftaki tüm yüzeylere bakmak. Geceyle gündüz, uykuyla uyanıklık arasında bir yerde olmak, ölesiye yorgun ve hâlâ hayatta olmak, gözlerini sürekli açık tutmaktan dolayı etrafı gri renkte görmek. Marta'nın onun ayak seslerini, çizmelerinin bahçedeki çakıllar, donmuş çimenler ve katılaşmış karın üzerinde yürürken çıkardığı sesleri dinlediği geceler; uykusu nasıl da hafifti Marta'nın, öylesine hafifti ki Nils'in denizde olduğu gecelerde sallanan ağaçların hışırtısını, evin duvarına sürtünen dallarının çıtırtısını dinler, hava şartlarının değişeceğini işaret eden tüm belirtileri fark ederdi. Marta'nın omuzlarında yün hırkasıyla aşağı inip, önünde içki kadehiyle mutfakta oturan Nils'in arkasına geçip ona sarıldığı geceler.

HASTALIKLI BİR IŞIK ortama hâkim oluyor, biçimleri ve suretleri belirginleştiriyor. Nils Vik gözlerini kapatıyor, elini dümende tutuyor ve sonra yeniden gözlerini açıyor. Ölüler mi bunlar ormanın seyrek kısımlarında belirip ona doğru gelen? A elbette, buradalar işte. Geliyorlar. Tıpkı gündüzün ilerlemesi gibi ölüler de akın akın ilerliyorlar, bir kasım sabahı saat sekizle dokuz arasında hükümranlığı süren alacakaranlıkta ortaya çıkıyorlar.

Bak, diyor Nils.

Nereye? diye soruyor Luna.

Şuraya, diyor Nils ve karayı işaret ediyor.

Ölüler ormanda toplanmış olmalılar, artık kimselere ait olmayan ve sevdikleri her şeyi geride bırakmış bu yalnızlar birbirlerini ormanda bulmuş olmalılar. Tarlalardan geliyorlar, yamaçlardan iniyor, uçuruma doğru, kıyıdaki kayalıklara doğru yürüyorlar. Ve orada topluca duruyorlar.

Nils hız kesiyor, batıya doğru yaklaşıyor. Motor susmuş, tekne karaya yanaşmak üzere. Ölüler birkaç metre ötesindeler artık. Ağır ağır hareket eden sabah gölgeleri gibiler. Her biri yalnız başına durmakta ama aynı zamanda birbirlerine doğru akmışlar, neredeyse tek bir yaratık, tek bir varlık olmuşlar. Ses çıkarmadan duruyorlar, ama hepsi canlı. Geçmişe aitler ama şimdi ve burada varlar.

Geri dönebilirsin Nils, biliyorsun değil mi? diye soruyor Luna.

Hayır, hayır, geriye dönemem, diye cevap veriyor Nils.

Emin misin?

Evet, artık geri dönemem.

Bu bir halüsinasyon, yani öyle olmalı, ne var ki Nils onlardan uzaklaşsın mı yoksa onları kendinden mi uzaklaştırsın bilemiyor. Ölüler ona mı geldiler? Yoksa ondan, onun içinden mi geldiler? Tekneye binmek mi istiyorlar? Yolculukta onunla beraber olmak mı istiyorlar? Nils ölüleri tek tek inceliyor. Aralarında Marta yok.

Ama buraya gelmişler işte, evet, hepsi buradalar. Tüm yolcular seyir defterlerinden, kendi elyazısından çıkmış, hafızasından taşıp büyümüş, karşısına geçmişler. Fiyordun kıyısına dizilmişler ve şimdi onunla beraberler, her biri Nils tarafından tanınmayı ümit ediyor. Bize bak. Bize dokun. Bizden bahset.

Para karşılığı taşıdığı ilk yolcu kimdi? A elbette, Synnve ve Sverre Nesbø, 5 Mayıs 1948, cumartesi, seyir defterine göre *hafif rüzgârlı, parçalı bulutlu güzel bir ilkbahar günü.* Az önce görmemiş miydi Nesbø çiftini? Ölülerin arasında değil miydiler? A elbette, birbirleriyle didişen bir çift, tıpkı diğer bütün çiftlerin yaptığı gibi, istemsiz ve çoğunlukla felaketle sonuçlanan didişmeler... 1948 yılının bir mayıs günü fiyortta yol alırken Nils bu çiftin ilk kez kente gitmekte olduğunu anlayıvermişti. Fiyordun en iç kısmına, kentin kurulduğu koya yaklaşırken Sverre Nesbø bu yolculuğa tamamen karşı olduğunu söylemişti, evde yapacak ne çok işi vardı, patika açacak, toprağı çapalayacak, belleyecek, süt sağacak, hayvan kesecekti. Karısı bu sözlere burun kıvırmış ve biz dönene kadar elma ağacı bir yere kıpırdamaz, inekleri, evi ve ambarı, hepsini yerli yerinde buluruz demişti.

Kente vardıklarında çift kol kola girip *allmenningen*'e* doğru

* *Allmenningen*'in kelime anlamı "kamusal alan"dır. Bergen'de yüzyıllar boyunca ahşap evlerin bulunduğu dar sokaklarda büyük yangınlar meydana gelmiştir. 1276 yılından sonra çıkarılan kent yasalarıyla geniş caddeler açılması zorunlu kılınmıştır. Kuzeydoğudan güneybatı yönüne açılan bu caddeler *allmenning*(ler) olarak bilinir ve cadde özel isimlerinde son ek olarak kullanılır. Torgallmenningen, Vågsallmenningen gibi. –*ç.n.*

yürümüş, kentin sokaklarında gözden kaybolmuştu. Nils gün boyunca güvertede oturmuş, sigara ve birkaç kadeh eşliğinde gelip geçenleri seyretmişti. Erkenden geri dönen Sverre Nesbø kentin ona göre bir yer olmadığını söylüyordu, caddeden karşıya geçmek için dört-beş kez etrafına bakınması gerekmiş, insanlar çarpa çarpa yanından geçmişler, bir saniye bile huzur bulamamıştı. Oysa karısı giysiler denemek, fırınlara girip kek kurabiye tatmak, vitrinlere bakmak istiyordu.

Ona iki saat zaman tanıdım, demişti Sverre Nesbø. Saat dörtten önce tekneye dönmezse seçimini yapmış demektir.

Nasıl bir seçim bu? diye sormuştu Nils.

Kent hayatını seçti demektir.

Zamanın geçmesini beklerken iskambil oynamışlar, Nils yolcusuna bir kadeh içki ikram etmişti. Saat üç buçukta Sverre Nesbø Nils'ten bir sigara istemiş, yıpranmış giysileriyle rıhtımda bir ileri bir geri volta atmaya başlamıştı. Saat dörde iki kala Synnve Nesbø elinde bir demet gülle caddenin bitiminde görünmüştü. O sırada eşi Nils'e motoru çalıştırmasını söylüyordu.

Paramı *çiçeklere* mi harcadın? diye sormuştu Sverre.

Senin paranı mı? diye sormuştu Synnve.

Evet benim paramı.

Nasıl da geri zekâlı bir adamla evlenmişim ben, diyerek iskeleden tekneye atlamıştı kadın.

NILS'İN SON GÜNÜ böyle başlıyor. Teknede ayakta dümen tutuyor, başının üzerinde kasım göğü altında uğuldayan motor, seyir defterleri önüne açılmış, geçmişe kulak veriyor, radyo dinliyor. Kviene civarına geldiğinde fenerlerini yakmış bir özel tekne görüyor. Kaptanını net olarak göremese de gözleri bir adam ve bir köpek seçiyor. Tekneler birbirinin yanından geçerken diğer kaptan eliyle onu selamlıyor. Nils selama cevap vermiyor. Fiyortta seyir halindeyken selamlaşanları ciddiye almaz. Bu tipler fiyortta ya da açık denizde yol alırken başlarına neler gelebileceğini bilmez gibidirler. Hiç batan bir tekne görmemiş, çarpışan iki tekneden çıkan sesleri duymamışlardır. *GIRRÇÇATIIIIRTTT*. Sakin olmak ve odaklanmak zorunludur. Nils fiyortta karşılaştığı teknelere selam veren bir kaptanın çok yalnızlık çektiğini ve kendini savunmasız hissettiğini, bu yüzden de orada durup el kol işareti yapmanın kendisini kurtaracağına inandığını düşünür. *Ahoy! Buradayım! Bendeniz ahmak!*

Marta ona yüzmeyi öğrenmelisin dediğinde, benim çok sağlam bir teknem var diye cevap verirdi. Önemli olan güvenilir bir tekneye sahip olmaktır, derdi ve o da öyle bir tekneye sahipti. Bu tekneyi alabora edecek rüzgâr ve hava şartlarının var olabileceği aklına bile gelmezdi. Teknesinin en iyi tarafı her şeyin işlevini gerektiği gibi yerine getirmesiydi. Dalgalar yükseldikçe kendini daha da güvende hissederdi Nils. Babanın başına geleni unuttun mu,

derdi Marta. Fiyort hem verir hem alır, diye cevap verirdi Nils. O bir fiyort adamıydı, bir yolcu teknesi kaptanı. *Ferje* (tekne) kelimesinin eski İskandinav dilindeki *fare* (tehlike) sözcüğünden geldiğini sabırla anlatır, boğulacaksam boğulurum, durum bundan ibaret, derdi. Şeni şaşkın, diye söylenirdi karısı. Eh, yapacak bir şey yok, diye cevap verirdi o da. Denizciler kuşaklar boyu yüzme öğrenmemişlerdi, tekne batarsa zaten iş bitmiş demekti. En temizi çabucak boğulmaktı, yüzmeye çalışmak çekilecek ıstırabı uzatmaktan başka bir şeye yaramazdı.

Bir kış günü sabahın erken saatlerinde Marta korkunç fırtınalı bir denizden eve dönmeyi başaran Nils'i iskelede bekliyordu. Üzerinde Nils'in paltosu vardı, saçları rüzgârda uçuşuyordu. Nils tekneden kıyıya atladığında karısının yüzünün epey şişmiş olduğunu fark etti. Nils karısını kucaklamaya hazırlanırken Marta Nils'in tahmin edemeyeceği bir güçle kocasının yakasına yapışıp onu sarsmaya başladı. Ardından sağ yumruğunu yüzünde patlattı. Yumruğu yiyen Nils öylesine şaşırmıştı ki ilkin bir kahkaha attı, sonra kafasının zonklamaya başladığını, ağzından burnundan kan geldiğini hissetti.

Marta bir yumruk daha attı. Bir daha, bir daha. Kocasının yüzüne, vücuduna ardı ardına yumruklar indiriyordu. Nils tökezledi, neredeyse dengesini kaybedecekti. Savunmaya geçmiş bir boksör gibi iki yumruğuyla yüzünü sakladı. Marta bir türlü pes etmiyordu. Kadını kollarından yakalamayı denediyse de Marta kendini kurtardı ve yumruk atmaya devam etti. Sonunda Nils dizüstü yere düştü, düşerken Marta'nın paltosunun eteğine tutundu ve o vaziyetteyken karısına durması için yalvarmaya başladı.

Senin iki kız evladın var, ben varım, bir ailen var senin, diyordu Marta. Yüzmeyi öğreneceksin.

Gün kendisini sarıp sarmalayan sisten henüz kurtulmamıştı. Önünden geçmekte olduğu Sandøy adası sanki durduğu yerden koparak fiyortta yol alacakmış gibi görünüyordu. En son ne zaman çıkmıştı adaya? O yaz Sandøy'den denize girmemiş miydi? Bir önceki yaz

girmişti, o kesin. Ne kadar da kendine özgü bir yazdı bir önceki yaz, aman tanrım, sıcak ve güneşli günler birbirini kovalıyor, insanın serinlemek için mutlaka denize girmesi gerekiyordu. A elbette, bu yaz da girmişti. Şimdi hatırlıyor, tekneyle açılmış, o güzel günde, son yaz gününde denize girmişti.

O zamanlar bunun son yaz günü ya da son deniz banyosu olduğunu bilmiyordu. İlk kez şimdi bunu böyle ifade edebiliyor. Belki de mayosu hâlâ şuradaki çamlardan birine asılı duruyordur. Hatırladığı kadarıyla mayosunu adada unutmuş ve daha sonra geri dönerim diye düşünmüştü. Yıllar geçtikçe yüzmeyi sevmeyi öğrenmişti. İlk zamanlar Marta'nın zoruyla giriyordu. Su buz gibi, diye yakınıyordu. Evet soğuk ama daha fazla ısınacağı da yok, diyordu Marta. Ödlek, tabansız, korkak diyerek dalga geçmişti Nils'le. Çırpınarak suyun yüzünde durmaya çalışırken, bırakma beni diye sesleniyordu Marta'ya. Bırakmam diyordu karısı. Beni bırakırsan seni öldürürüm. Bırakmam seni, derken gülüyordu Marta.

Başını suyun üstünde tutmaya çalış ve gövdeni serbest bırak. Yavaş yavaş hoşlanmaya başlamıştı yüzmekten. Suya atlamak, o an soğuğun verdiği şoku hissetmek, birkaç sıkı kulaç atmak ve başlattığı hareketin yavaşça parmak uçlarından ayak parmaklarına dek yayılmasına izin vermek. Sıcak havanın denize ve karaya çöktüğü yaz aylarında pazar günleri Marta ve kızlarla denize açılıp Sandøy'e gitmek, tişörtünü ve sandaletlerini çıkartıp derin nefes alarak suya dalmak, küçük kızların suyun altında parlayan bacaklarına doğru yüzmek, onları gıdıkladıktan sonra çığlıklarını işitmek üzere sırıtarak su yüzüne çıkmak, boynuna sarılan, sırtına tutunan kızlarıyla beraber yüzmek, karaya çıkınca tıpkı Luna gibi silkelenmek, bol bol yüzmüş ve acıkmış olarak akşam yemeği öncesinde dondurma almak üzere tekneyle fiyordun karşı kıyısına geçmek, bütün bunlardan daha güzel bir şey yoktu hayatta.

Bütün bu son kez yapılanlar. Son asla düşündüğün gibi değildir ve son her şeydir, öyle değil mi? Kızını omuzlarına alıp ormanda dolaşmaya çıktığın bir "son kez" olacaktır. Son kez bir yamaca tırmanıp sana ait olan o coğrafyayı, o manzarayı seyredersin. Son

kez süt, ekmek ve tereyağı almak üzere dükkâna gidersin. Son yaz. Son deniz banyosu. Ağustos ayında şurada suda sırtüstü yatmış, mavi gökyüzünü ve tebeşirle çizilmiş gibi duran beyaz bulutları seyretmişti, ısınmış olan yassı kayaların üzerinde oturmuş, gözlerini kapatarak dalga seslerini dinlemişti.

GİTAR ÇALAN ÇOCUĞU ilk fark eden Luna oluyor. Patilerini pencereye dayayıp camı tırmıklıyor, baksana diyor. Şuraya bak! Saat dokuz buçuk ve Bud'e yaklaşmaktalar. Evet tabii, gitar çalan çocuk olmalı bu. Ondan başka kim bir pazar sabahı iskelede oturur, sigara içer? Oğlan onu ilk kez tekneye aldıkları gün, 1971 yılının soğuk ve karlı bir sabahında oturduğu yerde oturuyor.

Kıyıya yanaşıp alalım mı onu? diye soruyor Nils.

Evet! Evet! diye cevap veriyor Luna.

Nils hız kesip dümeni karaya çeviriyor.

Oğlan her zaman yaptığı gibi soluğuyla ısıtmak üzere ellerini ağzına kapatmış, Nils iskeleye yanaşmaya çalışırken sırıtıyor. Hâlâ uzun saçlı. Gitar kutusu hâlâ yanı başında. Hâlâ on altı-on yedi yaşında. Oğlan tekneye çıkarken Luna güvertede ona doğru koşuyor, nefis bir yiyecekmiş gibi boynunu, çenesini yalıyor, köpek öylesine telaşlı ve hareketli ki oğlan sonunda yere yuvarlanıyor.

Gelmeniz epey gecikti, diyor oğlan.

Yakınmayı bırak, diyor Nils.

Gülerek oğlanı kucaklıyor, kendine çekiyor.

Okul müdürü, Jon Anderson'un vahşi, ele avuca sığmaz, herkesi bıktırmış, kimsenin uğraşmak istemediği bir öğrenci olduğunu söylemişti. Nils oğlanı birkaç haftalığına, birkaç aylığına ya da

durum ne kadar gerektiriyorsa o kadarlığına teknesine almayı kabul etmişti. İlk seferlerde çocuk hiç konuşmamıştı, açılması için bir hafta geçmesi gerekmişti. Bir sabah gözü morarmış olarak geldi. Kim dövdü seni? diye sordu Nils. Diğerleri, dedi çocuk. Neden? Eh, neden olmasın ki. Başka bir sabah geldiğinde elinin üzerinde kan izi bulunan dört küçük delik vardı. Kim çatal batırdı eline? diye sordu Nils. Babam, diye cevap verdi çocuk. Niçin? Eh, kötü sofra adabı diyebiliriz belki?

Derken ilk başlardaki sessiz, sakin seferler sona ermiş, adeta tekneye bir radyo daha gelmişti. Çocuğu radyo gibi sabahtan açarlardı ve gün boyu tekneden ses hiç eksilmezdi. Teknede üçü yani Nils, Luna ve çocuk yalnız olduklarında saatlerce gitar çalardı Jon Anderson. Bilmediği şeylere dair, hayallere, ümitlere dair şarkılar çalardı. Gitar çalmadığı zamanlarda küpeşte korkuluklarına çıkar, kollarını iki yana açıp denge yaparak yürürdü ya da kıyıdaki çam ağaçlarında kuş yumurtası aramak için suya atlardı. Nils seyir defterine şöyle yazmıştı: *Bu da hayatın bir evresi, yerçekimi yok, dinginlik yok, her sabah incecik kolları bacakları ve vahşi yüreğiyle çıkagelirdi.*

Seni gördüğüme sevindim, diyor Nils.

Ben aynı şeyi söyleyemeyeceğim, diye sırıtıyor oğlan.

Nasıl gidiyor?

Gayet iyi, ölü olduğum görmezden gelinirse yani...

Nils kamarada hâlâ oğlanın yaptığı taşkınlıkların izlerinin durduğunu söylüyor. Gir içeri de bir bak. Jon anlamayıp şaşırıyor. Nils ahşaba kazınmış bazı harflerden söz ettiğini açıklıyor ona. Jon canı sıkıldıkça sevdiği müzik gruplarının isimlerini çakıyla duvara kazımış, meydana gelen zararın farkına varan Nils de oğlanı epey bir haşlamıştı.

Seni yeterince koruyup kollayamadım, diyor Nils

Beni koruyup kollayan tek insan sendin, diyor Jon.

1971 yılının bir sonbahar günü Nils'e Anderson ailesinin evine gitmesi için haber gelmişti. Evin kapısını çalıp karşısına çıkan babayı görünceye dek Nils bunun nedenini anlayamamıştı. Adamın kim olduğunu tahmin etmek zor değildi. Üzerinde beyaz gömlek, pazar günleri giyilen temiz pantolon, iç karartıcı, cahil bir tip.

Nils'i içeri buyur ettiler. Holde duran Jon başıyla hafifçe bir selam vermişti. Anne oturma odasında onları bekliyordu, selam vermeden, tek söz etmeden gidip kahve ve kurabiye getirdi. Anderson Nils'e oturmasını söyledi. Gösterilen koltuk bir kişinin pek de yerinden kıpırdamadan üzerinde uzunca bir süre oturmuş olduğuna işaret ediyordu. Duvarda televizyonun yukarısında biri Hazreti İsa diğeri Norveç kralı olmak üzere iki resim asılıydı. Baba ailenin geçimini sağlayan kişi olmasına karşın evde olup bitenlerden en son kendisinin haberdar olduğunu söyledi. Oğlunun yüzüne baktı.

Ama bu kız şimdi bize okulu bırakacağını söylüyor.

Neee? dedi Nils.

Evet, bu bir kız öyle değil mi?

Hayır değil.

Hiç fark etmez. Bu kız bizi hayal kırıklığına uğrattı.

Ama senin oğlan beni tek bir gün bile hayal kırıklığına uğratmadı. Beni buraya niçin çağırdınız?

Çünkü bir erkeğin iradesine hâkim olamama tehlikesi her zaman vardır. Sen her şeyin yolunda gideceğine dair güvencemsin benim.

Anderson okulun çok önemli olduğunu, eğitimin insana kendine bir hayat kurabilme imkânı verdiğini söyledi. Son zamanlarda edindiği izlenime göre bu kız yetişkin bir insanla dostluk kurmuştu, bu elbette olumlu bir şeydi, ama bu yolcu teknesi kaptanının kızın kafasına tuhaf fikirler sokup sokmadığını öğrenmek istemişlerdi.

Bu konuyu oğlunla konuşmalısın, tercihi yapan o.

Hayır, kız reşit olana kadar kararı ben veririm.

Anderson karısından makas, tarak ve havlu getirmesini istedi.

Kendisi de odadan çıkıp elinde bir iskemleyle geri döndü ve iskemleyi odanın ortasına yerleştirdi. Elindeki havluyu iskemlenin arkasına asarken, kız çocuklarına hiçbir itirazı olmadığını, bilakis bir kızları olsaydı onu da bir erkek evlat kadar hoş karşılayıp bağırlarına basacaklarını söyledi. Oysa onların bir oğlu olmuştu ve şimdi bu erkek evladın varlığını müthiş özlüyorlardı.

Eliyle iskemleyi işaret etti. *Buyur otur.* Jon yerinden kıpırdamadı, kollarını kavuşturmuş, sırıtıyordu.

Baba Nils'e döndü.

Tamam o zaman, mademki artık babasının sözünü dinlemiyor, sen söyle oturmasını.

Böyle bir şeyi ondan talep edemezsin, dedi oğlan.

Otur, dedi babası.

Hayır, dedi oğlu.

Otur.

Hayır.

Anderson homurdanarak belindeki kemeri çözdü. İşini bitirince yeniden iskemleyi işaret etti. Doladığı kemeri sabırsızlıkla sıkmaktan eli bembeyaz olmuştu. Nils babanın oğlunu dövme fırsatını ele geçirdiği için pek hevesli göründüğünü düşünüyordu.

Nils yerinden kalktı.

Bir insana karşı şiddet kullanmak, bu kişi aile bireyi de olsa suç teşkil eden bir eylemdir, bunu biliyorsun değil mi?

Bana en azından *bir konuda* bilgi verilmesi iyi bir şey, dedi baba.

İskemleyi işaret etti. Oğlu alaycı bir şekilde sırıttı.

Otur, dedi babası.

Cehenneme kadar yolun var, dedi Jon.

Ne dedin sen?

Yumuşakamcık dedim. Seni lanet olası yumuşakamcık.

Bu evde bu şekilde konuşmuyoruz.

Ama konuşuyoruz. Ben konuşuyorum.

Babası oğlunun üzerine yürüdü, aralarında birkaç santimetre mesafe kalmıştı. Nils araya girdi, oğlanı arkasına almış, yüzünü

babaya dönmüştü. Anderson'a baktı, adamın beyninin kafatasının içinde sarsıldığını duyabiliyordu adeta. Anderson sağa doğru bir adım atarak Nils'ten uzaklaştı ve oğluna oturmasını buyurdu. Oğlan reddetti ve yana doğru bir adım attı. Nils tekrar aralarına girdi. Anderson bu kez sola doğru olmak üzere hareketini yineledi. Sonsuz bir danstaymışçasına bu yana adım atma eylemini tekrarladılar, bir sağa, bir sola, bir sağa. Sonunda üçü de donmuş gibi aynı pozisyonda kalakaldılar.

Oğlana bir fiske vuracak olursan, dedi Nils, seni doğduğuna pişman ederim.

Baba Nils'i süzdü, hızlı hızlı soluyor, göğsü bir inip bir kalkıyordu, yüzü öfkeden patlıcan moruna dönmüştü. Derken adam tükürdü, Nils'in suratının ortasına okkalı bir balgam fırlatmıştı. Nils şaşırmıştı, buna rağmen yüzünü kuruladı ve adamın önünde dikilmeye devam etti, karşısındakinden hareket bekliyordu, sözsüz bir dövüşe dönüşmüş bu ortamda bekliyordu. Baba bir süre daha durdu, sonra geriye doğru birkaç adım attı, sanki ansızın başı dönmeye başlamış gibiydi. Az önce hazırladığı iskemleye çöktü. Öne eğildi ve iki eliyle karnını tuttu. Oğlan babasına doğru birkaç adım attı ve elini uzattı. Baba yarı şaşırmış yarı nefret dolu bir yüzle kendisine uzatılan ele bakıyordu.

Makası ona ver, dedi anne. Hadi makası ver ona, Gerhard.

Baba makası oğluna verirken yere bakıyordu. Şimdi orada adeta bambaşka bir adam oturuyordu, bu odaya yabancı bir adam gelmiş oturmuştu, mağlup bir adam... Gırtlağından kısa bir ses çıktı, bir inilti ya da uykuda hıçkıran bir bebek sesi gibi.

Nils kim bilir kaç kez dönüp dönüp o ânı hatırlamıştı, birkaç saniyelik süre içinde bir ailenin hayatının tepetaklak olabileceğinin bilincine vardığı o akşamı. Birdenbire aile ortaklığının dışına düşen baba olmuştu, cezalandırılan ve ıstırap çeken babaydı, bir daha asla şiddet tehditleriyle içeri giremeyecek, ailesine dönemeyecek olan bir adam.

Sana ne oldu? diye soruyor Nils. Jon sırıtıyor ve bir sigara istiyor. Çakmakla yakıp bir nefes çekiyor, üflüyor. Eveet, ne oldu? Ne oldu? Jon babasının 63 model Opel Rekord arabasını çalmıştı, araba matah bir şey değildi, her tarafından *garip garip sesler* gelirdi, biraz hız yapınca veya motoru durdurduktan sonra tuhaf bir takırtı işitilirdi. Er ya da geç ama mutlaka dağılacağını bildiğiniz cinsten bir arabaydı.

Ne kadar hız yapıyordun? diye soruyor Nils.

Bilmem, yüzün biraz üzerinde belki, diyor oğlan. Dilediğimce hızlı sürebilirim zannediyordum.

Bir ilkbahar gecesiydi, yollar tenhaydı, ön farlar arabanın hızıyla uyumlu hareket ederek ışık veriyor, süratin oluşturduğu rüzgâr insanın yüzüne ve göğsüne çarpıyordu. Jon'un yanında sevgilisi vardı. İlişkileri yeni başlamıştı ve mümkün olduğunca çabuk oralardan uzaklaşmaya karar vermişlerdi. Jon'un anlattığına göre karşıdan uzun farlarını söndürmemiş bir otomobil geliyordu, fren yapmıştı ama araba yana doğru kayınca tekerlekler yolla teması kaybetmişti. Opel ileri atılıp yoldan aşağı yuvarlanmıştı. Fiyortla temas ettiği anda arabanın radyosu susmuş, sular kaputu aşıp ön camdan içeri dolmaya başlamıştı. Jon ve sevgilisi içerde sıkışmış vaziyetteydiler. Sular arabanın içine, gençlerin ağzına, ciğerlerine dolarken Jon sevgilisinin elini tutuyordu. Mükemmel bir ölüm şekli diye düşünmüştü, arabanın içi yavaş yavaş fiyordun sularıyla dolarken, sevgilisiyle el ele ölmek.

Bence bir sakıncası yoktu, diyor oğlan, hiç sakıncası yoktu.

Nils Jon'un cenaze törenine gittiğini, güzel bir mayıs gününde o beyaz tabutun toprağın altında kayboluşunu seyrettiğini anlatıyor. Başsağlığı dileyip üzüntüsünü ifade etmek istediyse de babası uzatılan eli görmezlikten gelip, karşısında Nils yokmuş gibi davranmıştı. Adamın yüzü şişmişti, kıpkırmızıydı. Nils'in ayakkabısına doğru tükürmüş ve yürüyüp gitmişti. Nils arabanın enkazını çıkarma çalışmalarına da katılmıştı, içindeki ölüler su yüzünde gö-

ründüğü an başını çevirmek zorunda kalmıştı. Şoför koltuğunda oturan Jon'u bir anlığına görmüştü, başı arkaya dönük, gömleğinin önü açık, sevgilisiyle el ele. Torpido gözünde dolu olmayan bir 38'lik tabanca bulunmuştu.

Ne yapacaktın o tabancayla? diye soruyor Nils.

Her ihtimale karşı, diye cevap veriyor Jon.

Ne gibi bir ihtimale karşı?

Bizi durdurmaya kalkıştıkları takdirde.

KARGALAR telefon tellerine konmuşlar. Kargalar su gibidir, bu coğrafyanın sabit bir parçası olarak sürekli ve ebedidirler. Tıpkı eskiden yaptıkları gibi gakgaklayıp muhabbet ediyorlar şimdi. Ge-ge-le bi-bi-lir mi-i-i-sin? Ay-ay-ayy şşşim-di ne o-o-la-cak-cak? Bbb-ba-na bi-bi te-tek-ne ge-ge-tir. Eve telefon geldikten sonra, hani kadrandaki numaraları çevrilmek suretiyle santrale bağlanan, antrede duvara asılı duran şu siyah renkli alet yani, işte o alet hiç susmamış, insanlar günün her saatinde aramaya başlamışlardı. Zırrrrnnn. Zırnnnn. A-looooo! Alll-looooooo! Haaaa, ge-ge-geliyor-muu-sunn, haaa? Kargalar telefon tellerine tüner, aşağı düşer, yerde gezinir, kanat çırparlar, yardıma ihtiyaç duyarlar, bir tekneye ihtiyaçları olur, ona ihtiyaçları olur. Onun ebedi baş ağrısıdır bunlar. Başına gelmiş bir afet, bir hastalık adeta. Ooff-fff. Yo-laa çıktınnn-mııı? Bir saatte mi varırsın. E-vett amm-maaa çı-çı-çığ saaattt b-beeş-te ooooo-l-duu. Be-bee-ni kar-şşşıı-ya ge-ççççiiiir. Bbb-ba-na bi-bi teeek-ne ge-ge-tirrrr. Ahizeyi kulağından uzaklaştırdı, yerine koydu, gemici kabanını aldı, çizmelerini giydi ve koşarak iskeleye gitti. Kargalar günün her saatinde havalanıp, telefon tellerine konarak gakladıklarından dinlenmek ya da salim kafayla düşünmek imkânsız hale gelmişti. Nils sıkılı yumruğunu onlara doğru sallar, kesin sesinizi artık! diye bağırırdı. Önceki hafta bir sabah uyandığında yatak odasında bir karga buldu, kuş o uyur-

ken açık pencereden içeri girmiş olmalıydı. Kara gözlerini Nils'e dikmiş, inceliyordu. Taa-maaam, saa-dee-ceee yoo-laa koo-yuuul yaaa-ni, dedi karga. Nils biliyordu ki kargalar olmasa o çok yoksul bir adam olurdu, kargalar olmaksızın çok daha yoksul bir adam olurdu. Bbbb-ba-naaa bi-bi te-eee-k-neee ge-ge-tirrrr.

Çığ afetinin yaşandığı 1973 kışında vakitli vakitsiz telefonla onu aramışlardı. Nils'in teknesi gidip gidip geliyordu. Tekne bir kıyıdan diğerine daireler, üçgenler, dörtgenler çizerek yol alıyordu. Sadece onun teknesi hareket halindeydi. Arabalar çalışmıyor, bir işe yaramıyordu çünkü bütün yollar kapanmıştı. Otobüsler durdukları yerde kısılıp kalmışlardı, ağır ve hantal olduklarından ne ileri ne geri gidebiliyorlardı. Helikopterler ve deniz uçakları fiyordun üzerinde havada dönüp duruyorlar ama inişte sorun yaşıyorlardı. Nils'in teknesi gece gündüz yolcu taşımıştı. Hayatlarını eline teslim etmiş olan insanları kaos ortamından kurtarıp güvenli bölgelere ulaştırıyordu.

En ciddi çığ düşmesi 11 Ocak'ta Husa ile Hiller arasındaki bölgede yaşandı. Nils sabah telefon gelir gelmez oraya doğru yola çıkmıştı. Teknede yerel polis şefi ve üç adam daha vardı. Rüzgâr uğuldayarak esiyordu. Akşam haberlerinde tek bir çığ olayında tahminen en az 150.000 ton sıkışmış karın kaydığını öğrendiler. Doğu yakasında bir adam kar kütlelerinin kaymasını ve iki evle bir ahırı fiyorda doğru sürüklemesini filme almıştı, evler suda yüzüyordu. Filmde çığı fark eden bir otomobilin nasıl ani fren yaptığı ve çığın altında kalmamak için nasıl hızla geri gittiği görülüyordu. Çam ağaçları, meyve ağaçları böylesine bir doğa gücüne karşı duramayarak köklerinden sökülüyor, çevrede her şey yıkılıyor, evler Monopol oyunundaki taşlar gibi devriliyordu. Televizyonu izledikten sonra Nils seyir defterine şöyle yazmıştı: *O kar kütleleri adeta beyaz bir peruk gibi dağın yamacından aşağı kayıyordu.*

Bu amatör çekim televizyonda defalarca gösterildi, hatta ABD'deki kanallar bile yayınladılar bu görüntüleri. Nils filmi birkaç gece sonra izlediğinde fırtına dinmişti, haberlere göre Norveç'

teki çığ düşmesi dış ülkelerde de yankı bulmuştu. Sunucu dramatik bir sesle şunu bildiriyordu: *This is one of the most beautiful areas in the world, but also one of the most dangerous.** Ona sorsalar Nils de onlara bunu söylerdi. İnsan dağlarla birlikte yaşamayı öğrenmeli, dağların ne zaman sakin olduğunu ne zaman çatlamaya, kırılmaya ve kaymaya başladığını bilmeli. Nils yıllardır o dağları seyrediyordu. Günlerce bir sis perdesinin ardında kaybolan ve ansızın ortaya çıkan dağlar. Fiyortta sefer halindeyken yavaş yavaş şekil değiştiren ama yine de dikkatle izlemek gereken dağlar; denizden dimdik yükselen, düşen taze kar ve tepelerdeki buzullarla yeniden şekillenen dağlar. Çatlakları, yarıkları, uçurumları, aralardaki boşlukları ve cinayet planlarıyla kendine has uyulması gereken kuralları olan dağlar.

Nils fiyort boyunca bir yerlerde gümbürtü kopacağını ve çığ düşeceğini çok önceden anlamıştı. Kuşlar, balıklar böyle şeyleri bilirler, havanın birdenbire bozacağını, fırtınanın yaklaşmakta olduğunu, gök gürültüsü ve yağmurun geleceğini insanlardan önce bilirler. Milyonlarca yıl bulutlara bakarak, toprağı dinleyerek bilgi biriktirmiş, sudaki, yerdeki ve havadaki mikroskobik değişiklikleri kaydetmişlerdir. Teknedeki denizci de hava raporunu dinlemeye, gazeteleri okumaya gerek duymadan sadece su yüzeyindeki durgunluğa, havadaki yoğunlaşmaya, kuşların hareketlerine dikkat ederek havanın nasıl değişeceğini bilir.

O sabah Husa'ya yanaşıp karaya çıkmışlardı. Birkaç büyükbaş hayvan sanki bir yaz günü kırlarda otluyormuşçasına denizde bir buzul parçasının üzerinde geziniyordu. Yahu nasıl gelmişler buraya? diye sordu yerel polis şefi. Tepede evlerden biri çığın etkisiyle temelinden kopmuş öylece sallanıyordu. Yoğun bulutların altında yana yatmış bir şekilde duran yapının tepetaklak olması an meselesiydi. Karaya ayak bastıktan sonra karlara bata çıka yürürlerken, şimdi devrilecek bu, devrilecek şimdi demişti Nils kendi kendine.

* *İng.* Burası dünyanın en güzel bölgelerinden biri, ancak aynı zamanda en tehlikeli yerlerinden de biri. – *ç.n.*

Gece bir eve baktığınızda o evin orada durup içinde uyuyan insanları kolladığını, nöbet tutup insanları tehlikelerden koruduğunu düşünürsünüz. Ne var ki bu ev bir iskelete indirgenmişti, biraz daha yakınına gittiklerinde duvarlardan birinin olmadığını fark etti Nils, adeta bir göktaşı veya bir roket kuzey duvarına isabet ederek orada dev bir delik açmıştı. Dışardan evin içi görünüyordu, bu da sanki oyuncak bir eve ya da bir makete bakıyormuş hissi veriyordu insana. Evde yaşayan yaşlı çift, Olina ve Malvin Toft hâlâ evde, yatak odasında oturuyordu. Nils tepeye, evin yakınına kadar çıktığında gördü onları. Beyaz çift kişilik yatak yana doğru kayarak duvara yaslanmış olmalıydı. İhtiyarlar soğuktan donmamak için yorganlarına, battaniyelerine sarınmış oturuyorlardı. Kıpırdamayın, diye seslenmişti o sabah. Kıpırdamayın, hiç kıpırdamayın. Evin hanımından titrek bir çığlık yükseldi. Çıı-kar bi-ziiiii bu-raaa-dannnn.

TEKNE KARANLIKTA sakin bölgelerden geçerek Dalane, Rostøy ve Storoksen'i geride bırakıyor. Etraf sadece motor yağı, deniz ve paslı demir kokuyor. Nils gözünü panodaki ibrelere dikmiş, elleri vanalar ve kumanda kollarında. Arada sırada kolunu çimdikleyip hayatta olup olmadığını anlamaya çalışıyor. Evet, yaşıyor. Hâlâ hayatta. Teknesiyle oraya ilk varan oydu, hepsinden önce, adalardan, adacıklardan, dağdan ve sudan önce oradaydı Nils.

Sonunda gün doğuyor. Etraf aydınlanıyor. Jon kamarada oturmuş sigara içerken gitarını akort ediyor. Luna ara sıra uyukluyor. İnsanlar radyoya telefon ederek sevdikleri şarkıların çalınmasını istiyorlar. Saat on bir. Saat nasıl on bir olabilir? Nils üç saattir denizde, daha fazla yol almış olmalıydı. Ancak, sancak tarafında kilise beliriyor, pruvaya çarpan dalga suyun yüzeyini hareketlendiriyor. Kilisenin dışında kimseler görünmüyor. İçerde ayin başlamak üzere.

Nereye gideceğimizi biliyorsun değil mi? diye soruyor Luna.

Tabii, tabii, diyor Nils.

Emin misin?

Evet, evet.

Aslında emin değil, yolculuğun bu kadarına aşina ancak bundan sonrasını tıpkı başkaları gibi o da bilmiyor. Sadece hatırlaması gerektiğini biliyor. Onun görevi bu. Hatırlamak zorunda. Ve hatırlıyor, emin olun, Nils hatırlıyor.

Bu arada şunu da belirtelim, yaşlı rahip onun ilk yolcusuydu. O zamanlar Nils on dört yaşındaydı ve henüz bir teknesi yoktu, o nedenle seferin parasını alacak kişi de kendisi değildi. Sen kimsin? diye sordu rahip onu almaya gittiğinde. Nils Vik, diye cevap verdi. Daha önce senin tarafından fiyordun karşı yakasına geçirilme zevkini tatmış mıydım? Hayır, diye cevap verdi Nils. Babasının bir mânisi çıktığından tekne kaptanı olarak onun yerine kendisinin geldiğini söyledi.

Rahibi pazar vaazını vermek üzere bölgedeki iki kiliseye götürmek ve sonra güvenli bir biçimde eve dönmesini sağlamak ilk başta kolay bir sefer gibi göründüyse de, dönüş yoluna geçmeden hemen önce havanın bozup rüzgârın çıkmasıyla iş biraz güçleşmişti. Derhal yola çıkarsak sorun olmaz, dedi Nils. Rahip çok iri yapılı ancak kısa boylu biriydi, buna rağmen Nils'e adeta elli metre tepeden bakıyormuş gibi bir havası vardı. Yüzme biliyor musun? diye sordu. Hayır bilmiyorum, diye cevap verdi Nils. Tanrı'ya inanıyor musun? diye sordu rahip. Hayır inanmıyorum, diye cevap verdi Nils. Sigaran var mı? diye sordu rahip. Hayır yok, diye cevap verdi Nils.

Rahibin gergin olduğu belliydi. Karşı kıyıdan gelirlerken rahip yolculuk süresince kamarada hiç konuşmadan ve odaklanmış bir şekilde oturmuş, pazar ayininde anlatacaklarını yazdığı kâğıtları önüne sermişti. Şimdiyse hiç durmadan konuşuyor, Kutsal Kitap'tan alıntılar yapıyor, Nils'e yaşını ve hayatını denizde kazanmayı isteyip istemediğini soruyordu. Bilmiyorum, diye cevap verdi Nils ve motoru çalıştırarak sefere hazır hale getirdi. Mutlu bir denizci ismi söyle bana, dedi rahip. Mutlu bir denizci yoktur, bu mümkün değildir.

Altımızdakiyle sen ilgilen, üstümüzdekini bana bırak, dedi rahip Nils'e. Bir insanın asla tamamen güvende olamayacağı, en azından kendisine karşı güvende olamayacağı inancındaydı. Seni bana gönderenin Tanrı'nın meleği olduğuna güvenmek durumundayım, dedi rahip. Nils Tanrı ve inanç konusunda daha fazla sorgulanmaktan korktuğundan pek konuşmuyordu. On dört yaşında

öğreneceğini öğrenmiş, yolcu teknesi kaptanı olmuştu bile, o böyle yetişmişti, suyu, rüzgârı, bulutları ve gökyüzünü okumayı öğrenmişti, dalgaların nasıl patlayacağını biliyordu, istikamet, yağış, marka ve motorlara dair her şeye aşinaydı. Bu bilgilerle birlikte bir başka bilgi daha gelmişti, deniz insanlarının binlerce yıllık deneyimlerinin bilgisi... Örneğin tekneye binmeden önce yumurta yememek. Rüzgâra karşı ıslık çalmamak, şarkı söylememek. Perşembeleri denize açılmamak. Ağustos ayının ikinci pazartesisi ve yılın son günü, keza. Horoz, domuz ya da kırlangıç dövmesi yaptırmak iyidir zira bu hayvanlar eve dönüş yolunu iyi bilirler. İskeleye doğru yürüyen kızıl saçlı bir kadına tesadüf edersen o gün asla denize açılma.

Nils pruvayı rüzgâra çevirdi. Birlikte sefere çıktıklarında babasını gözlerdi, onun sakin bir günde nasıl şakalar yapıp güldüğüne, iskeleye çıktıklarındaki mimiklerine, gülümsemesine dikkat etmişti. Deniz sertleştikçe babası ciddileşirdi. Dengesini korumaya ve her an suyun durumunu takip etmeye, rüzgârın, dalgaların ve motorun yardımıyla yol almaya çalışan sessiz ve öfkesini içine atan bir adama dönüşürdü. İşte o pazar günü Nils de böyle bir adama dönüştü. Kalbi çarpmaya başlamıştı, hevesle gerginliğin karışımı bir ruh hali içindeydi, kendini olduğundan daha yaşlı hissediyordu, böyle kötü bir havada dümen başında olan birinin aslında düşünmeye zaman ayırmaması gereken şeylerdi bunlar. Teknesinde fiyordun karşı yakasına geçireceği, başına asla bir şey gelmemesi gereken, önemli ve her açıdan büyük bir insanı taşıyordu.

NILS'İN EN ÜNLÜ YOLCUSU KİMDİ? Elbette başbakan. Bakan da olabilir. Ancak Nils'in teknesinde taşımış olmakla övündüğü tek kişi aktör Edward G. Robinson'dı. Tarih Nisan 1969. Film şirketi *Song of Norway* filminin çekiminde yer alacak yolcuları taşıması için Nils'le anlaşmıştı ve o gün Nils Amerikalı aktör ve ekibin bir kısmını teknesiyle fiyordun iç kısımlarına götürmüştü. Seyir defterine şöyle yazmıştı: *Robinson'a tekneme daha önce film ruloları şeklinde binmiş olduğunu anlatmaya çalıştım, çünkü yıllarca köy sinemasının makinistini taşımıştım. Ne var ki İngilizcem bunu anlatmaya yetmedi.* Nils Edward G. Robinson'ın pek çok filmini seyretmişti, özellikle *Key Largo*'yu severdi, izlediği filmler arasında en iyi hatırladıklarından biriydi, muhtemelen kendisi de yolcu teknesi kaptanı olduğundan filmin geçtiği çevreyi ve o çevrenin insanlarını iyi tanıyordu, ayrıca filmin heyecanlı bir öyküsü vardı. Nils makinisti bir sonraki durağına taşımak üzere beklerken filmi seyrettiği de olurdu. *Song of Norway* filminin ilk on beş dakikasını seyretmiş, sonra canı sigara içmek istemiş, unuttuğu paketini almak üzere tekneye gitmişti. Sonrasında geri dönmeye üşenmişti. Beyaz perdede onun ait olduğu doğal çevre gösteriliyordu ama gördüğü şeyler hiç de tanıdık değildi. Seyir defterine Robinson'la ilgili olarak şöyle yazmıştı: *Hoş bir tanışma oldu.* Aktör güvertede dururken bu fiyort coğrafyasını müthiş bularak övmüştü. Nasıl bir ruh hali var bu coğrafyanın? diye sormuştu Amerikalı. Ekipten

biri aktöre, yerlerin duyguları vardır mı demek istiyorsun? diye sordu. Evet öyle, dedi Edward G. Robinson. Kesinlikle var. Ayrıca yerlerin ve doğal çevrenin cinsiyeti de vardır. Hiç kuşkusuz burası erkek.

Nils'in teknesine asla almamış olmayı dileyeceği yolcu kimdi? Trygve Stemland. Evet işte o. Trygve Stemland. Düşündükçe tüyleri hâlâ diken diken oluyor. 1961 yılının bir yaz günü Trygve Stemland'ı kentten almıştı Nils. Stemland hafta sonunda balık tutmak üzere Marøya'ya gidecekti. Nils adamın olta takımının olmadığını fark etmişti, yanında yalnızca bir sırt çantasıyla uyku tulumu vardı. Dönüş yolunda her ne kadar Stemland mekanik bir sesle konuşup durduysa da balık tutmaktan hiç söz açmamıştı. Hatta stadyumda oynarken seyrettiği, adeta bir büyücü gibi top hâkimiyeti olan yerel futbolcuyu överken bile sesi dümdüz ve heyecansızdı. Bu adamın kentten uzaklaşmaya, biraz temiz hava almaya ihtiyacı vardı herhalde, diye düşünmüştü Nils, yara izi taşıyan alnı, geriye taranmış saçları ve sakallı yüzüyle çok solgun ve sağlıksız görünüyordu.

Ertesi hafta Trygve Stemland telefon etmiş ve tekrar Marøya'ya gitmesi gerektiğini söylemişti. O cuma günü Stemland polis üniforması giymiş olarak geldi, yanında bir meslektaşı vardı, cılız bir adam, o da üniformalıydı. Stemland önceki hafta ona dürüst davranmadığını, ancak başlatılacak polis operasyonuna dair bilgileri gizli tutmak zorunda kaldığını bildirdi. Konu Mikkelsen ailesinin köpekleri hakkında kendilerine yapılan çok sayıda ihbardı, hayvanlar adaya tamamen hâkim olmak üzereydiler. Önceki hafta durumu gözlemlemiş olan Stemland köpeklerin hem insanlar hem de kendileri için tehlike teşkil ettikleri sonucuna varmıştı, hayvanlar aç ve çok zayıftı, kötü muamele görmüş, ihmal edilmişlerdi. Nils bu sözlere itiraz etti, sık sık adaya çıkan biri olarak köpeklerle bir sorun yaşamadığını söyledi. Bildiği kadarıyla Mikkelsen ailesi köpeklerini çok severdi.

Aileyle konuştun mu? diye sordu Nils.

Hayır ihbar eden komşulardı, diye cevap verdi Trygve Stemland.

Ama onların hiçbiri adada oturmuyor, dedi Nils.

Teknede giderlerken iki polis memuru köpekleri nasıl öldüreceklerinin, onlardan nasıl kurtulacaklarının, tek kurşunla nasıl geberteceklerinin planını yapıyorlardı. Hiç tereddüt etme, bekleme, çek tetiği. Bir işe karar verildiğinde bu işin düzgünce, etkili ve insani bir şekilde yapılması gerekir. Trygve Stemland savaş döneminde nasıl saatlerce soğukkanlı kalınabileceği ve odaklanılabileceği gibi şeyleri öğrendiğini anlatıyordu.

Gerçekten öldürmek istediğini öldürmek insana kendini her zaman iyi hissettirir, dedi Stemland. İşte yakaladım şeytanı, dersin, şükür yere yapışan ben değilim, o. Endişelenecek bir şey kalmadı, sakince yola devam edebilirim.

İki polis memuru güvertede güneşte otururken Nils kaptan köşkünde çantaları kontrol ediyordu. Hızlıca fermuarı açıp çantaların içine baktı. İki adet Winchester tüfeği ve bol miktarda mühimmat vardı. Nils dışarı çıkıp polis memurları onu engellemeden tüfekleri denize atmanın mümkün olup olmadığını düşünüyordu.

Senin yerinde olsam şu şeyler konusunda daha dikkatli olurdum, dedi Trygve Stemland. Kaptan köşkünün kapısına gelmiş ve Nils'i suçüstü yakalamıştı. Böyle bir merminin ne kadar hasar verebileceğini, bir insanın yüzünün nasıl kafatasının öbür tarafından fışkırdığını gözlerimle gördüm ben.

Aradan geçen iki saatin sonunda adanın her tarafı ölü köpeklerle dolmuştu. Nils elleriyle kulaklarını tıkayarak teknede oturdu bir süre. Tüfek atışlarını duymamak mümkün değildi. Uzun bir sessizlik, derken bir yaylım ateşi daha, köpek ulumaları ve yine sessizlik. Mikkelsen ailesinin çocuklarından birinin HAYIIIRRR diye çığlık attığını işitince dayanamadı, karaya atlayıp eve çıkan patikayı tırmanmaya başladı.

Evin avlusunda ve tarlada sanki bir patlama sonucu etrafa savrulmuş gibi yatan ölü köpekleri gördü önce. Gövdeleri parçalanmış, bağırsakları çakılların üzerine saçılmıştı. İç organlar, karaci-

ğer, kalp, akciğer otların arasına dağılmıştı. Deforme olmuş köpek yüzleri çamur ve ince toz tabakasıyla kaplıydı. Mikkelsen ailesinin çocukları doğu yönüne doğru koşarak ormana daldılar. İkisi de çığlık çığlığaydılar, Nils'i fark etmediler bile. Polis memurları ortalıkta yoktu ancak adanın kuzey tarafından tek tük silah sesleri geliyordu hâlâ. Nils eve girdi. Holde ölü bir köpek yatıyordu, labradorun dağılmış beyni yerlere saçılmış, duvara sıçramıştı.

Kimse var mı, diye seslendi Nils.

Cevap alamadı. Bayan Mikkelsen'i ahırın üst katında, saman yığdıkları sekide buldu. Karanlıkta iki büklüm olmuş, bir köpek yavrusunu göğsüne bastırıyordu. Bayan Mikkelsen parmağını dudaklarına götürdü. Nils yanına yaklaştı ve yavruyu tekneye götürebileceğini fısıldadı. Yavruyu almak üzere ellerini uzattı. Bayan Mikkelsen ufaklığı isteksizce teslim etti. Yavru elinden kurtulmak için çırpınıyor, incecik bir sesle inliyordu. Nils köpeciği sıkı sıkı kavramış, bir yandan da susturmaya çalışıyordu. Adı Luna, diye fısıldadı Bayan Mikkelsen. Nils fırlayıp ahırdan çıktı, bir koşuda evin bahçesini, patikayı geçip tekneye doğru giderken bir yandan da şşşşt sakin ol Luna diye ufaklığı teselli ediyordu. Kaptan köşküne girince yavru köpeği yanındaki koltuğun üzerine koydu ve tekneyi hızla adadan uzaklaştırdı.

MARTA'YLA YENİDEN KARŞILAŞINCA ne yapacaksın? diye soruyor Luna. Hmm, bir şey mi yapmak gerekiyor, diye cevap veriyor Nils. Sen ciddi misin? diyor köpek. *Hiçbir şey mi yani?* Marta'yı özlemiyor mu? Marta'yı düşünmüyor mu? Seyir defterine Marta'yla ilgili neler yazdı? Luna Marta'ya ait bir şeyler duymak istiyor. Yüzlerce defa dinledi bunları, ama bir daha anlat lütfen.

Her şeyi hatırlıyor. Hatırlıyor her şeyi. Hayır, her şeyi değil. Hiç kimse her şeyi hatırlayamaz. Nils en azından Marta'yı ilk gördüğünde ne düşündüğünü hatırlıyor. Bana göre fazla iyi biri, diye geçirmişti aklından. Genç kadın sırtını ortada yanan ateşe vermiş, alevlerin titrek ışığında gülümsüyordu. Senin kim olduğunu biliyorum, demişti. Kim olduğumu biliyor musun? Yolcu teknesi kaptanısın sen. Ama ben *senin* kim olduğunu bilmiyorum. Eh, o zaman bulmaya çalış bakalım, demişti.

Nils genç kadının saçını kulağının arkasına nasıl attığına dikkat etmişti. Bu ufacık hareketi, elini başına götürüp saçını kulağının arkasına atmasını çok sevmişti. Tekrar buluşacak mıyız? diye sormuştu Nils ilk akşam. Hayır, diye cevap vermişti genç kadın. Nils bilmek istiyordu. Neden hayır? Sanmıyorum. Anlıyorum, diye cevap vermişti Nils.

Ama anlamıyordu. Marta özgür kalmak istemiş, kentli delikanlılardan biriyle, Nils'in *jonsok** kutlamalarında fiyordun karşı kıyısına geçirdiği tiplerden biriyle çıkmaya başlamıştı. Kısacık

saçlı, kırmızı elbiseli genç kadın elinden uçup gitmişti. Marta'yla kentli delikanlı dans ederek Nils'in yanından geçmiş, ormanda ağaçların arasında gözden kaybolmuşlardı. O geceden sonra onu bulmaya çalıştı. Birkaç gün öncesine dek varlığının farkında bile olmadığı Marta artık her yerde ve hiçbir yerdeydi. Teknesiyle yolcuları taşırken, posta ve gazeteleri dağıtırken gözleri hep Marta'yı arıyordu. Hakkında bildiği tek şey isminin Marta olduğu ve fiyordun karşı kıyısında bir yerde, muhtemelen Nordrepollen'de yaşadığıydı. Onu bulmak için ne yapabileceğini bilmiyordu. *Bu çok aptalca bir şey*, diye yazmıştı seyir defterine. *Teknemle kolayca geçebileceğim derin bir tuzlu su şeridinden başka bizi ayıran bir şey yok aslında*. Nils bir gün karşı kıyıya yanaştı ve Marta'nın evi olduğunu tahmin ettiği eve doğru yürümeye başladı, attığı iki-üç adımdan sonra cesareti kırılmıştı. Hayatının, bundan böyle Marta adını alacak olan hayatının o kapının arkasında durduğunu düşündü yerinden hiç kıpırdamaksızın.

Bir ağustos akşamı Marta bisikletiyle geliyordu. Pencereden bakan Nils aşağıdaki çakıllı yoldan geçen bisikletlinin kim olduğunu hemen anlamıştı. Bisikletli tepenin arkasında kaybolduktan sonra başka hiçbir hareket olmadı. Nils bekliyordu. Marta ona görünmeden geri dönmüş olabilir miydi? Ayakkabılarını giyip, koşup baksa mıydı? Sonunda onu gördü. Genç kadın bisikletinin yanı sıra Nils'in bahçesine doğru yürüyordu. Derken kapı çaldı. Nils kapıyı açmadan saçına briyantin sürüp tarayacak kadar zaman bulmuştu. Marta selam verdi ve Nils'ten bisikletinin arka tekerleği için yardım istedi.

İlerde, köye doğru bir yerde tekerleği patlamış ve köylüler de Nils'in bu işlerin adamı olduğunu söylemişlerdi.

* Katoliklerin 23 Haziran gecesi Vaftizci Yahya'nın doğumunu kutladığı yortu İskandinavya'da Sankthans ya da Jonsok adıyla anılır. Norveç'te on sekizinci yüzyılın sonuna dek dini bayram olarak kutlanan bu tarih daha sonraları pagan kültürlere ait Yaz Gündönümü şenlikleriyle kaynaştırılmış ve bir halk kültürü ögesine dönüşmüştür. Yılın bu en kısa gecesinde geleneksel olarak ateşler yakılarak eğlenceler düzenlenir. – *ç.n.*

Nils bisikleti bodruma götürdü. Svithun marka yeşil bisikletin arka tekerleği üzerinde bir alışveriş sepeti vardı. Nils tamir aletlerini çıkarmış çalışırken Marta bir tabureye oturmuş onu seyrediyordu.

Fiyordun bu tarafına nasıl geçtin? diye sordu Nils.

Bisikletle, diye cevap verdi.

Fiyordu bisikletle mi dolaştın?

Evet.

Peki nasıl döneceksin geriye?

Eh, yine bisikletle.

Bahçeye çıktıklarında Marta tekerleği denemek üzere bisikletini sürmeye başladı. Neyse ki Nils'in bodrumunda bisiklet pompası vardı ve işe yaramıştı. Marta Nils'in önüne gelince fren yaptı. Binmez misin? İşimi yaptım bitti, dedi Nils. O ağustos gecesi bisikleti güverteye koydular ve Nils Marta'yı tekneyle karşıya geçirdi. Duydum ki beni soruşturuyormuşsun, dedi Marta. Bunun pek bir önemi yok, diye cevap verdi Nils. Marta onu evinin merdiveninde otururken gördüğünü söyledi. Seninle alakadar olduğum anlamına gelmez bu, dedi Nils. Orada ne işin olduğunu anlayamıyorum doğrusu, dedi Marta. Fiyort boyunca pek çok yerde yapacak işlerim var, diye cevap verdi Nils.

İyi olurdu, dedi Marta karşı kıyıya vardıklarında.

Ne? diye sordu Nils.

Bence iyi olurdu, dedi Marta.

Ne iyi olurdu?

Bir süredir yapmamızı düşündüğün şeyi yapmak.

Bir yıla kalmadan evlenme teklif etmişti Nils. Bir yıla kalmadan evlenmeyi kabul etmişti Marta. Birlikte geçirdikleri hayatın sonuna kadar da o akşam bisikletinin arka tekerleğini bizzat kendisinin patlattığını inkâr etti.

Marta'nın cenazesinden sonra Nils tekneye taşındı. Bir hafta boyunca evi insanlarla dolup taşmıştı, sonra el ayak çekildi. İnsanlar evlerine döndüler. Kızları da. Biraz daha kalalım mı diye sormuş-

lardı ama Nils onların daha fazla zamanını almak istememişti. Boş kalan evin içine soğuk hava doldu, sonra Nils'in bedenine yayıldı bu soğuk. Yatağa Marta'nın yanına uzanıp yatması mümkün olmadığından sıcaklığın eksikliği her tarafı sarmıştı. Marta'dan sonra soğuk gecelerde artık kimse ona şöyle seslenmiyordu: Seni bekliyorum Nils, yanıma gel de beni ısıt. Marta'dan sonra zaman zaman yatağın yan tarafına kayıyordu, sırf onun orada yatıp yatmadığını kontrol etmek için. Marta'dan sonra başucu lambasını kapatırken hâlâ *iyi geceler canım, iyi uykular* diyordu. Marta'dan sonra yatağın yan tarafına doğru böyle fısıldamaya devam etse de o taraftan cevap gelmiyordu.

Marta'dan sonra hayat. Elinde içki bardağıyla teknesinde oturuyor, paket paket sigara içiyordu. Her sabah öğürerek uyanıyor ve bir kovaya kusuyordu. Yüzündeki teri ıslak ve soğuk bir bezle siliyordu. Her gece titreyerek kamarada kıvrılıp yatıyordu.

Bir gün komşusu Bayan Kråkevik onu uyandırarak nasıl olduğunu sormuştu. Yemek yemiş miydi? Yardım edebileceği bir şey var mıydı? Ne olduğunu tam olarak hatırlamasa da Bayan Kråkevik'i azarlayıp kovmuştu, ama sonrasında özür diledi. Tek istediği teknede yalnız kalmaktı. Bununla birlikte bir sabah erkenden kalkıp boş eve gitti. Evdeki yokluğu daha fazla hissettirir diye düşündüğünden ışığı yakmadı, en azından karanlıkla doluydu ev. Gün ağardığında sakal tıraşı oldu, önce sakalını makasla kesti, sonra yüzüne köpük sıkıp güzelce tıraş etti.

Odaları tek tek dolaşarak cenaze töreninden kalmış çiçekleri topladı ve çöpe attı. Sonra yatak odasına girdi. Başucundaki sehpadan Marta'nın konuşma yeteneğini kaybettikten sonra notlar yazdığı defterlerini topladı. Birkaç sayfayı yırtarak kendi çekmecesine koydu, kalanları şöminede yakmak üzere kenara ayırdı. Marta'nın ölümünden önce okumakta olduğu, kütüphaneden ödünç alınmış kitabın sayfalarını karıştırdı bir süre. *Karanlık Günler Başlamadan Önceki Yaz.* Marta ödünç aldığı kitabı beğenmese de mutlaka okuyup bitirirdi. Kitap okumak benim özel hayatım,

derdi. Takılarını küçük bir kutuya topladı ve kızların daha sonra bakmaları için oturma odasındaki bir rafa koydu. Gardırobu açtı, oradaki elbiselere, pantolonlara, bluzlara ve iç çamaşırlarına baktı. Giysileri yüzüne yaklaştırmasına gerek kalmadan Marta'nın kokusunu alabiliyordu.

Ağzıma alayım mı? diye sormuştu Marta ilk yattıkları gün. Sanki karşısındaki insana sorulabilecek en doğal ve mantıklı soruymuşçasına alçak sesle ve sakin bir şekilde sormuştu bunu. Belki de böyle bir şeyin doğrudan, güzel ve çok sahici bir şekilde sorulmuş olması nedeniyle Nils'in aklında yer etmişti. Arzulanmaktan ve arzuladığını ifade etmekten korkmayan bir insan vardı karşısında. Sonrasında Nils'in yüzüne bakmış ve sıra sende Nils, demişti. Hayatında karısını sevmediği veya onun kendisini gerçekten sevdiğinden emin olamadığı tek bir dakika bile hatırlamıyor. Bazen evde radyoyu açıp da insanların mutsuz aşklarını ve hayatlarındaki acı deneyimleri anlattıkları bir programa denk geldiğinde Marta' nın bulunduğu odaya gider ve ona uzun uzun bakardı. Neye bakıyorsun öyle Nils Vik? diye sorardı Marta. Sana bakıyorum Marta Haugen Vik. Kes artık, hadi git işine Nils Vik.

Evi toplamak üzere bir plan yapması zorunluydu, bunun bir çeşit kazı işi, geride kalanların icra etmesi gereken, zamanın ve hayatın yavaş yavaş ortaya çıkarılması operasyonu olduğunu biliyordu. İş bittiğinde geride Marta'nın artık yaşamıyor olduğu gerçeğinden başka bir şey kalmayacağının farkındaydı, bununla birlikte dolaptan çıkardığı son giysi onun siyah gelinlik elbisesi oldu. İşte o zaman öksürmeye, boğazından garip sesler çıkarmaya başladı. Kendini çok halsiz hissediyor, midesi bulanıyordu, sonunda yatağın üzerine kustu. Marta bu elbiseyi çok istemişti. Kente indikleri nisan ayında bir gün elbiseyi bir vitrinde görmüştü.

Ama gelinlik elbise *beyaz* olmaz mı? diye sormuştu.

Ben bunu çok sevdim, diye cevap vermişti Marta.

O EN ÖNEMLİ GÜNLERİNDE hangi çiftleri teknesiyle taşımıştı? Aslında epeyce. Bunlardan biri 1958 yılının haziran ayında Peder Utvær'le evlenen Astrid Nes'ti, *yer yer güneşli bir gün*, diye yazmıştı seyir defterine, çift Bjotveit'te bir çiftlik satın alıp taşınmıştı ve üç çocukları olmuştu. Nils sonraki yıllarda en küçük çocuklarının New York'a taşındığını, baterist olarak büyük ün kazandığını okumuştu gazetede. Kirsti Reisæter ve Jan Vivelid 1961 yılının Noel'inde Nils'in teknesinde yolculuk yapmıştı. Aslında Vika'daki kilisede evleneceklerdi, ne var ki rahip *evlilik öncesi beraberlik* yaşadıkları gerekçesiyle nikâhı kıymayı reddedince Nils onları bölge mahkemesi yargı makamına götürmüştü ve evet elbette gelinin beyaz elbisesinin altındaki iri karnı son derece belirgindi. Başka kimler? Johanna Jakobsdotter'la Halldor Vikne. Damadın yüzünün bir tarafında ve boynunda feci yanık izleri vardı, çocukken Halldor'un üzerine kaynar su dökülmüştü, fiyort çevresinde yaşayan hiç kimse onun evlenebileceğini sanmıyordu ama o evlendi. Karısı Halldor'un yanık izlerini umursamadığını, kocasının o izlerden ibaret olmadığını söylerdi.

Margit Espe'yle Knut Havre 1968 yılında evlendiler. Bir zaman sonra Knut bir AG-3'le kendini vurdu, iki erkek ve bir kız çocukları vardı. Daha kimler? Evet Anne Røyrane ve Sveinung Gravfjord, Temmuz 1957, Nils seyir defterine, *birbirleriyle çok uyum-*

lular, evet adeta bir elmanın iki yarısı gibiler, diye yazmıştı. Daha başkaları da var mıydı? A elbette, Sigrid Espeland ve Ingeleiv Lote. Sigrid terzi, Ingeleiv halk müziği sanatçısıydı. Bu ilginç çift Danimarka'ya yerleşmiş ve Nils onlardan bir daha haber alamamıştı.

Ole Opedal'la evlenen Brita Skjeldås'u taşımıştı teknesiyle 21 Temmuz 1969'da, bu tarihi hâlâ iyi hatırlıyor çünkü o cumartesi Amerikalılar aya inmişlerdi. Amerikalılar aya ayak basarken Nils gelin alayını Kvitno'dan karşı kıyıya geçirerek kiliseye götürmüş ve geri getirmişti.

Kendi düğün kıyafeti sessizce ve sabırlı bir şekilde gardıropta asılı duruyordu hâlâ. Lacivert takım elbise hayatının ilk ve son takım elbisesi olmuştu. Kaliteli pamuklu kumaştan iyi dikilmiş olan bu kıyafet diğer sıradan giysiler gibi eprimemiş, bozulmamıştı. Nils önemli günlerde takım elbisesini dolaptan çıkarırdı. O gün de giymeyi düşündü ama vazgeçti. Son gününde üzerinde en iyi kıyafeti bulunsun istemiyordu.

1951 yılının nisan ayında bir gün takım elbisesini giymiş ve aynanın karşısına geçmişti, saçına miktarını fazla abartmadan briyantin sürmüş ve geriye doğru taramıştı, ceketin yaka deliğine tek bir çiçek, yanlış hatırlamıyorsa bir nergis yerleştirmişti. Tekneye binip bölge mahkemesi yargıç makamına doğru yollandılar. Sağdıç olarak Marta kız kardeşini, Nils erkek kardeşini seçmişti, iyi günde kötü günde birbirlerinin yanında olacaklarına dair söz verdiler, öpüştüler ve yağmur çiselerken tekneye binip evlerine döndüler. Nils gece yarısı yatağa girip karısının yanına sokulmadan önce takım elbisesini çıkarıp düzgünce gardıroba astı. Marta'nın kollarını yukarı kaldırıp siyah gelinliğini başından sıyırarak çıkarmıştı. Karısının bedeninin tenine değdiğini hissediyordu. Dudakları birleşti. Nils Marta'nın boyunu, sırtını, kalçalarını okşadı. Marta Nils'in elini kendi bacak arasına götürüp, erkeğim, dedi.

Nils'in tek gösterişli giysisi tüvit paltosuydu. Soğuk bir aralık günü kente gezmeye gittiklerinde Marta bu paltoyu görmüş, bayılmıştı. Nils'in bu paltoyu giyince bir film yıldızına benzediğini

düşünürdü. Genelde Nils'e Noel ve doğum günü hediyesi olarak gömlek ve çorap satın alırdı. Nils denize açıldığında üzerinde hep tıpkı şimdi olduğu gibi gemici kabanı, koyu renkli kalın bir pantolon, yün örgü balıkçı yaka kazak, hava kötüyse denizci çizmeleri, yağmurluk pantolonu ve soğuk günlerdeki can dostu, hayat kurtarıcısı yün uzun iç donu bulunurdu.

Hava üzerimdeki giysilere uygun olduğu müddetçe hayatta kalabilirim, diye düşünürdü. Bazı günler rüzgâr öylesine şiddetle eserdi ki pantolonundan giren soğuğu vücudunda bulunan toplam iki yüz altı adet kemiğin tümünde hissederdi. Bazen yirmi dört saat karaya çıkamadığı, üzerini değiştiremediği günler olurdu. Yapacağı işler temiz olmaktan ve güzel kokmaktan daha önemliydi. Böyle günlerde yolcularını kendinden uzak durmaları yolunda uyarır, iç çamaşırlarım öylesine pis ki taşaklarım çürüyüp düşecek adeta derdi. İyi ki prostat sorunu olan yaşlı bir adam değilim diye şükrederdi, tekne böylesine sallanıp çalkalanırken mesanesini boşaltmak imkânsızdı, bu arada şu prostat işi de şakaya gelmez aslında, aman, aman vur tahtaya!

SELJA'YA VARDIĞINDA gözleri Jens Hauge'yi arıyor, onun hazırlanmış bir vaziyette kayıkhanede kendisini bekleyeceğinden emin. Nils saatine bakıyor, etrafı kolaçan ediyor. Ev gözlerden saklı, ormanın hemen alt kısmında, fiyorda bakan bir seki üzerine kurulmuş. Jens görünürlerde yok. Onu teknesine aldığı o nisan gününün üzerinden kaç yıl geçmişti? 1966 veya 1967 yılı olabilir miydi? 1966'ydı evet. Yağmurlu bir gündü, orası kesin. Şemsiye açmak için yeterli miktarda yağmur. En güzel kıyafetini –yelek cebinde saati olan kaliteli bir takım elbise, beli fazlaca yukarı çekilmiş bir pantolon ve şık bir gömlek– giymiş ve dökülmekte olan saçlarını gizleyecek bir kasket takmış bir adam için yeterli miktarda yağmur.

O cumartesi günü Jens Hauge kente giden yol boyunca hep tek kelimelik cevaplar vermişti. Evet. Hayır. Tabii. Evet. Ehem. Tamam.

Gayet iyi görünüyorsun, demişti Nils Vik.

Teşekkürler, demişti Jens Hauge.

Yolcusundan kentte önemli bir işi olduğu bilgisinden daha fazla bir şey öğrenememişti Nils. Hepsi bu kadardı. Kentte önemli bir iş. Jens Hauge geri döndüğünde yanakları uzun sakalı kadar kızıl ve alev alevdi. Dönüş yolunda Nils ona bir şeyler anlatmak isteyip istemediğini sordu. Jens Hauge hayır dedi. Karşıya bakıyor ve ken-

dini toplamaya çalışıyormuş gibi derin derin soluyordu. Bu hikâye ertesi cumartesi de tekrarlandı. Jens Hauge telefon etti ve kente gitmek için teknede yer olup olmadığını sordu. Yine yağmurlu bir gün. Yine üzerinde şık takım elbise. Yine tek kelimelik cevaplar. Yine bir işin peşinde.

Sen kendini dine mi verdin? diye sordu Nils Vik.

Hayır, diye cevap verdi Jens Hauge.

Alkolik mi oldun?*

Hayır.

Aklını mı kaçırdın yoksa?

Hayır, hayır.

Üçüncü kez kente gittikleri cumartesi sabahı Jens Hauge cüzdanından küçük bir gazete kupürü çıkarıp Nils Vik'e verdi ve gözlerini yere indirdi. Yazı şöyleydi: *Çiftçi, yaş kırk dört, arkadaş arıyor. Amaç: Evlilik.* Jens bir süre sonra gözlerini yerden kaldırdı.

Gülme sakın, dedi.

Ben gülüyor muyum? diye sordu Nils.

Hayır ama gülmek istiyor gibisin.

Olabilir, ama gülüyor muyum?

İçinden güldüğüne eminim.

Jens Hauge alay konusu olmaktan korktuğundan kentte ne işi olduğunu söylemediğini belirtti. Özel hayatına ait ayrıntılar ortaya dökülürse fiyordun hem doğu hem de batı yakasının, özellikle de batı yakasının çünkü oralılar acayip insanlardı, atılacak kahkahalarla çınlayacağına garanti verebilirdi.

Bana yardım edebilir misin? diye sordu Jens Hauge.

Ben mi sana yardım edeceğim?

Evet, çünkü mutlu bir evliliğin var.

Mutlu bir evliliğim olduğunu nereden biliyorsun?

Sana bakınca anlaşılıyor.

* Bu sorunun gerisindeki mantık şudur: Norveç'te içki yalnızca Vinmonopol isimli devlet tekel mağazalarında satılır. Küçük yerlerde böyle mağazalar bulunmadığından insanlar içki almak istedikleri zaman daha kalabalık yerleşim yerlerine giderler. – *ç.n.*

Bana bakınca mutlu bir evliliğim olduğu anlaşılıyor ha?

Evet bir erkeğin evliliğinde mutlu olup olmadığı hemen anlaşılır. Ta uzaktan anlarım bunu. Ancak hayatında aşk olan hiç kimse aşksız yaşamanın zorluğunu bilemez ve hiçbir mutlu kişi bir diğerinin ne denli mutsuz olabileceğini anlayamaz.

Jens Hauge, insanın onun gibi bir hayatı olacak ve fiyorda inen dimdik bir yamaçta üzerinde birkaç elma ağacı bulunan, birkaç da koyunun beslendiği küçük bir arazide yaşayacaksa kendini korumaya almalıdır, diyordu. Bulduğu tek çözüm bir eş ve çocuk sahibi olmaktı. Basit bir matematiğe göre, bu hayata katlanmak için tek kişi olmak eksi bir demekti, insanın bir yerine en az iki olması, bir aile kurması, bir savunma kalesi inşa etmesi gerekiyordu.

Nils seyir defterine şöyle yazmıştı: *Kentte yaşanan acayip bir tiyatro. Her cumartesi öğleden sonra Vågen Kafé'de sergilenmekte.* Jens Hauge'nin randevusu olan kadınlarla buluşacağı yerin yan masasında Nils'in oturması konusunda anlaşmışlardı. Nils kahvesini içip pastasını yerken adayları gizlice izleyebilirdi. Eve dönüş yolunda nasıl davranması, eş adaylarına nasıl yaklaşması gerektiği konusunda Nils Jens'e öğütler ve tüyolar verebilirdi.

Şartları benden daha iyi birini istemiyorum, dedi Jens.

Dinle, dedi Nils, erkekler kendileri için neyin en iyi olduğunu bilemeyebilirler bazen.

Ben sert köşelerini biraz törpüleyebileceğim birini istiyorum, ne demek istediğimi anlıyorsun.

Hayır böyle bir şey istemiyorsun, dedi Jens.

E peki ne istiyorum? En azından birlikte gülebileceğim birini istiyorum.

Ama senin pek de fazla güldüğün söylenemez.

Beni tanımıyorsun. Aslında çok gülerim ben.

Güldüğünü görmek konusunda hâlâ alacaklıyım senden.

Biriyle beraber gülmek istiyorum ben.

Kadınların bazısı tam zamanında, bazısı da geç geliyordu buluşmaya. Kimisi şık giyimliydi, kimisi yorgun görünüyordu. Çoğu

gergin ve rahatsızdı, şapka ve mantolarını çıkarmadan oturmuş, kahvelerini yudumlayıp çatallarıyla önlerindeki pastayı didiklemişlerdi. Bu Jens'in kendini daha da huzursuz hissetmesine, yüzünün kızarmasına yol açmıştı. Kadınlardan birkaçı gürültü patırtıyla içeri girmişti. Jens ve Nils onların kaba göründükleri ve kesinlikle birlikte olunacak kişiler olmadıkları konusunda fikir birliği ettiler. Masada konuşulacak konular çabucak bitiyor ve Jens bir türlü ilerleyemiyordu. Ara sıra tek bir eş adayını bile etkilemesi mümkün olmayan konulara dalıyor, dağda bir yarığa düşen koyunlardan veya sarhoşken ampul değiştirmeye kalktığı için sandalyeden düşüp kafası yarılarak ölen babasından ayrıntılı olarak bahsediyordu.

Onları *görmelisin,* diyordu Nils. Herkesin görülmeye ihtiyacı vardır, dünyada fark edilmeyi arzulamayan tek bir insan bile yoktur.

Nils Jens Hauge'ye kasketini çıkarmasını önermişti. Bu öneri protestolarla karşılanmış ama sonunda yarım ay şeklindeki kellik ortaya çıkarılmıştı.

Dürüst olmalısın, dedi Nils. Kadınlar kendilerini neyin beklediğini bilmeliler.

Jens Hauge istemeye istemeye bu öğütlere uydu. Kasketini çıkarıp masaya koyuyordu, kadınlara sorular sormaya başladı. Aralarındaki ortak noktaları bulmaya, kadınların çiftlik işlerinden anlayıp anlamadıklarını öğrenmeye çalışıyordu. Nils bu olayı sevmeye başlamıştı, Vågen Kafé'de fiyorda ve balık pazarına bakan bir pencere kenarında oturmaktan, yan masadakileri gizlice seyrederek dinlemekten, onların aralarındaki bir uyuşmazlığı çözmeye, bir ortak nokta bulmaya çalışmalarını, kelimeleri ve birbirlerini harekete geçirmelerini gözlemlemekten hoşlanıyordu.

Derken beklenen oldu, evet oldu, Jens Hauge üzerindeki şık takım elbisesiyle daha bir görünür hale geldi. Her cumartesi Vågen Kafé'de aynı yerde oturuyor, her seferinde kendine biraz daha fazla güveniyor, arzulanan ve çekici yanları ortaya çıkıyordu. Nils farkındaydı bunun, evet bu adamın sağlam ve yıkılmaz bir tarafı vardı. Jens Hauge tam da olduğu gibi görünüyordu. Hayat arkadaşı

olarak değer verilebilecek bir erkek görünümündeydi artık. Bir cumartesi günü Jens Hauge'nin gözlerinin içine doğrudan bakan, onun da bakmaktan çekinmediği biri girdi içeri. Anne ve babası İrlandalı olan, otuz üç yaşındaki kuaför Caitlin Keegan. Nils seyir defterine şöyle yazmıştı: *Bence sağlam ve güvenilir biri, gerçek bir hazine.* Ah pek yazık, dedi Nils cumartesi günü eve dönerken, yakında tamamen kel kalacaksın, kadın senin saçlarını kesme zevkini tadamayacak. Jens Hauge başını iki yana sallayıp yere baktı. Eh o zaman da sakalımı düzeltir, dedi.

Caitlin'le evi ve çiftliği görmek için Selja'ya gitmek üzere tekneye binmesi konusunda anlaştılar. Jens Hauge o hafta tüm gücüyle çalıştı, çimenleri iki kez biçti, koyunları kırptı, eve daha fazla ışık girsin diye ormandan birkaç çam ağacı kesti, camları sildi, yatak çarşaflarını değiştirdi, odaları derleyip topladı. Pırıl pırıl bir eylül sabahı yataktan kalktı ancak Caitlin'i almak üzere kente doğru yola çıktıklarında fiyordun rengi griye dönmüştü. Ev, atlar, ahır, ambar, kayıkhane, traktörler, her şey ama her şey gri ve sırılsıklamdı. Derken bir sağanak boşandı, adeta avuç avuç çivi gökten suyun yüzeyine ve tekneye dökülüyordu.

Bu iş olmayacak, dedi Jens Hauge kaptan köşkünde oturmuş etrafı seyrederken. Olmayacak. Bu havada ne şansım olabilir benim? Kim ister bu renksiz coğrafyada benimle yaşamak? Böyle bir günde ben bile burada yaşamak istemiyorum! Ama kente geldiklerinde Caitlin Keegan yağmurdan sırılsıklam olmasına karşın iskelede gülümseyerek onları bekliyordu. Tekneye bindi, Nils'i selamladı, keyifle ve istekle Jens'e sarıldı. Dönüş yolunda beraberce kamarada oturuyor, içlerinde yeşeren sevgi ve heyecanla tatlı tatlı muhabbet ediyorlardı. Onları karaya bırakan Nils tekneden baktığında çiftin Jens'in şemsiyesi altında eve doğru yürüyerek gözden kaybolduklarını gördü.

Ertesi sabah Nils, öğleden sonra kuaför salonunda vardiyası olduğundan kente dönmesi gereken Caitlin'i alacaktı. Kararlaştırdıkları gibi saat dokuzda Selja'da iskeleye yanaştı, olayların nasıl

geliştiğini duymak için sabırsızlanıyordu. Pırıl pırıl bir sabahtı, gece yarısından sonra hava açmıştı, Nils evinin önünde merdivenlerde oturup, yıldızların dağların üzerinde tıpkı bir kâğıt rulosu açılıyormuşçasına gökyüzüne yayılmasını izlemişti. O sabah saat dokuzu on geçmiş, çeyrek geçmiş, dokuz buçuk olmuştu. Sonunda Nils karaya çıktı ve saati yanlış mı anladım diye sormak üzere çakıllı yolu tırmanmaya başladı. Kapının dışında, merdivenlerde durakladı, kapıyı çalmak için biraz bekledi. Açık olan mutfak penceresinden kulağına sesler geliyordu. İkisi içerde sohbete dalmışlardı ve Nils hayatında ilk kez Jens Hauge'nin kahkahasını işitti.

TEKNE SELJA'DA iskeleye yanaşırken Jens Hauge yavaş yavaş başını çeviriyor. Zayıflamış, yüzü solgun, sanki eriyip gidecekmiş gibi gri. Ölü olduğuna kuşku yok, ama yanaşan tekneye binerken gülümsüyor. Sağ elini uzatıyor. Nils de aynısını yapıyor.

Çok zaman geçti, diyor Jens.

Evet öyle, diyor Nils. Nasıl gidiyor?

Yakınacak bir durum yok. Gördüğün gibi eşim saçımı iyice tıraş etti.

Jens elini çıplak kafasında gezdiriyor.

Nasıl öldün sen?

Jens gülüyor ve tıpkı yaşadığım gibi çiftlikte, tarlada öldüm, diyor.

Öne doğru kapaklandım, kollarım iki yana açıldı, yüzüm toprağa gömüldü. Orada öylece yattığımı gayet iyi hatırlıyorum, ölmüştüm, garip bir durumdu, adeta hayatta gibi hissediyordum. Bir sümüklüböcek sol kolumun üzerinde hareket ediyordu, ona bakarak evet yapabileceğimin en iyisini, yapmam gerekeni yaptım ben diye düşündüm.

Benimle gelmek istediğinden emin misin?

Evet, huzurluyum ben. Caitlin orada şimdi, çocuklar da, çiftliği onlar devam ettirecekler.

Jens Nils'in elini bir kez daha sıkıyor ve oturacağını söylüyor,

biraz dinlenecek, çok yorgun, epey zamandır bekliyormuş. Nils başını sallıyor ve Jens'i kamaraya yolluyor. Saat on ikiye gelmek üzere. Tekne yoluna devam ediyor, suları yara yara mazot birikintileri, plastik şişeler, tahta parçaları ve geçmişin anıları arasında ilerliyor. Bedenler bedenlerle, sesler kısık çığlıklarla karışıyor. Luna Nils'e bakıyor ve Marta'dan sonra bir sevgilisinin olup olmadığını soruyor. Nils hayır diye cevap veriyor.

Bulabilirdin halbuki, diyor. Seni seven çoktu.

Nils itiraz ediyor.

Ya gördüm ben onları! Anlattığın her şeye gülüyorlardı!

Ama onlar benim *sevgilim* değildi.

Kadınlar çok özel yaratıklar, diyor Luna, huş ağaçları kadar güzel onlar. Bir süre sessizce yatıyor, biraz soluk alıp verdikten sonra Nils'e kendisinden başka köpek edinip edinmediğini soruyor.

Hayır, diyor Nils.

Emin misin?

Elbette eminim.

Luna yerde yuvarlanıyor.

Yeni bir köpek edinebilirdin. Ben kızmazdım, inan. Doğru söylüyorum. Mesele etmezdim bunu.

Aslında akıl edebilmeliydi, duruşundan, dosdoğru karşıya bakışından, ağzından yükselen alkol kokusundan anlamalıydı. Hayır demeliydi, çıkacağım başka bir sefer var demeliydi. 1961 yılının temmuz ayında seyir defterine şöyle yazmıştı: *Gece yarısı seferi, güneyden hafif bir rüzgâr esiyor, gündüz hava sıcaklığı yirmi derecenin üzerindeydi*. Nils ve Marta henüz yatmışlardı ki bahçede çakılların üzerinde bir fren sesi duydular, bir aracın kapısı kapandı, motor stop etti, hırıltı kesildi. Sonra kapı vuruldu. Müdürün karısı kapıdaydı, fiyordun biraz daha iç kesimlerinde yazlık evleri olan bir aileydi bu. Kendisini karşı yakaya geçirirse Nils'e dolgun bir ücret vereceğini söyledi.

Aslında akıl edebilmeliydi, ne var ki Marta, bu paraya ihtiya-

cımız var, diye fısıldamıştı. Zaten paraya hep ihtiyaçları vardı, bitmeyen bir para derdi. Beş parasız değildiler, evet ama ara sıra meteliksiz kaldıkları oluyordu, satacak hiçbir şeyleri yoktu, diğerleri gibi satacak meyveleri, yünleri, koyunları, elma suları olsa iyi olurdu, ama yoktu. Birkaç kış bodrumda tekneler için tahtadan tıkaçlar imal etmişti ancak verdiği yoğun emeğin karşılığında çok az para geçiyordu eline. Sahip olduğu tek şey bu tekneydi. Parasızlıktan söz açıldığında, eskiden de insanlar hayatlarını idame ettirebiliyorlardı, derdi Marta'ya, tabii bu herkesin televizyon, buzdolabı satın almaya, tatillere çıkmaya heveslenmedikleri zamanlardaydı, *biz* neden idare edemeyelim. Ancak yaşayarak keşfedilen şeylerden biri de buydu, para yokken salim kafayla düşünmenin güçlüğü, paranın size ne gibi şeyleri, örneğin hak ettiğinizi düşündüğünüz veya sahip olmayı dilediğiniz şeyleri, başkalarının sahip olduğu şeyleri, bir arabayı ya da belki bir yurtdışı tatilini *sağlayabileceğini* bilmenin güçlüğü.

Karşıya geçerken kadın kamarada hiç ses çıkarmadan oturmuştu. Üzerinde sade bir elbise vardı, çıplak omuzlarına bir ceket almıştı. Ayağında lame ayakkabılar, elinde siyah rugan bir çanta vardı. Sigarasını içerken üzerindeki kızgın ve aynı zamanda bıkkın hava kadını daha da çekici kılıyordu. Sigarasını yavaş yavaş dudaklarına götürüyor, içine çekerken gözlerini yumuyor, dumanı başının üzerinde haleler bırakacak şekilde dışarı üflüyordu, sigara içmeyi adeta bir sanat haline getirmişti.

Tahmin et bakalım ben kaç yaşındayım? diye sordu kaptan köşküne girdiğinde.

Nils biraz bekledi. Kadın dosdoğru yüzüne bakıyordu.

Kaç yaşında olduğunu söylememi istiyorsun? diye sordu Nils.

Kadın güldü. Kahkahaya hiç benzemeyen garip bir kahkahaydı bu.

Sence güzel miyim?

Nils cevap vermedi.

Şimdiye dek gördüğün en güzel kadın mıyım?

Bunu değerlendirebilecek bir uzmanlığım yok benim.

Kadın tekrar güldü.

Beni karşı yakaya geçirdikten sonra ne olacak?

Bilmem imkânsız. Ben bir tekne kaptanıyım sadece.

Sana ne olacak?

Bana mı? Evime döneceğim.

Kapıyı açan karın mıydı?

Nils başını evet anlamında salladı.

Pek tatlı biri, dedi ve Nils'e yaklaştı.

Kadın şimdi bile hatırladığı bakışlarla bakıyordu Nils'e. Burada, bu fiyortta yapılmaz böyle şeyler diye geçirdi aklından, köy tarzı değil karşısındakinin gözünün içine böyle bakmak, gelenek ve görenek bilmemek bu. Nils de insanlara bakmaktan, onlar hakkında bir şeyler keşfetmeye çalışmaktan hoşlanırdı, ama bunu karşı tarafa belli etmeden yapardı, böylelikle yüzleri, mimik ve jestleri inceleyebiliyordu. Kadın başka bir dünyaya aitti, başka bir dil konuşuyordu.

Karın umurumda bile değil, dedi. Sen de umursamıyorsun.

Hayır öyle değil.

Bana dokunmak ister misin? diye sordu kadın.

Nils sesini çıkarmadı.

Göğüslerime dokun.

Bu imkânsız, diye cevap verdi, olmaz.

Hiçbir şey imkânsız değildir, dedi kadın. Ne istiyorsan yap. Dokun bana.

Hayır, dedi Nils.

Beni istemiyor musun?

Hayır, istemiyorum.

Bu iyi işte. Seni istemeyen bir adam, hep böyle bir erkek arzulardın, dedi kendi kendine.

Kadın Nils'e sokuldu. Nils kadının nefesinin alkol koktuğunu hissetti. Bir süre böyle yüz yüze durdular. Derken kadın arkasını döndü ve güvertede kayboldu. Nils suyun yüzünde ayın yansımasını görüyordu, gece mavisi dağı, bir kadının siluetini. Tekne aşağı yukarı Nils'in şu anda bulunduğu noktada olmalıydı, Bjånesøy

Adası'nın biraz doğusunda. Gerekirse ânında müdahale etmek üzere tetikteydi Nils, dümen başında dururken kalbinin atışlarını kulaklarında duyuyordu.

Birkaç dakika sonra kadın geri geldi.

Beni öldürür müsün? diye sordu.

Seni öldürmek mi?

Evet.

Yanında bulunan bütün parayı ona vereceğini söyledi. Ne kadar var bilmiyorum ama sayıp sana kesin bir rakam verebilirim, dedi. Kendisini boğup, tekneden suya atmasını önerdi. Nefesi kesilene kadar boğazını sıkabilir sonra da cesetten kurtulurdu. Ne olup bittiğini kimse anlayamayacaktı.

Nils başını hayır anlamında salladı.

Olmaz mı? diye sordu kadın.

Hayır.

Nasıl bir şey olduğunu biliyor musun? diye sordu kadın.

Neyin?

Ölmenin.

Nils cevap vermedi.

Kadın kamaraya dönüp bir sigara daha yakmadan önce biraz bekledi. Nils karşı kıyıya yaptığı bu seferden eve döndüğünde titriyordu, kendine bir içki koyup olup biteni anlatırken elleri titriyordu. Sonraları, herkesin bir sınırı olduğunu, er ya da geç herkesin kendini yaşamla ölüm arasındaki o sınıra yakın bir yerde bulacağını ve kimsenin o çizgi belirene dek ne kadar acıya, ne kadar yenilgiye katlanabileceğini bilemeyeceğini düşündü. Zengin insanların özelliği, kendi kaderleri ve yaşamı nasıl terk edecekleri de dahil olmak üzere her şeyi satın alabileceklerine inanmalarıdır.

Bu arada kadın yol parasını vermeyi de unutmuştu. Fiyordun karşı kıyısına varana dek hiç konuşmadı. Karaya ayak bastığında yüzüne bakmadan seslendi Nils'e: İblis'ten bul belanı.

BURADA, KAPTAN KÖŞKÜNDE dümen başında durup dışarıya bakarak ne öğrenmişti? Adalara, ağaç kütüklerine, burunlara, küçük çiftliklere, bahçelerdeki araba enkazlarına, eski tarlalara, inşaata açılmış yeni alanlara, fiyortların derinliklerinden yükselen bu memlekete bakarak. Ne öğrenmişti? Evet tabii, günlük rutin şuydu: Sabahları beş buçukta kalkmak, denize açılmak, şimdiki gibi burada dikilmek, solgun ve titrek kasım güneşinin bulutların arasından sıyrılma mücadelesini seyretmek ve sonrasında güneşin bunu başarmasına tanık olmak, güneşin adeta diliyle dağları zirveden başlayarak, ardından batı yamacını ve sonra tüm araziyi nasıl yaladığını görmek. Ağaçlardaki güneş huzmeleri, çatının, bacanın, kuşların ve suyun üzerindeki güneş. Güneş ışıklarının her gün farklı bir şekilde fiyorda yansıdığını öğrenmişti, su açık renkli veya gri olabilirdi, ya da kış günü ansızın kararabilir, ev imalatı bira gibi siyaha dönüşebilirdi, bir sabah güneş manzaraya damgasını basar, fiyorda madeni bir parlaklık verirdi, bir ağustos sabahı gökyüzü halinden memnun bir tembelliğe bürünür, su sakinleşirdi, ocak ayında bir gün rüzgâr su yüzeyini köpürtür, beyaz çizgiler şeklinde adeta dilim dilim doğrar, deniz zaman zaman öfkeye kapılır, köpük ve yeşil safra kusardı. Ama bütün bunlar asla aynı şekilde meydana gelmez, aynı gün iki kez tekrarlanmazdı. Ne var ki içinde bulunduğu bu son gün, diğer bütün günler tek ve aynıymış

gibi hissediyordu Nils. Fiyort coğrafyası her gün değişirdi, ışık değişir, renkler değişir, dağınık bulutlar toplanır ve sonra grinin tüm tonlarını içeren bir yağmur başlardı, güverteye yağan yağmur, pencerelere yağan yağmur, kaptan köşkünün çatısına yağan yağmur, kendinizi bir davulun içindeymiş gibi hissetmenize neden olacak kadar şiddetli yağmur... Yer yer sağanak halinde inen ya da hiç durmayacakmış gibi yağan yağmur. Yine de akşama doğru yağmur dinebilirdi, kelimeler susar, motorlar susar, tekneler susar ve fiyordun üzerine gece inerdi, denizin yüzeyi evlerden yansıyan ışıkta kımıldarken yapılması gereken tek şey evin dış duvarındaki lambanın yerini saptayıp ışığa doğru yürümek, sessizlik içindeki eve girmek, yalınayak ilerleyerek odalardan geçmek ve yatağa girmektir. Zaman zaman doğanın en muhteşem yüzü bir rüzgâr olup karşınıza çıkardı, hiçbir evin ya da teknenin karşı koyacak şekilde inşa edilmediği, arazinin bile bilmediği veya aşina olmadığı bir rüzgâr, bir şeyleri kovalarcasına fiyordun içinden geçerek tekneleri alabora eden, evleri çatırdatan, duvarları yıkıp dağıtan, kelini saçlı bölgeden saç alarak kapatan insanların o ödünç saçlarını havalandırırcasına çatıları uçuran bir rüzgâr. *İçimdeki hava da değişiyor*, diye yazmıştı seyir defterinin bir yerine. *Ben de fiyort gibiyim, şişerim, sakinleşirim, şişerim, sakinleşirim*. Elbette, motorcu sürekli bir değişimdir, itimat veren ve kesinlikle güvenilir, gelmesi gerektiği zaman gelen biri, fiyorda açılır, fiyorttaki seferinden döner, tıpkı birbiri ardından patlayan dalgalar, her şeyi kabul eden ve kapsayan su gibi. Ama hep ileri, daima ileri, tıpkı kol saatinin akrep ve yelkovanı gibi ilerleyen, o güne dek yönü böyle olmuştu devinim halindeki Nils'in. Ama şimdi motoru stop ettirecek ve hızını kaybedecek.

ALSTADSÆTER ÖĞRETMEN'İN orada, Bakke'de durup beklemesi gerekmiyor muydu? Elbette orada olmalıydı. Nils öğretmen hanımın evini, bulutların beyazlı grili yastıklar gibi çatısına toplandığı evini seçiyor ama Ingrid Alstadsæter'i göremiyor. Seyir defterinin pek çok yerinde adı geçiyor onun. Denizin sakin olduğu zamanlar elinde düzeltilecek ödevler destesiyle kamarada oturur, ağzında bir sigara homurdanıp dururdu. Alçak sesle ve sadistçe küfrederdi. Nasıl da gerzekler. Nasıl da moron bunlar. Nasıl olur da yedi kere sekiz *altmış beş* sonucunu bulabiliyorlar. Nasıl olur da *ilkinç*, *maraklı*, *kimlig* şeklinde yazabiliyorlar? Bir insan ne kadar aptal olabilir? Norveç krallarının sıralamasını ezberletene kadar kaynar sularda haşlayacaktı onları. Çarpım cetvelini öğretene kadar su işkencesi edecekti onlara. Beyinleri öylesine küçülmüştü ki hayatta bir baltaya sap olamayacaklardı. Hiç ama hiç.

Ama evet, Alstadsæter Öğretmen orada. Eskiden beri durduğu yerde duruyor. Üzerinde gri mantosu, siyah döpiyesi. Nils kıyıya yanaşıp, iskeleye çıkmaya hazırlanıyor, tekneye binen öğretmeni kucaklamak istiyor ama kadın sadece elini uzatıyor. Nils'in hatırladığı o sabırsız bakış var gözlerinde, etkileyici ama aynı zamanda sinirlendirici.

Burada sigara içilebilir, diyor Alstadsæter Öğretmen.

Bu bir soru değil. Nils paketini çıkarıp ikram ediyor. Kadın

sigarasını yakıp Nils'e bakıyor. Bir süre ayakta duruyorlar. Birbirlerine anlatacakları çok şey var ama bir türlü başlayamıyorlar. Nils tekneyi kıyıdan açığa doğru hareket ettiriyor.

Sen nasıl ölmüştün? diye soruyor Nils.

Sıvı kaybından, diye cevap veriyor öğretmen.

Sıvı kaybından mı?

Evet, yalnız yaşayan kadınların kuruyup gittiklerini bilmiyor muydun? Erkeklerde nasıldır bilmem ama hayat boyu yalnız olan kadınlar sıvı kaybına uğrar.

Sen mutlu değildin, değil mi?

Mutlu mu? Yalnızca vasat insanlar mutludur.

Öğretmen Nils'e bakıyor.

Senin hakkında çok yanılmışım Nils, diyor. Hâlâ burada bu fiyortta gidip geliyorsun. Sahiden kaç yaşındasın sen?

Nils'in içinden gülmek geliyor, bir şey söylemiyor.

Okulda başarılı bir öğrenci olduğunu hatırlıyorum. Arzuların, hedeflerin yok muydu?

Vardı tabii. Zaten on beş yaşında tekne sahibi oldum.

Nasıl bir aptallık bu, yetenekli bir öğrenciyken insanları tekneyle karşı kıyıya geçiren motorcu olacağım diye okulu terk etmek.

Başıma daha kötüsü gelebilirdi. Ben insanlara yardım ediyorum, onları oraya buraya taşıyorum ve *tabii seni de*, bilmem hatırlar mısın?

Başıma daha kötüsü gelebilirdi derken neyi kastettin Nils?

Nils homurdanıyor.

Evet biliyorum ben korkunç bir insandım, diyor Alstadsæter Öğretmen. Hiç sakınma dosdoğru yüzüme söyle.

Sen korkunç bir insandın Ingrid Alstadsæter, diyor Nils.

Teşekkür ederim. Ama sanma ki ben de *sana* soracağım.

Neyi?

Mutlu olup olmadığını. Vereceğin cevabı biliyorum. Sen bulunduğu yerde mutlu olduğuna inanan insanlardansın, sahip olduğundan başka bir şey istemeyen insanlardan.

Mutluydum ben.

Sana *sordum* mu?

Hayır sormadın, ama ben mutluydum. Ailemin kuşaklar boyunca yaptığı işi yapıyordum.

Alstadsæter Öğretmen kahkaha atıyor.

Bir bakıma ben de öyle yaptım. Depresyondaydım, tıpkı annem gibi, onun da annesi gibi, anneannemin de annesi gibi, bizde herkes depresifmiş, ben lanet olası depresif bir sülaleden geliyorum, bu benim çok ciddiye aldığım bir aile geleneğiydi ve şunu da eklemeliyim ki bu fiyorttaki çocukların bilgi düzeyleri de depresyonumu muhafaza etmekte bana çok yardımcı oldu.

Öğretmen hanım hayattaki misyonunun, mümkün olduğunca çok sayıda genci kışkırtıp kendilerini aşmalarını sağlamak ve onları bu fiyorttan kurtarmaya çalışmak olduğunu anlatıyor. Burada bir gelecek yoktu, sadece dar görüşlülük ve durgunluk vardı. Nils'e, uzayda bir gezegenden gelen bir yaratık Dünya'da işlerin nasıl yürüdüğünü öğrenmek için nereye giderdi acaba? diye soruyor. Buraya mı? Bu fiyorda mı gelirdi? Hayır. İnsanların neler yaptığını gözlemlemek için Roma'ya, Paris'e ya da Atina'ya giderdi. Gelmezdi buraya. Asla gelmezdi.

O halde neden gitmedin buralardan? diye soruyor Nils.

Öğretmen hanım bir süre cevap vermeden bekliyor.

Buraya taşındım ve kaldım, diyor, ama hiç burada *yaşamadım.*

Ingrid Alstadsæter'in Nils'ten bir ricası var, Brusundet'e uğrayalım diyor. Nils saatine bakıyor. Saat yarım. Aslında yolumun üzeri değil ama sen istediğin için uğrayalım. Brusundet Boğazı'ndan geçiyorlar. Nils tekneyi sancağa yöneltiyor. Dalemyr ve Skuggestrand'a doğru bakıyor, batıdaki beyaza ve sarıya boyalı evlere, sahildeki kırmızı ve gri kayıkhanelere bakıyor.

Belki bizi bekliyordur diye ümit etmiştim, diyor Ingrid, Brusundet'e yaklaşırken.

Kim? diye soruyor Nils.

Ingrid tepedeki yanmış evi işaret ediyor. Temel duvarı kalmış

sadece. Kari Aga iskelede görünmüyor. Geniş ve gri renkte bir fiyort, bir boğaz ve yanmış bir ev var. Ama Kari yok.

Buraya gelme nedenim Kari'ydi, diyor Ingrid Alstadsæter.

Kari mi?

Evet, Kari elbette.

Nils kendini toplamaya çalışıyor.

Bilmiyordum. Ne oldu peki?

Hiçbir şey, diye cevap veriyor öğretmen. Olan tam da buydu işte: Hiçbir şey.

Nils'e bakıyor ve birbirlerine yakın olmaları için buraya taşınmasının üzerinden bir yıl geçtikten sonra Kari Aga'nın evlendiğini, âşık olduğu bu genç kadının arka arkaya üç çocuk yapan bir kuluçka makinesine dönüştüğünü söylüyor.

Aslında onu yargılayamam, diyor Ingrid Alstadsæter. Hayatımız kolay olamazdı. Burada ve benimle, olamazdı.

Tabii Nils'in anlamış olması gerekiyordu, insanları iyi tanıdığını söylerdi hep. Köy okullarının kapanmasından sonra Ingrid Alstadsæter'le teması kesilmişti. Okullar kapanınca Nils öğretmeni okula değil, öğrencileri öğretmene taşımaya başlamıştı. On-on iki yıl önce bir sonbahar akşamı Ingrid Alstadsæter telefon etmiş ve Nils'ten Kari Aga'nın cenaze töreninde kendisine eşlik etmesini istemişti. Cenazeler feci ve iğrenç şeyler, demişti. Yanında birine ihtiyacı vardı, gözleri de epey bozulduğundan karanlıkta araba kullanmaktan çekiniyordu. Her şeye rağmen cenazede bulunmak istiyordu, Kari ve Nils'le yaptıkları tekne seferlerinden ona çok güzel anılar kalmıştı.

Kari Aga'nın cenaze töreni sağanak yağış altında gerçekleşti. Kiliseyi, ağaçları ve toprağı ıslatan, köyün ebesine son dinlenme yerine kadar eşlik etmeye gelmiş sırtları kambur, koyu renk giysiler içinde, şemsiyelerinin altına sığınmış sessiz, adeta dilsiz köylüleri sırılsıklam yapan bir yağmurdu. Kari köy halkının çoğunluğunu ve bazılarının çocuklarını veya torunlarını doğurtmuştu. Nils öne eğilmiş başları, enseleri, her iki yanındaki üçer erkek tarafından sırtlanan ve Kari Aga'nın oğullarının geriden izlediği tabutun

kapıdan çıkartılıp yağmurda taşınıp toprağa açılmış çukura götürülmesini seyretti.

Dönüş yolunda Ingrid Alstadsæter kaptan köşkünde Nils'in yanında oturmuştu, tıpkı şimdi yaptığı gibi. Arka arkaya sigara içmiş ve çok az konuşmuştu. Genelde hiç durmadan çene çalardı ancak o gün neredeyse hiçbir şey söylememişti. Elbette anlamalıydı Nils.

Ingrid sigarasını duvarda söndürüyor ve lombozdan dışarı atıyor.

Nasıldır bilirsin misin?

Bilmiyorum, nasıldır?

Şöyle, bir odaya girer ve bir yüz görürsün ve o an ömür boyu o kişiye ait olacağını hissedersin.

Parmağını şıklattı.

İşte böyle, dedi.

Öylece ha? diye sordu Nils.

Ingrid Alstadsæter bisikletiyle Brusundet'e gittiği akşamı anlatmaya başladı, taşınalı henüz bir hafta olmuştu, Kari'yle bir çift olabileceklerini sanıyordu henüz. O gece kapıya gitmiş ve içerde ışık yandığını görmüştü. Merdivende durup saçına ve mantosuna çekidüzen verirken ışık gelen odada bir kadın olduğunu, hem de kendine çok benzeyen bir kadın olduğunu biliyordu ve az sonra o kadın kapının çalındığını duyacak, açacak ve o ağustos gecesi karşısında titreyen, her şeye hazır ve içi sonsuz bir zamanla dolu bir kadın bulacaktı.

ELBETTE ANLAMALIYDI NILS. Biraz düşününce apaçık olduğunu görüyor. Daima iskelede bekleyen Kari Aga, daima tam zamanında orada bulunan, daima rüzgârdan ve yağmurdan korunmak üzere yakasını yukarı kaldırdığı, koyu renk mantosuyla. Elinde siyah çantasını tutardı. Nils onu almak için Brusund'e uğrardı, daima termosunda kahve bulunurdu. Kari gazeteyi karıştırır ya da dışarıyı seyrederken konuşurlardı. Havalardan, balıktan, aile hayatından söz ederlerdi. Nils'in nasıl başladıklarını hatırlamadığı bir ritüel oluşturmuşlardı, her doğumdan sonra yeni bir insanın dünyaya gelişini kutlamak üzere dönüş yolunda sigara içer, bir kadeh konyağı paylaşırlardı.1975 yılının mart ayında bir sabah Nils hamile bir anneyi teknesine almış kontrole götürürken karnındaki kız bebek dünyaya erken gelmeyi seçmişti. Aniden fırlayıp kendini dışarı atmış olan yavru kamaranın zemininde hareketsiz yatıyordu. Mosmor. Sessiz. Soluksuz. Nils zaman içinde Kari'den epey şey öğrenmişti, doğrudan doğuma girmese bile komplikasyonlar çıktığında ona yardım etmiş, ebe hanımın çeşitli doğumlara dair anlattıklarına kulak vermişti. Kız bebeği baş aşağı tutması, masaj yapması ve belki de yanaklarını ufak ufak tokatlaması gerektiğini biliyordu. Bütün bunları yapmasına rağmen kamaradaki bebekten henüz hiç ses gelmiyordu. Sessizliğin hüküm sürdüğü bir mekân olmuştu burası. Bir saat, bir gün ya da bir ömür kadar uzun gelen

bir süreden sonra minik kız hıçkırmaya başladı. Öksürdü, genzini temizledi ve nihayet sesi duyuldu. Yaşamak istiyordu. Yaşayacaktı. Bebeğin kamarada çınlayan sesi havada titreşen ipek bir iplik kadar ince ve güzeldi. Zamanın farkına varmadan ama uzunca bir süre nefesini tutmuş olan Nils sonunda güverteye fırladı, tekne fiyordun ortasına sürüklenmişti. Havada, tam üzerlerinde bir deniz kuşu sürüsü toplanmıştı, Nils derin bir soluk aldı ve eveeeeet diye haykırdı. Ara sıra güzeldi bu dünya. Bu olayın üzerinden on yedi - on sekiz yıl geçmişti. Nils bir gün güleç yüzlü, kumral, ince yapılı genç bir kadını teknesine aldı. O yaz günü Vika'dan tekneye binen genç kadın başını kaptan köşkünden içeri uzatıp kendisi bir-iki yaşındayken ailesinin o köyden taşındığını söylemişti. Nils onu tanımış mıydı? Dünyaya geldiği o sabahı hatırlıyor muydu?

Başka doğumlar da olmuş muydu? Tora Heggøy'ü hatırlıyor Nils. Köy bakkalındaki Margit'in günün birinde anne olacağı kimsenin aklına gelmezdi. Margit kadın ve içki düşkünü, sürekli aylak aylak gezen, çiftçilikle ve hele hele babalıkla alakası olmayan Guttorm Langes'le beraber olduğunda kırk yaşını geçmişti. Her ne kadar erkek doğumdan kısa bir süre sonra anne ve kızının hayatından çıksa da Margit hayatı boyunca özlemini çektiği bir bebeğe kavuşmuştu. Bu güzelim kız çocuğu daha küçük yaşlardan itibaren bakkal tezgâhının gerisinde, annesinin yanında yerini aldı. Nils 1971 yılında sabahın erken saatlerinde Tveitane yolunda dünyaya gelen Lars Fasting'i hatırlıyor sonra. Dev bir çam ağacı devrilerek yolu kapatmış olduğundan doğum halindeki anne ve baba hastaneye ulaşamamışlardı. Baba koşarak en yakın komşunun, Nils'in kapısını çalmıştı. Ba-naaa ça-bukkkk bir tekne bul. Nils o mavi sabahı ve ebe Kari'nin annesinin bedeninden çıkardığı minik oğlanı hatırlıyor, bebek ağzını açar açmaz öylesine güçlü bir sesle haykırmıştı ki, etraftaki koyunlar, keçiler toplaşmış onları seyretmişti. Nils ayağı iç yana çarpık olarak doğan Sjur Mjøs'ü de hatırlıyor, her ne kadar ebe Kari bebeğin ayağındaki çarpıklığa dikkat çekmiş olsa da bir evlada kavuşma sevinci içindeki anne ve baba bunu önemseme-

mişti. İleride Sjur bebek kent takımı Gimle'de oynayacak ve basketbolda Norveç şampiyonu olacaktı. Sjur Mjøs uzun boylu bir çocuk değildi, ancak topu seleye geçirmekte müthiş bir yetenekti. Bir de Eli ve Guro vardı elbette. İki kızının doğumunda da Nils evde yatak odasının kapısında beklemiş, aşağı yukarı gezinmiş, bodruma inip çıkmış, tek kelimesi bile aklında kalmadan gazete okumuştu. Sonunda içeri girmiş, yüreği yeni doğan evladıyla dolu dolu bir halde yatağın üzerine eğilmişti. Neredeyse kimsenin yardımı olmaksızın annesinin memesine doğru hamle yapan Eli'yi hatırlıyor, ne kadar güçlü bir bebekti Eli, bir domuz yavrusu kadar hevesle meme ucunu arayıp bulmuştu. Gözlerini açarak memeye yapışmış ve tam o sırada gözkapakları titreyerek küçük gözleri geriye kaymıştı.

1983 yılında sonbaharın sonlarına doğru Kari Aga Nils'e telefon etti ve onu evine, Brusund'e çağırdı. Nils konunun ne olduğunu sorduğunda, bir sefer yapmış olursun, cevabını aldı. Mutfak masasında kahve ve bir paket çikolata hazırlamış, Nils'i bekliyordu. Doğrudan söze gireceğim, dedi. Nils'e bir alışveriş listesi uzattı. Bu listedeki malzemeleri satın alarak her pazartesi Brusund'e getirebilirse çok yardımı dokunmuş olacaktı. Malzemeleri kayıkhaneye bırakabilirdi. Kari parayı bir zarfa koyacaktı. Nils Kari'nin elyazısıyla yazılmış alışveriş listesine baktı:

Tereyağı
Ekmek
Patates
Ringa balığı köftesi
Domuz pirzola
Tuz
Eritme peynir
Un
Süt
Lahana dolması

Kahve
Freia sütlü çikolata
Muhtelif

Nils hiç sorun olmaz dedi, malzemeleri elbette eve kadar taşıyacaktı. Kari Aga malzemeleri yukarı *getirmezse* çok memnun olacağını bildirdi. Nils durakladı ve cevap vermedi. Kari'nin yüzüne baktı ama Kari daha fazla konuşmadı. Odada garip bir rahatsızlık havası esmişti.

Sonunda Kari ayağa kalktı ve içini çekti.

Bu benim son kışım, dedi.

Nils biraz bekledi, yiyecekleri eve kadar taşısam ve her pazartesi seni görsem daha fazla yardımım dokunmuş olmaz mı? diye sordu. Hastalandığını duyduğuma üzüldüm, dedi.

İnsan belli bir süre yaşar ve sonra olay biter, dedi Kari.

İkiyüzlülüğe ve bütün bu sahte ilgiye tahammül edemediğini söyledi. Tek başına ölmek istiyordu. İnsanların onu hasta ve bitkin görmesini istemiyor, böyle hatırlanmayı arzu etmiyordu. Nils'e diğerlerine bir şey söylememesini tembih etti. Kendi çocuklarına bile haber vermemişti, onlar doğuya taşınmış ve çoktan kendi hayatlarını kurmuşlardı. Pazartesi gelip de bir önceki malzemelerin yukarı taşınmamış olduğunu görürsen anla ki olay bitmiştir, dedi Nils'e.

Nils Kari'nin isteklerini harfi harfine yerine getirdi, yiyecekleri satın aldı, bir kutuya yerleştirip götürdü kayıkhaneye bıraktı. Her ne kadar her pazartesi eve çıkıp Kari'ye bakmak istediyse de verdiği söze sadık kalıp tekrar denize açıldı. Kari zaman zaman bir kutu çay veya kek almasını istiyordu. Ara sıra paranın yanı sıra bir ek liste bırakıyor, farklı bazı şeyler ya da değişik tip bir ekmek veya un sipariş ediyordu.

Noel yaklaşırken Nils her pazartesi niçin bu malzemeleri satın aldığını öğrenmek isteyen Marta'ya yaptığı hizmeti anlattı. Konu aralarında bir tartışmaya yol açmıştı.

Nils'in Kari Aga için daha fazla bir şeyler yapması gerektiğini söyledi Marta. Peki ne yapmalıyım? diye sordu Nils. Sevgi eylem gerektirir, diye cevap verdi Marta. Nils, tam da onu yapıyorum, Kari için alışverişe gidiyorum, demek istediyse de sustu. Herkes kendine özgü bir şekilde ölür, dedi. Sevdiğin bir insanın tek başına ölmesine uzaktan seyirci kalamazsın, dedi Marta. Kari yalnız ölmek *istiyor*, dedi Nils. Kimse yalnız başına ölmek istemez, dedi Marta, herkes sevdiklerinin yanında ölmeyi arzular. Nils sorun zaten bu dedi, eşi çoktan ölmüş, çocuklarıyla ilişkisi yok gibi, nedenini bilmiyorum ama bir şeyler ters gitmiş olmalı.

Buna rağmen Nils nisan ayında bir pazartesi sabahı içinde yiyecekler bulunan kutuyu ilk kez Kari'nin evine kadar taşıdı. Fiyorttan kıyıya yaklaşırken Brusund'ün üzerine yayılmış dumanları görmüştü. Elinde bir tabure ve lamba fanusuyla avludan geçmekte olan Kari'yi fark edince adeta sıçradı. Bir an için Kari ölmüş de karşısına hayaleti çıkmış hissine kapıldı. Kış ayları süresince Kari çok zayıflamış, saçları tarazlanmıştı. Yanına yaklaştığında ellerinin ne kadar beyaz olduğunu, üzerindeki karaciğer lekelerini ve belirgin kan damarlarını görebiliyordu.

Aman tanrım, dedi Kari.

Sonra ilerdeki kayanın üzerinde yanmakta olan ateşe doğru yürüdü. Elindeki tabure ve cam fanusu alevlerin içine attı. Sonrasında evden eşyalar getirmeye, kitapları, gazeteleri, iskemleleri yatak çarşaflarını ateşe atmaya devam etti. Nils ne yapacağını bilemedi, o an neye tanık olduğundan da emin değildi.

Öyle durup seyretmesene, dedi Kari. Yardım et bana.

Nils içinde yiyecekler bulunan kutuyu bir kenara bıraktı ve içeride yığılı vaziyette bulunan her şeyi, mobilyaları, resimleri taşımaya girişti. Birlikte odaları, dolap ve komodinleri boşalttılar, şilteleri üst kattan aşağı indirdiler. Hiç konuşmadan çalışıyorlardı. Kapalı balkonu, salonu, mutfağı, tavanarasını, bodrum katını boşalttılar. Her şey dışarı taşındı. Duvar kilimleri, çoraplar, masa örtüleri, örgü yün hırkalar, makyaj malzemeleri, çocuk giysileri, dosyalar ve defterler. Nils holdeki ayaklı saatin önünde durdu ve bu

saati iyi bir fiyata satabilirsin, dedi. Kari Nils'in yüzüne baktı ve işine devam etti.

Ev eşyalarıyla yeterince beslenemeyen ateş zaman zaman söner gibi oluyordu. Bu durumda Kari gidip bir bidon gazyağı getirip ateşe döküyor, alevleri canlandırıyordu. Evin bütün eşyalarını ateşe taşımaya devam ederken Nils bir insanı hayatta düşüşe götüren ne çok yol bulunabileceğini, bunun bazen ne kadar da kolay olabileceğini, gedik bir kez açılmayagörsün, kişinin kayıp düşmeye başlamasının nasıl da geri dönüşsüz olduğunu düşünüyordu. Evin neredeyse tamamını boşalttıktan sonra durup ateşi seyrettiler. Yastıklar, terlikler, havlular, tencere tutacakları, mantolar, bluzlar, iç çamaşırları, kurşunkalemler, tablolar, sandıklar. Her şey yanmış, bitmiş, kül olmuştu. Ateşin ardında akşamın perdesi indi, gölgeler belirdi.

Geldiğine memnun oldum, dedi Kari. Sigaran var mı?

Nils paketi çıkardı, birer sigara yaktılar. Konuşmadan öylece durdular. Kari kısa bir an başını Nils'in omzuna dayadı. Bunun üzerine Nils acemice ona sarılınca Kari kurtulup yün hırkasını düzeltti ve kollarını göğsüne çaprazladı. Durdukları yerden alevlerin her şeyi yalayıp yutmasını, ateşin doyumsuz bir iştahla oradan oraya atlayarak bir zamanlar Kari'nin hayatı olan nesneleri tüketmesini izlediler.

Ah bu başkalarına bağımlı olmak aptallığı, dedi Kari.

KÖPRÜ ÇELİK VE ÇİMENTODAN yapılmış zarif bir kemer gibi giriyor görüş alanına. Tekne fiyortta yoluna devam ediyor, saat ikiye çeyrek kalayı gösteriyor. Güneş yağmur bulutları arasından kanlı bir yumurta gibi başını uzatıyor ve çabucak kayboluyor. Suyun parlak yüzeyine birkaç ışık huzmesi düşüyor. Nils'in son güneşi. Güzel bir kasım günü, ılık ve büyülü. Bitmemeli. Devam etmeli. Ama bu Nils'in son günü, köprünün üzerine, bir köprü ayağından diğerine kadar ölüler sıralanmışlar. Atlayacaklar mı? Hayır bekliyorlar. Orada öylece duruyorlar. Ölüm bekliyor. Ölüm zamanını bekliyor. Ölüler her taraftan geliyorlar şimdi, tıpkı martılar gibi tekneyi takip ediyorlar. Nils'i izliyor ve fısıldıyorlar: Sen de bizden birisin artık.

Köprüyü geçince Nils arkasına dönüp bakıyor. Ölüler yön değiştirip köprünün ona görünen tarafına geçmişler. Dereye ya da fiyorda bıraktıkları oyuncak teknelerinin arkasından bakan çocukları anımsatıyorlar Nils'e. Köprünün üzerindekilere baktığında bunların teknesiyle taşıdığı insanlar olduğunu görüyor, kamarasında oturup sigara sarmış, kahve içmiş insanlar, politikacılara, futbol maçlarına ya da komşularına öfkelenmiş insanlar, endişe içinde okula, doktora giden insanlar, kente veya bir düğüne gidecekleri için heyecanla, sevinçle tekneye binen insanlar. Ölü bir erkek evlat. Ölü bir kız evlat. Ölü bir arkadaş. Aileden, tarihten, zamandan silinip gidenler.

Köprü inşaatı sırasında Nils işçileri ve mühendisleri kaldıkları barakalardan şantiyeye, mavnadan kuleye taşımıştı. Gökyüzünde çalışıp tanrıcılık oynamak nasıl? diye sormuştu vinç operatörlerine. Kendisi ayaklarının altında denizin, dalgaların, güzel havalarda gümüş bir zemin gibi suyun olmasını tercih edenlerdendi. Gel de kendin gör, cevabını almıştı. Vinç operatörleri tarafından sende yükseklik korkusu var diye alaya alınan Nils sonunda fiyorttan bir rüya gibi yükselen doğu yakasındaki beton ayağa çıkmıştı.

Yüksekte o berrak havada batıya bakıp aşınmış kayalıkları, ormanları, tarlaları, açık denizi, doğuya bakıp dağları ve iç bölgeleri seyretmişti. Nasıl olmuş da bu kadar yıldır burada yaşamış ama burayı hiç böyle görmemişti? Doğa onun küçücük koyundan ibaret değildi, her şey, karasal alan, hava sahası ve aradaki mesafe nasıl da birbirine bağlıydı. Nils inşaat çalışmalarını da yakından görmüştü, bellerine bağladıkları iplerle ölüme meydan okuyarak nasıl kaynak yaptıklarını, çekiç salladıklarını, beton döktüklerini, kablo döşediklerini gözlemlemişti. Nils'in yükseklik korkusu yoktu ama yine de başı dönmüştü. Dengesini kaybedip aşağı düşme düşüncesi o an Nils'te sanki hayatı boyunca yaşadığı her şey, kuleden aşağı fiyorda düşene kadar geçecek süreden daha uzun değilmiş gibi bir duygu yaratmıştı.

Köprünün açılış gecesi fiyaka satan hız delisi gençlerden biri uzun farları yakmış ve penceresinden gürültülü müzik taşan arabasıyla barikatları aşarak köprüye çıkmıştı. Polis olay yerine gelene dek şoför ortadan kaybolmuştu. Açılış gününde Nils'in teknesi önemli şahsiyetlerle dolup taşmıştı. Tekne başbakan, bakan, belediye başkanı ve gazeteciler köprüyü denizden görsünler diye kiralanmıştı. Önemli şahsiyetler güneşli havada güverteye dizilip istihdam alanlarından, endüstri ve ulaşım politikasından, bunun tarihi bir gün olduğundan, yeni bir çağın başladığından söz ettiler. Yeni yapılan köprü nedeniyle işini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya gelen, geçimini köprü olmadığı için teknesine binen yolcular-

dan kazandığı parayla sağlayan motorcu Nils'le *konuşmadılar*. Her şeye rağmen o köprüyü çok seviyor Nils. Köprü bir gizem, havada asılı duran akıl almaz bir şey, kuleleri, kabloları ve geceleri bir mücevher gibi parıldayan ışıklarıyla bir uygarlık harikası. Evet bu şaheseri insanlık inşa etti, insanlar düşündüler, derinlemesine kafa yordular, hesaplamalar yaptılar ve imkânsızı hayata geçirdiler. İnsanlık bu eserle muhtemelen yeni bir düzeye yükseldi. Peki ama *o* ne yaptı? Neleri göze almıştı? Ne gibi bir vizyonu vardı?

Köprünün açılış günü fotoğrafçılar objektiflerini Nils'e yöneltiler, gazeteciler mikrofonları ve not defterleriyle oradaydılar. Buna rağmen Nils yok gibiydi. Gazeteciler hızlı, heyecanlı ve telaşlıydılar. Bu coğrafya da yoktu, çevreyi mutlaka görmüş, belki de hayranlık duymuş ve o gün için keyfini çıkarmış olmalarına rağmen coğrafyanın emek yanının, renksiz ve meşakkatli olanın, mücadelenin, günlük hayatın farkına varmamışlardı. İnsan eliyle yaratılmış bu benzersiz yer adı anılmayan emekçiler tarafından şekillendirilmişti. Gazetecilerden biri Nils'in adını defterine not aldı. Nils'in başbakanla yan yana bir fotoğrafı çekilmişti. Fotoğraf gazetede yayımlandığında ismi yanlış yazılarak Niels Wiig olmuştu.

İşte burada, al yüzümü. Çekinme, alabilirsin, al. Yüzümü istiyorlarsa işte burada. Bir zamanlar var olan yüz, artık zamanın bir parçası olmayan, zamandan çıkan bir yüz. Kayıp giden bir yüz, neredeyse kayıp giden diğer yüzler gibi, göze görünmeyenler gibi, yüzü olmayanlar gibi. Balıkçılar, çiftçiler, duvarcı ustaları, ev kadınları, öğretmenler, temizlikçi kadınlar, ebeler, motorcular gibi. Köyleri ve kentleri yaratanlar gibi, bir zamanlar yaşadıkları coğrafyayı kaybedenler gibi. Bazı yüzler ışıltısını korur, ayak direr, diğerleri değişir, pes eder, yolunu kaybeder ya da oldukları yerde kalır. O yüzlerde mevcut olan şey zamanın kendisidir. Karşılaşılan güçlükler ve sevinç görülür o yüzlerde, anlık bakışlarda gerçek kimliklerini anlarız, tıpkı bir sabah uyanıp karşılıklı bakıştığımızda olduğu gibi. Bazı yüzler her şeyi anlatır, mesaj verir, ne zaman yatıp ne

zaman kalktıklarını söyler, hayallerini ele verir, gözü açık veya kapalıyken gördükleri rüyaları ifşa eder. Bize günlük yüzümüzü ver.* Bazı yüzlerin okunması zordur, gerçek yüzlerini gizlerler. Ama al benim yüzümü. İşte burada, hiçbir değeri kalmadı artık, yüzüm bu coğrafya gibi yıpranmış, su yüzeyi gibi kırış kırış. Ben Nils Vik, tekne sahibi bir adam. İnsan yüzleriyle dolu bir tekneyle fiyortta yol alırım, bununla karşılaştırılabilecek az şey var, sabahları özenle fiyordu bulan, akşamları usulca geri dönüp sancak tarafında evine kavuşan bu tekne. Benim yüzüm var ama yakında yok olacak. Hız kaybediyorum, havada yürüyorum, gövdemin büyük bir oranını oluşturan suya dönüşüyorum, yüzüm tekrar su olacak. *Seni bekliyorum sevgilim.*

* Çok yaygın bir duaya, "Tanrım bize günlük rızkımızı ver" duasına gönderme yapıyor. *–ç.n.*

FİYORDUN AÇIK DENİZE yakın bölgeleri. Ask. Gråfjord. Svartskjær. Manzara daha bir genişliyor, açılıyor, bulutlar üst üste yığılmakta, rüzgâr denizden yana esiyor. Kabarmış olan fiyort geri çekiliyor, her meddin bir cezri var. İkindi güneşi dağların ardına doğru yolculuğuna başladı. Yakında tekneye alacakaranlık çökecek. Nils'in ayakları altında çalışan motor bunca yıldır bir kez değişti. Altmışlı yılların ortasında 20 beygirlik bir Buck dizel motor taktı teknesine. Paslanmasına engel olursanız böyle bir motor sonsuza kadar çalışır. Nils mazot deposunu kontrol ediyor ve ibrenin yükseldiğini görüyor. Ne oluyor yahu? *İbre yükseliyor mu?* Camına vuruyor. Evet doğru, ibre yükseliyor. Yola çıktığından daha fazla yakıt var şimdi depoda. İnsan zamanda geri gidince böyle oluyor demek ki. Tekne kendiliğinden ayarlıyor. Tekne neyin en iyi olduğunu bilir. Kolundaki Omega marka saatin de camını tıklatıyor. Az önce ikiye çeyrek kalayı göstermiyor muydu? Birden iki buçuk olmuş. Bu bir Omega Seamaster, asla hata yapmaz. Nils zamanın elinden kayıp gittiğini hissediyor. Kendisinin hâlâ bu gövdenin içinde olduğunun farkında. Zaman bedeninde ve kafasının içinde mevcut, her şey şu ikisi arasında bir yerde, bedenle ruh arasında, ileri ve geri arasında, esrarın iki yarısı arasında. Zaman hepsini bir mantık çerçevesinde bir araya getirmeye çalışır. Zaman insanın

doğduğu gün başlar, kişi giderek güçlenir, boyu uzar, daha zeki, daha hızlı, kendini daha iyi ifade eder hale gelir, sonra yavaş yavaş inişe geçer. Daha zayıf, daha yavaş, daha savunmasız, yeni şeyleri denemeye daha az istekli olur. Nils artık bunları biliyor. Yavaş yavaş başlar, yavaş yavaş biter. Nils Vik bir kibrit çakıp sigarasını ağır hareketlerle yakıyor. Gözlerini kapatıp motorun sesini dinliyor. Sakin ol, sakin, zamanım var, çok zamanım var benim. Fiyorttan çıkarak açık denize doğru yol alıyor, düzenli bir şekilde ve sabit bir hızla hareket ediyor, bundan emin, ancak belli ki kocaman dairesel bir yay çizerek ilerlemekte.

Geçenlerde gazetede dört ana yön bulunmadığına dair bir yazı okumuştu, bu teoriye göre iki yön vardı sadece, ileri ve geri. Bu ikisi arasındaki mesafe hayalidir, dolayısıyla yolculuk da bir halüsinasyondur. Yine bu teoriye göre dünya bir *sosis şeklindeydi*. Nils bunu okuyunca kahkahadan kırılmıştı. İrlandalı bir felsefeciye aitti bu teori. Nils Luna'yı uyandırıyor ve teoriyi ona açıklamaya çalışıyor. Köpek çok uykulu, başını sallıyor yalnızca. Sonra düşünüyor ve fiyortta da yol böyledir diyor, ileri gidiş ve geri dönüş. Köpek ayrıca su yolunun kara yolundan daha bir dost, daha yardımsever olduğu kanısında. Karada yol sert, eski ve korkutucudur diyor.

Geriniyor ve esniyor. Karada bir bakıma yeri yanında götürürsün, ne kadar uzağa koşarsan koş o yerden kurtulamazsın, diyor Luna.

En iyi hatırladığı anısı neydi? A elbette, bir pazar sabahı uyumaya çalışıyor, uykuya ihtiyacı var, çünkü bütün geceyi fiyortta geçirmiş, bir rüyadan uyanıyor, teknesi batmaktaymış, kaptan köşkü yavaş yavaş su doluyor, Nils denizin dibine kadar iniyor, suyun altında kımıldamadan sırtüstü yatıyormuş, yüzü tavana dönük ama tamamen uyanık, bir gözüne su dolduğunu hissediyor, iki kızı yatakta üstüne çıkıp oturmuşlar, Eli ve Guro, ellerinde bir şişe su var, Nils'in tepkisini görünce kıkırdıyorlar, dünyada insanı bundan daha çok mutlu eden başka bir şey olamaz, bir pazar sabahı, güneş fiyordun karşı yakasındaki dağların üzerinde yükseliyor, güneşin ışınları yatak çarşafına, odanın döşemesine, kızlarına yansımış,

Nils onların soluklarını hissediyor, kahkahalarını işitiyor, kızlar bir deney yaptıklarını anlatıyorlar, babalarının başından su döküp, suyun sol gözünden girip sağ gözünden çıkıp çıkmayacağını görmek istemişler.

Guro'nun evden ayrıldığı o ağustos sabahı Nils kızına yumurta pişirmiş, krep yapıp masaya erik reçeli koymuş ve kahve hazırlamıştı, ancak Guro aç değildi, tabağındaki yumurtayı çatalıyla iteliyor, kahvesinden ufak yudumlar alıyordu.

Yolculuk heyecanı mı var? diye sordu Nils.

Guro babasına dil çıkardı.

Marta küçük kızıyla aşağıda, iskelede vedalaştı, varır varmaz telefon etmesini söyledi. Guro'nun sevgilisi de oradaydı, delikanlı ondan bir türlü ayrılamıyordu, teknenin biraz ötesinde birbirlerine sarılmış alçak sesle konuşuyorlardı. Ayrıldıklarında Nils delikanlının ağladığını gördü. O da bir gece önce gözyaşı dökmüştü. Kendisine bir kadeh içki koymuş ve duygusallaşmıştı. Her iki kızları da evden ayrıldığına göre geride kalanlar kimdi? Nasıl bir evdi burası? Marta Nils'le şakalaşmış ve yüzünün komşunun ölü ineği almaya gelecek kamyonu beklediği dakikalardaki yüzüne benzediğini söylemişti. Böyle konuşamazsın, diye yakınmıştı Nils. Sadece yüzündeki ifadeden söz ediyordum, demişti Marta, sonra pencere kenarında durmuş dışarıyı seyreden erkeğin yanına gitmişti. Başını sırtına yaslamış ve ona sarılmıştı.

O sabah tekneyle kente doğru yol alırken Guro dudaklarında bir gülümsemeyle kaptan köşkünde oturuyordu.

Neden gülüyorsun? diye sordu Nils.

Senin ya da annemin odama girip posterlerimi ne zaman duvardan indireceğinizi düşünüyorum da.

Yo hayır, o posterler sen eve geri gelene kadar duvarda asılı kalacak.

Guro güldü ve babasına baktı.

Bunları da seyir defterine yazacak mısın?

Sen ve ben kente iniyoruz, bunu mu?

Evet, neler yazacaksın acaba?

Bakalım.

Nils seyir defterinde o güne dair neler yazdığına bakıyor: *Görüş mesafesi uzun. Hava açık. Lodos var.* Daha orada ve o an bu gidişin kesin olduğunu anlamıştı. Kente vardıklarında kızını kucaklayabilirdi, tıpkı sevgilisinin sarıldığı gibi, adeta cezalandırırcasına sarılabilirdi ona, ne var ki Nils kalmaları için nasıl mücadele verdiyse kızları da evden ayrılmak için o kadar mücadele etmişlerdi. Nils onlara tüm sevgisini, ilgisini vermişse de bu yeterli olmamıştı. Eli çoktan gitmişti, Guro da gitmek üzereydi.

Nils olayı şöyle görüyordu: O teknesiyle fiyortta sefer yapan bir insandı, bir kâşifti ama hareket ettiği coğrafya sınırlıydı. Ailesini hiç başka yerlere gezmeye götürmemişti. Marta Versay'ı görmeyi hayal ediyordu, Nils bunun nedenini bilmiyordu ama Marta saray bahçelerinin, çimenlerin, taflan çitlerin ve çiçeklerin resimlerini görmüştü. Nils ise yabancı kentlerde, Roma'da, Londra'da ya da New York'ta otel odalarında uyanmayı, güneşte ya da yağmurda dışarı çıkmayı, siyah ya da sarı taksilerin vızıldayarak geçtiğini görmeyi, havada dört mevsimi hissetmeyi hayal ediyordu. Kızları kuşkusuz onunla teknede yolculuk yapmışlardı ancak koyun boku kokardı tekne. Kan, ter, idrar kokardı. Bunu inkâr edecek değildi, zaman zaman hasta, hatta *ölü* taşıdığı da oluyordu, ara sıra mezbahaya götürdüğü koyunlar yolda can korkusuyla tekneye sıçıyordu. Kızları bu kokudan nefret ederdi, Nil ne kadar temizleyip hortumla yıkasa da koku tamamen çıkmıyordu. İşte o aynı, utanç verici koku.

O gün kente yaklaşırlarken yanına gelip babasına sarılan Guro olmuştu.

İyi misin baba? demişti.

Evet. Seni birisi karşılayacak mı?

Evet baba, karşılayacak.

Paran var mı?

Evet baba.

Pasaportun yanında mı?

Evet baba.
Şemsiyen?
Evet baba.
Doğum kontrol hapları?
Evet baba.
Beni seviyor musun?
Evet baba.

ROBERT SOTH Sund'daki benzin istasyonunda onu bekliyor, alacakaranlıkta neon ışıkların altında sanki yıllardır orada bekliyormuşçasına durmuş bekliyor. Pelüş astarlı mont, kot pantolon, boynunda asılı fotoğraf makinesi, her türlü havada gözünde güneş gözlüğü. Sağ el havada, başparmak yukarı kalkmış, başparmak daima yukarda. *Hey Mister Ferryman!** Nils ona teknelere otostop yapmanın fiyortta yaşayanlar arasında çok ender görülen bir şey olduğunu açıklamıştı. Robert ise bu yöntemin bugüne dek işine yaradığını söylemişti, öyle ya Nils gelip yanaşmış, onu almıştı.

Sigaran var mı? diye soruyor Robert tekneye binince.

Çok bekledin mi? diye soruyor Nils.

Evet, hem de nasıl, delicesine sigara içtim. Ölü bir adamın vakit geçirmek için yapabileceği tek şey sigara içmektir.

Amerikalı uzunca bir süre iskelede beklemiş olmalı, sigarasını yakarken geriniyor, bir süre tek ayak üzerinde duruyor, ağırlığını önce bir bacağının sonra diğerinin üzerine veriyor. Nils dudaklarının arasına bir sigara sıkıştırıyor, yakmak için bekliyor. Tekne kıyıdan açılıyor. Robert'ın briyantin sürerek yana doğru taradığı saç-

* *İng.* "Hey tekneci bey!" Bob Dylan'ın "Hey Mr. Tambourine Man" parçasına muhtemel gönderme. – *ç.n.*

ları artık kırlaşmış, kendisi de baştan başa gri, üzerinde gri lekeli gri giysiler. Kaptan köşkünün ışığı küçük gözlerinin üzerindeki gri gözkapaklarına vuruyor. Nils daha ilk günden sevmişti Amerikalı'yı, birdenbire karşısına çıkan bu yabancıyı hiç duraksamadan teknesine almıştı. Robert Soth kendisini Norveç'e çeken şeyin *the dirty books of Norway** olduğunu söylüyordu, rivayete göre bu kitaplar Norveçli kızların en doğal halleriyle, anadan üryan fotoğraflarıyla doluydu ancak o henüz ne bu kitaplara ne de kızlara rastlayabilmişti. Robert Norveç'in diğer bölgelerini fotoğraflamak üzere oradan ayrılmadan önce haftalarca Nils'in evinde kalmıştı. Aradan bir süre geçtikten sonra boynunda fotoğraf makinesi, yüzünde bir gülümseme, sağ elini *beni teknene bindir, yanına al* anlamında havaya kaldırmış bir şekilde yeniden karşısına çıkmıştı. Nils onu izlemiş, anlattıklarını dinlemişti, kafasını onun hikâyeleri, tavsiyeleri ve bilgisiyle doldurmuş, Robert'ı adeta içine almış, orada yerleşmesini, demir atmasını sağlamıştı. Nils seyir defterine şöyle yazmıştı: *İnsanın böyle iki dostu olamaz, hayatta böyle tek bir dostu vardır.*

Fiyortta yol alırlarken Robert Soth boynunda fotoğraf makinesi ve kucağında Luna'yla kaptan köşkünde otururdu. Fiyordun bütün kollarına girip çıkmak, en kuytudaki koylara kadar uzanmak isterdi. Fiyort kollarını çok sevdiğini ilan ederdi avaz avaz. THE FUCKING FJORDS!** Kaptan köşkünün kapısını ve yan pencereyi açık bırakır, havanın, dağların, taşların ve bulutların sesini duymak istediğini söylerdi. Donacağız burada, derdi Nils.

Bekle, bekle! Şurada içerde ne var Nils?

Şuradaki kuytulukta mı? Hiçbir şey yok.

Elbette vardır, *hiçbir şey* diye bir şey yoktur. Oraya da giriyoruz.

Robert Soth kimsenin ayak basmadığı yerleri belleğine kaydetmek istediğini söylerdi Nils'e. Bellek başkaldırmaktı. Bellek bir

* *İng.* Norveç'in edepsiz kitapları. –*ç.n.*

** *İng.* Lanet olası fiyortlar! –*ç.n.*

direnişti. Bellek şöyle derdi: *Biz de buradaydık!* Robert İkinci Dünya Savaşı sonrası Norveç'in, yeniden inşa edilecek olan bu ülkenin hikâyesini anlatmak istiyordu. Savaşa, ölüme ve kötülüklere tahammülü yoktu artık. Vietnam Savaşı sırasında, adeta gezmeye gelmişler gibi davranan uluslararası bir gazeteciler grubuyla Hue ve Saygon'da bulunmuştu. Kendini onlardan ayrılmak zorunda hissetmiş, Hue civarında tek başına dolaşmıştı. Sokaklarda ve hendeklerde cesetler vardı, bir kızın yardım çığlıklarını duymuştu, kızın giysileri kan içindeydi. O akşamüzeri hastaneye yetiştiremeden kız kollarında ölmüştü. Kız son nefesini verdikten kısa bir süre sonra, el arabalı bir adam gelmiş, ölü kızı alıp, taşıdığı diğer cesetlerin arasına fırlatıp atmıştı. Robert Soth işte o an, orada hayatının geri kalanını ölümle yaşam arasındaki her şeyi fotoğraflayarak geçirmeye karar vermişti.

Robert başını Nils'in omzuna dayıyor. Bir süre böyle duruyorlar, sonra Robert başını kaldırıp Nils'e bakıyor. Başı yine o aynı ağır kafa ve yüzünde Nils'in o zamana dek gördüğü en ağırdan alan, en güzel gülümseme var.

Birlikte yaşlanacağımızı düşünürdüm ben, diye sırıtıyor Robert.

Ben de, diyor Nils.

Kendini Amerikalı'dan uzaklaştırıyor.

Birdenbire ortadan kayboldun.

Evet birdenbire ortadan kayboldum.

Ve sonra öldün, öyle mi?

Sonra öldüm.

Ne oldu? diye soruyor Nils. Bir kazaya mı kurban gitmişti? Başına bir talihsizlik mi gelmişti? Norveç'e dönmeyi düşünüyor muydu? Robert, ülkesinde bir süre dolaştığını, biraz orada biraz burada iş bulduğunu, birkaç uzun metrajlı filmde fotoğrafçı olarak çalışmayı kabul ettiğini, filmlerden birinin Kanada'nın Alberta eyaletinin dışında çekildiğini söylüyor. Oyuncular dört yıldızlı bir otelde kalırken, kendisi penceresinin dışında hiç durmadan havla-

yan bir sokak köpeği bulunan kirli bir motelde yatıp kalkıyormuş.

Bir sabah uyandığımda yatağım yanıyordu, diye anlatıyor Robert. Uykuya dalmadan önce bir sigara yakmış olmalıyım, belki de hâlâ sarhoştum, bir önceki gece çok içmiştim, sigaramdan bir kıvılcım sıçrayıp yatak örtüsünü tutuşturmuş olmalı, bütün yatak adeta infilak etti. Gülüyor.

Boktan, değil mi?

Evet, boktan.

Alevler çevresini kuşatırken Robert dünyanın yarısını dolaştığını, gördüğü, belgelediği tüm acıları, ıstırapları, birçok tehlikeli durumdan nasıl sağ kurtulduğunu düşünüyordu, oysa şimdi burada, Kanada'nın bu ücra kasabasında bir motel yatağında tek başına yatıyor, diri diri yanıp kavrulurken tavana bakıyordu. Ne lanet şey, değil mi ya?

Nils Robert'ın ona ABD'ye döneceğini söylediği günü hatırlıyor. Alışılmamış güzellikte bir yaz günüydü, yüzüp bira içmek ve ateşte sosis kızartmak üzere tekneyle Sandøy'e gitmişlerdi. Marta ve kızlar da yanlarındaydı, güneş ışınları fiyordu adeta tertemiz yıkıyordu. Güneş başını arkaya devirmişti ama hava hâlâ sıcaktı, tenlerini okşuyordu.

Neden? diye sordu Marta.

Hmm, bir süredir gitmedim memlekete, diye açıkladı Robert. Hayatıma biraz çekidüzen verip para kazanmalıyım.

Etrafa bir sessizlik hâkim oldu, Nils bu sessizliği bozmak zorunda hissetti kendini.

Ne kadar kalacaksın orada Bob? diye sordu.

Dürüst olmak gerekirse, bilmiyorum.

Ne zaman geri gelirsin?

Bilemiyorum.

Marta ansızın oturduğu yerden kalkıp sahile yürümüştü. Nils onun kollarını göğsünde kavuşturmasından canının çok sıkıldığını anlıyordu. Hem Marta'nın hem de kendisinin Amerikalı'nın enerjisinin, coşkusunun, hayatlarına giriş biçiminin etkisi altında olduklarını düşünüyordu. Bir dostlukta var olan şey güç ve potansi-

yeldir, bu da taraflardan birinin –oradan uzaklaşmış bile olsa– varlığını ve yakın mevcudiyetini teminat altına alır.

Bana uçak bileti parasını ödünç verebilir misin? diye sormuştu Robert.

Ona âşık mıydın? diye soruyor Nils. Robert hemen cevap vermiyor. Solundaki pencereyi açmış. Gözlerini alacakaranlığa dikmiş, sigarasını içiyor.

Marta'ya mı? diye soruyor sonunda.

Evet, ona âşık mıydın?

Evet âşıktım.

Emin misin?

Tabii ki emin değilim.

O nedenle mi kayboldun ortalıktan?

Böyle bir durumda bir erkeğin yapması gerekeni yapmış olsaydım daha iyi olurdu, diyor Amerikalı. Her şeyi anlatmalı ve hesabını vermeliydi. Ne var ki ortalıktan kaybolur ve Marta'yı bir daha görmeyip adını duymazsam, Marta'nın baktığı dağlara bakmazsam, işte o zaman, günün birinde yeniden nefes alabilirim, diye düşünmüştü.

Robert bekliyor. Nils bekliyor.

Bir şeyler olmadı mı?

Hayır, bir şeyler olmadan ayrıldım buradan.

Bir aileyi dağıtmaya çalıştın sen.

Öyle mi yaptım? Hayır bir aileyi dağılmaktan kurtarmaya çalıştım. Eşyalarımı topladım ve gittim, gitmekten nefret ede ede gittim Nils. Senin yaşadığın hayatı yaşamak istiyordum ama buna rağmen gittim.

Aralarında bir sessizlik oluyor.

Robert Marta'yı, Marta'nın nasıl öldüğünü soruyor.

Böyle bir şey soramazsın. Hayır, olmaz bu. Bana Marta'yı sormanın bir yararı yok.

Birbirlerinin yüzüne bakıyorlar.

Sen başka bir şey özlemedin mi hiç Nils?

Başka bir kadın mı demek istiyorsun?

Evet, insan bir şey özlerse, sahip olduğunu değil, *sahip olmadığını* özler.

Kes sesini Bob.

Niçin susacakmışım? Neden ihanet konusundaki beceriksizliğinden dolayı *seni* suçlamayacakmışım ki? İnsanları harekete geçiren şey mutsuzluktur Nils, trajedidir.

Bu çok saçma, saçma olduğunu sen de biliyorsun.

Peki ama şans ne işe yarar? Ya arzu? Ya şüphe? Kıskançlık? Üzüntüsüz ve acısız bir hayat nedir ki? Nils sen bana kitabın sadece ilk bölümünü okuyan insanları hatırlatıyorsun.

Eh sağ ol yani. O benim karımdı. Benim karım. Benim.

Ama en çok neyi hatırlıyorum biliyor musun Nils, başka birini arzulamak, yabancı bir teni özlemek, onu gecelikle ya da çıplak bir duvara dayanmış olarak hayal etmek nasıl bir şeydir...

İkimizin paylaştığı bir şey hakkında böyle konuşamazsın.

Biz neyi paylaşıyorduk?

Marta'yı. Biz ona âşık iki kişiydik.

Bir süre konuşmadan bekliyorlar. Nils Robert'a doğru bir adım atıyor ve arkadaşına sarılıyor. Amerikalı onun kollarından sıyırıyor kendini ve dinlenmeye ihtiyacı olduğunu, kamaraya girip yatmak istediğini söylüyor. Ölü olmak zor iş.

Nils evet anlamında başını sallıyor ve biraz bekliyor. Robert'ın intihar ettiğini düşündüklerini söylüyor, Marta da o da buna inanmıştı. Robert'ın ölümünden haftalarca sonra ağabeyi Los Angeles'tan telefon edip Robert'ın cenaze töreninin yapıldığını bildirmişti, bundan başka bir şey de öğrenememişlerdi. Marta uzun bir süre kendine gelememişti, bunun kendi suçu olduğundan emindi.

Hayır, hayır, dedi Robert, sana anlattığım gibi oldu. Küçük bir kıvılcım. Puff. Hayatın böylece sonu geldi. Çabucak olup bitti. Bir tane daha lütfen?!!

Gülüyor ve kapı ağzında durmaya devam ediyor

Marta beyin kanamasından öldü, diyor Nils. Geçirdiği ilk felci atlattı ama ikincisinde hayatını kaybetti.

Robert elini saçlarının arasından geçiriyor ve gözlerini yere indiriyor. Sonra Nils'e nasıl öğrendiğini soruyor.

Fotoğrafı buldum, diyor Nils.

AMERİKALI NEYİ FOTOĞRAFLAMIŞTI? Evet, karanlık fiyordu adeta ateşe veren günbatımında balıkçı teknelerini fotoğraflamıştı. Önünde önlüğüyle çalışan tarladaki kadını. Köprüden koşarak geçen üç çocuğu fotoğraflamıştı, erkek kardeşler önde kız kardeş arkada, evin yanında duran beyaz köpek, iskeleye doğru koşuyorlar, babalarını taşıyan tekne nihayet geliyor, nihayet! Adeta bir filmde figüranlık yapıyormuş gibi fiyordun karşı yakasını gözleriyle tarayan boylu boslu, kendinden emin erkekleri fotoğraflamıştı. Bir cenaze törenini fotoğraflamıştı. Dondurmacının önünde bekleyen Luna'yı. Marta'yı fotoğraflamıştı. Üzerinde sutyen ve jüponuyla yatağa oturmuş, elini başına götürüp saç tokasını çıkarırken. Sağ ayağını fotoğraflamıştı onun. Gün ışığıyla aydınlanmış bir odada kadraja giren bu sağ ayakta yüksek topuklu bir ayakkabı. Marta'nın kalçalarını fotoğraflamıştı. Nils'i her daim hayretler içinde bırakan o upuzun bacaklarını. Mavi gözler, flu görüntü. Elde bir sigara, ne gariptir ki Nils'i en çok bu görüntü sarsmıştı, mesele sigara içmesi değildi Marta'nın, hiç içmediği halde yatağın kenarına oturmuş elde sigara poz veriyor olmasıydı. Sanki hiç tanımadığı başka bir Marta varmış gibiydi. Karısı kimdi? En iyi arkadaşı kimdi? Nils fotoğrafı yerine bıraktı. Bir süre oturduktan sonra tüm gücüyle önündeki masaya bir yumruk vurdu. Yumruğunu masaya, başını duvara, dizini kapıya vurdu. Hiçbir şey hissetmedi, acı yok-

tu, yumrukladı, vurdu, çarptı, ağır darbeler indirdi. Betona vuran et. Metale vuran et. Tahtaya vuran et. Bileğini kesti ama kan akmadı. Diz çöktü, yer yarılsın diye döşeme tahtalarını yumrukladı. Zeminin çökmesiyle aşağı düşüp, bir bataklık ya da orman tarafından emilmek veya denize düşüp soğuk derinliklere batmak istercesine...

VIKA'DAKİ EV BAŞKA BİR EVE DÖNÜŞMÜŞTÜ. Kuşku böyle bir evin dışında bekler önce, rüzgârda, yağmur altında dış merdivenlerde bekler. İnsan dikkat etmezse kuşku içeri dalıverir birden ve böylece evdeki görünmez hayatı başlar, peş peşe odaları doldurur. Yatağa da süzülür. Nils geceleri Marta'nın ne kadar uzağında yatması gerektiğini bilemez olmuştu birdenbire, aralarındaki eski sıcaklık akışı ona ulaşmıyordu artık. Evdeki katlarda da garip bir değişiklik olmuş, her biri bir kata yerleşmişti. Marta birinci katı Nils ikinci katı almıştı. Bundan önce düzenli olan Marta, savruk olan Nils'ti. Etrafa gazetelerini ve giysilerini böyle saçamazsın, bu evde tek başına değilsin diye azarlardı onu Marta. Oysa şimdi Nils dünyanın en azından bir parçası denetimi altında olsun diye ikinci katı pırıl pırıl tutuyordu. Fiyorttaki seferinden eve döndüğünde oturma odası konuklarla dolu oluyordu, kadınlı erkekli grupları sigara dumanları içinde kanepede, koltuklarda, koltuk kolçaklarında, yerlerde oturur buluyordu. Cumartesi geceleri eller havada dans ediyor, Nils'in süt içtiği bardakla şaraplarını yudumluyorlardı. Erkeklerin bazıları, sakallı ve dikdörtgen gözlüklü adamlar, pipo içiyordu. Nils aralarından bazılarını fiyort civarından tanıyordu, birkaçı da Marta'nın arkadaşıydı ancak çoğu kimdi çıkaramıyordu, kendisinden on-on iki yaş genç olmalıydı bu insanlar. Nils genellikle başını içeri uzatıp selam verdikten sonra yukarı çıkardı. İkinci kat-

ta kızlarını birbirlerini tehlikeden korumak istercesine aynı yatakta sarmaş dolaş uyurken bulurdu. Nils onları alınlarından öper, odadaki sıcaklığı, çocukların teninin sıcaklığını hissederdi. Bazen merdiven başında durup, daha iyi anlayabilmesine yardımcı olacak bir şeyler duyabilmek için aşağıdaki konuşmalara kulak verdiği olurdu. Evinin alt katında kurulan bu dünyaya dair bilgiye açtı. Adeta bir okyanus vardı orada, gizemli ve baştan çıkarıcı, aynı anda hem eski hem yeni, insanlar sudaki yosunlar gibi sallanıyor, dans ediyorlardı. Birinci katın tavanından yukarı sesler geliyordu, insan sesleri, bağırış çağırış, şarkılar, bas tonlar. Bir kadın şöyle diyordu: *Sadece bir mevsimimiz mi var? Tek bir yaz, sonra bitiyor, öyle mi?* Bunun Marta'nın sesi olabileceğini düşünmüş ama emin olamamıştı.

Bir gece üzerindeki gemici kabanını ve çizmelerini holde çıkardı, kendine bir içki koyup oturma odasına girdi. Evinin birinci katını işgal eden gruba katıldı. Nils söylenenleri dinliyor, başıyla onaylıyor ve insanların gözlerinin içine bakıyordu. Attıkları bombalarla bir halkı taş devrine geri gönderiyorlar, dedi bir adam. *Kuzey*'e savaş açan *Güney* değil, dedi bir başkası, *Batı Doğu*'yla savaşıyor. Marta konuya dahil oluyor, Nils'e Robert'ın Vietnam'da çektiği o fotoğrafları görüp görmediğini soruyor ve hikâyenin tümünü anlatıyor o fotoğraflar, diyordu. Kanepede ortada oturan Marta kendine güveni tam, yeni bir Marta'ydı, ortama uyum sağlamıştı, üzerinde kot pantolon ve yakasında FNL* rozeti bulunan bir bluz vardı. Sigara içiyor ve Nils'in daha önce hiç duymadığı türden kahkahalar atıyordu. Nils Marta'nın o fotoğrafları tartışmada kanıt göstermesini anlayamıyordu, buna katılmıyordu, katılamazdı. O herkesin görüşünü dinlemişti ancak onun görüşlerini dinleyen yoktu. Ağzını açtığı anda bir dizi argüman bombardımanıyla karşılaşıyor ve

* FNL (Front national de liberté): Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi. Vietnam Savaşı sırasında Kuzey Vietnam'ın önderliğinde Güney Vietnam ve ABD hükümetlerine karşı savaşan silahlı komünist örgüt. –*ç.n.*

sonrasında insanlar ona arkalarını dönüyordu ki bu durum çok canını sıkmıştı. Ne de olsa o, gün boyu radyo dinleyen, gazeteyi baştan sona okuyan, *Life* ve *National Geographic* dergilerinin abonesi olan bir adamdı.

Ertesi sabah Marta uyanmadan alt katı temizlemeye başladı. Bira şişelerini, izmaritleri topladı, koltuk minderlerini havalandırıp sehpanın üzerinde şarap şişesinden dolayı oluşan lekelerin üzerine tuz döktü. Marta kahvaltı için alt kata indiğinde ayakları çıplak saçı tiftik tiftikti. Bir bardağa su doldurup içti, hiç konuşmadan öylece duruyordu. Nils karısına baktı; uzun yıllardır hayatında olan, belki de bundan böyle olmayacak olan karısına.

Bunun bir faydası olur mu? diye sordu.

Neyin?

Kanepede oturup sigara içerek, bira yudumlayarak dünya meselelerini çözmenin.

Faydası olmaz belki, ama itiraz etmek, direniş göstermek yaşamayı kolaylaştırır, sence öyle değil mi?

Tamam, tabii, sen idealist ol, bence bir sakıncası yok ama ben gerçekçiyim.

Teknelere dair her şeyi biliyorsun Nils, ama politikadan anlamıyorsun sanırım. Daha fazlasını öğren, kendi gazetenin dışında bir şeyler oku.

Sigara içmeye mi başladın?

Sadece partilerde içiyorum. Ne var bunda?

Sigara içmediğini sanıyordum, hepsi bu.

İşinin ehli, kusursuz biri olmak istiyorsun Nils, öyle değil mi? Sen her şeyi doğru yapacak, her güçlüğün üstesinden gelecek, tahammül edeceksin, sabah ortalığı nasıl toparlayıp temizlemiş olmandan belli bu.

Düzensiz, savruk biri olsam daha mı iyiydi?

Bilmiyorum Nils, ben senin yüksek standartlarına erişmeye çalışıyorum sadece. Ama görünen o ki bunu başaramıyorum.

Nils biraz bekledikten sonra Marta'nın elinden su bardağını alarak duvara fırlattı. Bardak paramparça olmuştu.

Böylesi daha mı iyi? diye sordu.

Marta Nils'e baktı, başını iki yana salladı, gülümsedi, Nils'in tepkisinden adeta keyiflenmiş gibiydi.

Beni terk edecek misin?

Elbette terk etmeyeceğim, diye cevap verdi Marta.

Nisan ayında bir pazar günü Nils kayıkhaneden dönüşte evin birinci katında bir hareketlilik olduğunu gördü. Bir grup insan oturma odasında yere oturmuş beyaz bez zemine kırmızı harfler boyayarak pankart hazırlıyor, diğer grup ise evin girişinde siyah keçekalemle kartonların üzerine sloganlar yazıyordu. Bir posterde YANKEE GO HOME,* diğer posterde BATI'NIN UTANCI sloganları okunuyordu. Mutfakta Eli'yle Guro'yu da işe koyulmuş buldu, BARIŞ yazan posterdeki harfleri boyuyorlardı.

Nils Marta'yı kenara çekerek evin arka tarafındaki merdivenlere doğru götürdü ve ne haltlar karıştırdığını sordu.

Kızları bu işlere karıştıramazsın, dedi.

Neden karıştıramazmışım?

Başımızı belaya sokacaksın Marta.

Nasıl sokacakmışım başımızı belaya?

Bu evin masraflarını kim ödüyor?

Nils haklı çıkmıştı. Evinde oturup çeşitli konularda fikir beyan etmekle, bütün köyün gözü önünde yürüyüşe katılıp, insanlara dedikodu yapacak malzeme vermek farklı şeylerdi. Böylesine küçük bir yerleşim yerinde aşılmaması gereken bazı sınırlar vardı. 1 Mayıs kortejinin köyü baştan başa yürümesinden üç gün sonra yaşlı rahip Nils Vik'e telefon ederek bundan böyle onun taşımacılık hizmetinden yararlanmayacağını bildirdi. Nils'in kaptanlığına söyleyecek tek bir olumsuz sözü yoktu ancak yollarını ayırmaları her ikisi için de daha uygun olacaktı. Bu zamana kadar ona sunduğu hizmetler için Nils'e teşekkür etti.

* *İng.* Yankee Defol. "ABD Ülkemizden Çekil" anlamına gelen savaş karşıtı slogan. – *ç.n.*

Bu meselenin *karımla* ilgisi olup olmadığını sorabilir miyim? diye sordu Nils.

Hayır, genel bir değerlendirme, diye cevap verdi rahip. Şu sıralarda bu köy de dahil olmak üzere çevremizde birçok çözülme eğilimi görüyoruz.

Tekneyi *karım değil* ben idare ediyorum, diye itiraz etti Nils.

Ama biliyorsun ki hayatımıza fener tutan daima başkalarının hayatıdır.

Nils Marta'yla kızların köyde evlerin arasından, dükkânların önünden geçerek 1 Mayıs yürüyüşünü iskelede sonlandırmalarını seyrederken her şeyden öte gurur duymuştu. O yıl 1 Mayıs yağmur ve fırtınayla gelmiş, rüzgâr pankartları ve posterleri parçalamıştı, kortej bu uçsuz bucaksız manzara içinde kaybolmuş, adeta her an fiyordun sularına savrulacak gibi olmuştu. Ne kadar da güzeller, diye düşünürken birden paniğe kapılmıştı Nils: *Marta her an evi terk edebilir ve kızları da yanında götürebilir.*

Nils'in yalnızca rahiple değil ayrıca belediye başkanı, yerel polis şefi ve Sağ Parti yerel teşkilatıyla da (parti yönetimindeki en az iki üyenin ulaşımını tekne sağlıyordu) ilişkisinin kesildiği ortaya çıkınca çok şaşırtıcı bir şey oldu. Nils'in yerine bu işi üstlenebilecek kaptanlar birbirlerini telefonla aramış ve yörenin ileri gelenlerini taşımama kararı almışlardı. Rahip yürüyerek gidebilir ve fiyordun karşı yakasına kürek çekerek geçebilirdi, bu onun sağlığına da iyi gelirdi. Ne demişler dağ yağ tulumuna gitmezse, yağ tulumu dağa gitsin.* Bunu izleyen haftalarda pazar günleri fiyordun karşı yakasındaki kiliseler boş kaldı. Haziran sonlarına doğru rahip Nils'e telefon etti ve muhtemelen fazla düşünmeden acele bir karar almış olduğunu, bundan böyle eski düzenlerine dönebileceklerini söyledi. Nils ise içi kan ağlayarak bir karara vardığını ve eski dü-

* Burada Francis Bacon'ın 1625 yılında yazdığı *Denemeler* isimli eserinde yer alan ve sonradan deyim olarak pek çok dile giren bir cümleye atıf yapılmaktadır: "If the hill will not come to Mahomet, Mahomet will go to the hill" ("Tepe/dağ Muhammed'e gelmezse Muhammed tepeye/dağa gider.") Yapmak isteyince her şeyin bir yolu bulunur anlamında kullanılır. *–ç.n.*

zene dönmelerinin maalesef mümkün olmadığını söyleyerek cevapladı rahibi.

Rahip kararın nedenini öğrenmek istiyordu.

İşte, genel bir değerlendirme sonucu, diye cevap verdi Nils.

Hmm, öyle mi?

Evet ayrıca karım son derece haklı, Amerikalılar Vietnam'dan defolup gitmeliler.

GECE, EV KARANLIKTA hiç dokunulmamışçasına duruyor, odalar sessiz. Denizden dönen Nils sokak kapısını yavaşça kapatıyor, kilitten ufacık bir ses çıkıyor yalnızca. Evi son bir kez dolaşıyor, tek tek odalara, her bir eşyaya bakıyor, ikinci kata çıkıp Marta'yı uyandırmadan yorganın altına süzülüyor. Yaptığı bu basit eylemleri, merdivenlerden çıkıp yatak odasına girmeyi, ellerini yanaklarına dayayıp kıvrılarak yatmış karısını seyretmeyi hep çok sevmişti. Sen misin? diye soruyor Marta ona doğru dönmeden. Evet benim, diyor. Nerede kaldın? diyor Marta. Fiyorttaydım, diye cevap vererek yatağa giriyor. Marta'nın sırtından gelen sıcaklığı kolunda hissediyor. Marta dönüyor ve gözlerini açıyor. Nils onun ağlamış olduğunu, ağlayarak üzüntüsünü sonlandırdığını görüyor. Marta Nils'e yaklaşıyor, parmaklarını göğsünde gezdiriyor, yorganın altındaki sıcaklığı ona aktarıyor. Elleriyle başını kavrayıp kendine çekiyor ve dudaklarını dudaklarına yaklaştırıyor, onu öpüyor ve yüzüne bakıyor. Nils karısının uzun zamandır kendisine böyle bakmadığını fark ediyor. Nils, diyor Marta, Nils'im benim, bak hâlâ buradayım ben.

NILS VIK KAPTAN KÖŞKÜNDE dimdik ayakta durma konusunda yıllara dayanan bir deneyime sahipti. İnsanın fiyordu sevmesi için tekdüzeliği, tekrarı, rutini de sevmesi gerekir. Aynı zamanda saatlerce ayakta durma iradesine de sahip olmalıdır. Ayakta dururken zaman zaman kolunu yan pencerenin pirinç denizliğine dayar. Ağırlığını sırayla sağ ve sol bacağına verir. Doğrudan zeminde değil, bir matın üzerinde durur. Ara sıra poposuyla telgraf cihazının üzerine ilişir. Tekneyle mücadele etmeyip, onun yükselip alçalarak giden ritmine ayak uydurur. Deniz kuşlarını izler. Radyo dinler, sigara içer, matarasından içki yudumlar. Meyve yer, deniz genelde iştah kaçırır ama meyveyi özler insan, özellikle de portakalı. Portakalı soyar, dilimlerine ayırır ve dişlerini portakalın etine geçirir.

Ama Nils kaybolmakta şimdi, yitip gidiyor. Tüm eklemleri gevşemiş, işe yaramaz halde, bacakları giderek inceliyor, iyiden iyiye ondan uzaklaşıyor. Esniyor ve gözlerini ovuşturuyor. Her bir gözkapağının üzerinde en az dört ton ağırlık var sanki. Suyun üzerinde kımıldayan gölgelere bakıyor gözlerini kısarak. Feribotlar hep aynı sakin tempoda gidip geliyor, gidip geliyorlar. Akşam beraberinde yeni bir esintiyi de getiriyor. Martılar pruvadaki fenerin etrafında dönüyorlar. Ölüler sahilde kayalıklarda ateşler yakmış, karanlıkta şaşırtıcı bir aydınlık. Luna uyukluyor, Nils onun horlamasını, zemine değen tırnaklarının çıkardığı sesi duyuyor. Bir zamanlar kulakları geriye kıvrık bu genç köpek güçlü bacaklarıyla

karda koşar, oynar, yuvarlanırdı. Nils onun tertemiz kokusunu, keskin bakışlarını, koyu kahve gözlerini, hiç bitmeyecek o öğle sonralarını, göz açıp kapayıncaya kadar geçmiş olan bu küçük hayatı hatırlıyordu.

Radyo durmuş, çalışmıyordu. Pili mi bitmişti acaba? Yoksa Nils tekneyle çok mu açılmıştı? Kaptan köşkünde radyo daima açık olurdu, bu adeta dünyanın geri kalan kısmına demir atmak gibiydi. Bu mekân sessiz olmamalıydı. Nils bunu öğrenmişti. İnsan kendisini bir fırtınanın ortasında bulur da korkuya kapılırsa neyle savaşması gerektiğini bilir; bu çok somut, çok fizikseldir. Ne zaman ki ortalık sakinler, rüzgâr diner, sesler kesilir, deniz çarşaf gibi olur, işte o zaman gerçekten huzursuzluk duyma vakti gelmiştir. Durgunluk kozmostur, savaşılamayan veya çaresine bakılamayan boşluktur. Nils radyonun arkasını açmak için uğraşıyor, bu işe yarayacak sadece bir çakı var elinde. İçindeki devreleri ve bağlantıları kontrol ettikten sonra radyonun arkasındaki kapağı yerine yerleştiriyor. Radyoyu açıyor, lambalar ısınsın diye biraz bekliyor. Aletin içinden mide bulandırıcı sıcak bir koku yükseliyor. Radyo hâlâ çalışmıyor. Yok bir şey. Yalnızca sessizlik. Nils'in de üzerine çöken bir sessizlik.

Neyse ki Nils kamaradan gelen konuşmaları duyabiliyor. Denizdeki sallantıdan ve oturma yerlerinin sertliğinden bitkin düşmüş yolcular kamarada oturmuşlar, pencereden uzak bir şeylere bakıyorlar. Jens orada, Jon da. Robert uyukluyor. Kari Aga da orada, Ingrid'le birlikte oturuyor, alçak sesle konuşuyorlar. Seni gördüğüme sevindim. İyi misin?

Eh, ama ben ölüyüm şimdi. Bu teknede muhabbet hiç eksik olmazdı. Birbirlerine son günlerde ne çok yağmur yağdığını anlatan erkekler ve birbirlerine son günlerde ne az yağmur yağdığını anlatan erkekler. Ne söyleyeceğini bilemeyen erkeklerin tipik oturma pozisyonunda, bacaklarını ayırarak oturan erkekler. Yüksek sesle çocuklar ve erkeklerden bahseden, kimin kimle evlendiğini anlatan kadınlar. Alçak sesle kimsenin öğrenmemesi gereken morumsu beyaz yara izlerinden söz açan kadınlar. Yüzlerinde bir gü-

lümsemeyle teknede oturan kadınlar veya kente ameliyat olmaya ya da kürtaj yaptırmaya giden sessiz kadınlar. Bu tekne bağırış çağırışlar ve fısıltılarla, şakalarla ve bir teknede sadece erkek yolcular olduğunda yüzde otuz ihtimalle dönen o tarz muhabbetlerle dolup taşardı.

Uyanık mısın? diye soruyor Nils.

Uyumuyordum, diyor Luna ve geriniyor.

Uyuyordun elbette, salyaların yerlere saçılmış.

Hayır uyumuyordum, öyle azıcık kendimden geçmişim.

Luna insan yüzünün uyurken değişik bir şekil aldığını söylüyor, Nils bunu biliyor muydu? Görülen rüyanın ileriye veya geriye dönük olmasına bağlı olarak yüzler daha genç veya daha yaşlı görünebilir. Ben uyurken yüzüm nasıl değişiyor? diye soruyor Nils. Yaşlı görünüyorsun, çünkü geriye dönük rüya görüyorsun, diyor Luna, özellikle de yüzünün sol tarafı çok yaşlı görünüyor.

Luna Nils'e bakıyor.

Ama ben senin yaşlı yüzünü seviyorum, diyor Luna, tümsek ve çukurlarla dolu bir dağ yamacına benziyor o zaman.

Nils'in son biletli yolcusu bir emlak komisyoncusuydu. Kadının ismini seyir defterinde buluyor. Aud Haver. *Güzel bir ağustos günü, neredeyse tamamen esintisiz, sıcaklık 20 derece civarında.* Emlak komisyoncusu hanım yanına bir fotoğrafçı almıştı, gözünde güneş gözlüğü başında kasket olan bu tip en iyi pozu yakalayabilmek için oraya git buraya git diye Nils'e emirler yağdırmıştı. Fiyordun her iki yakasında da yazlık ev bakıyorlardı. Aud Haver fiyordun doğal coğrafyasının alım gücü yüksek yerli ve yabancı müşteriler tarafından eşsiz ve egzotik bulunduğunu söylüyordu. Bu fiyort bir Amerikan gezi dergisi tarafından dünyanın en güzel seyahat noktalarından biri seçilmişti. Aud Haver'e göre yaptığı iş heyecan vericiydi çünkü insanlar sürekli bir yerden bir yere taşınır ya da ortadan kaybolurlarken, taşınmaz mallar çok daha geniş ufukluydu, taşınmaz malların ömrü sonsuzdu.

Yolculuk sırasında Nils fotoğrafçının tekneden yakındığını işitti, daha hızlı ve daha iyi bir tekne kiralamış olmaları gerektiğini

söylüyordu. Buna hiç sesini çıkarmayan Nils dümen tutmaya ve fiyort kıyısındaki evleri seyretmeye devam etti. İnsanlar yıllar boyu bu tepelere tutunmuşlar, orada yaşayabilmek için ellerinden geleni yapmışlar, kendilerine fiziki alan açmışlardı, çünkü bir süreliğine her şey mümkün görünmüştü insanlara, ne var ki bir ailenin, bir evin ve bir çiftliğin bile belli bir ömrü vardı. Derken hikâye başka bir hikâyeye dönüşmüş ya da dağılıp gitmişti. İçinde kimsenin yaşamadığı evler. Zamanla açılması imkânsızlaşan kapılar. Otların bürüdüğü patikalar, sürekli büyüyen büyüdükçe de karanlıklaşan ormanlar. Balık çiftlikleri tarafından tahrip edilen fiyort kolları. Çiftliklerin ahşabı kararan ambarları. Bakımsız kalmış müştemilatlar. Kapanan dükkânlar, kapatılan okullar. Boyası dökülmüş ahşap çitler.

Nils yazlıklara dönüştürülen evlerin önünde kimselere rastlamamıştı. Yalnızca park halindeki araçları görmüş, sahiplerini görememişti. Kış mevsiminde arabalar da görünürde olmuyordu. Çünkü kentliler için fiyort bir hayaldi, bir dinlenme ve gezi alanıydı, cuma öğleden sonra arabaya binene kadar neredeyse hiç var olmayan, pazar akşamı ayrılıp hayatlarına geri döndükleri ve haftanın geri kalanında da doğayla iç içe, huzurlu, sade bir yaşam geçirmiş olmakla övündükleri bir yerdi. Aud Haver de bu doğanın ne kadar muhteşem olduğunu övünerek anlatıyordu. Nils ona burada gördüklerinin *doğa* olmadığını söyledi, onlar ormanları, kayaları, dağları, nehirleri ve fiyortları görüyorlardı, işaret edebileceğiniz, yakın olabileceğiniz ve önemseyebileceğiniz şeylerdi bunlar ama *doğa* değildiler. Nils konuşurken ağzının kasıldığını hissetti. Yükseklere, zirvelere, tümseklere yeni yeni evler inşa edilmişti ve bu binalar adeta başlarını kaldırmış haykırıyorlardı: İşte buradayım! Buradayım! Bana bakın! Eski evler çukurluklarda, koylarda ve gölgelerde kalmıştı, o zamanlar insanlar evlerini rüzgârdan, yağmurdan korumak, zamandan ve aşınmadan kurtarmak amacıyla böyle yaparlardı, o evler dünyanın bu bölgesine ilişkin ve ancak burada bulunarak, burada yaşayarak edinilebilen bir bilgiyle inşa ediliyordu.

O gün karaya yaklaştıklarında Nils fotoğrafçıya şöyle dedi: Biliyorsun ki inekle birlikte süt gelir ve sütle birlikte de inek gelir. Fotoğrafçı güneş gözlüklerini çıkarıp Nils'e baktı. Süt mü? Evet, dedi Nils, eğer süt istiyorsan, ineği, ahırı, tarlayı ve tüm o lanet olası şeyleri kabul etmek zorundasın. Fotoğrafçı, öyle mi, diyerek güneş gözlüklerini tekrar burnunun üstüne yerleştirdi. Biz hayvan sürüsü değiliz, dedi Nils, kimse sahiplenemez bizi.

O ağustos günü Aud Haver hiç beklenmedik bir şekilde onu yemeğe davet etti. Nils çok şaşırmış gibi bakmış olmalı ki, kadın güldü, bunun tamamen bencillik olduğunu, otellerde tek başına yemek yemekten hoşlanmadığını ve fotoğrafçısının da kente geri döndüğünü söyledi. Nils aslında bu teklifi reddetmeliydi, çünkü o akşam kendini terastaki bir masada tek başına oturur halde buldu. Aud Haver gelmemişti. Güzel bir akşamdı, günün sıcaklığı hâlâ devam ediyor, uzaktan bir müzik sesi duyuluyordu. Aşağıda iskelede bir grup turist şişme botla fiyorda açılmak üzere hazırlanıyordu. Karadan bir miktar uzaklaşan bot hızlandı, içindeki yolcuların bağırtıları, kahkahaları kıyıya ulaşıyordu.

Nils üzerindeki giysilere baktı, en iyi gömleklerinden birini ve açık renk pantolonunu giymişti. Neyse ki ayakkabılarını da boyama aşırılığına gitmemişti. Lanet olsun. Bir emlak komisyoncusu. Ne hayal etmişti acaba? Kendini ne sanıyordu? Geçmişte kalmış biriydi o, gülünçtü, nesli tükenmekteydi, çok yakında zaman onu ehlileştirecek, önemini tamamen yitirecekti. Nils garsonu çağırıp bir bira istedi. İçmeyi severdi, alkol onu farklı bir adama, hayal kırıklığına uğrayamayan veya cezalandırılamayan bir adama dönüştürürdü, ama içinde bulunduğu dakikalarda içki onu iki kişilik bir masada tek başına oturan bir adam yapmıştı. İçindeki umutsuzluk, cesareti kırılmışlık duygusu Aud Haver terasta görününce kaybolduğu. Kadın makyaj yapmış, saçına şekil vermişti. Üzerinde beyaz şömizye yakalı bir bluz ve kırmızı kumaştan bir pantolon ceket takımı vardı. Çok iyi görünüyordu. Genç kız gibi görünüyordu.

Çok özür dilerim, dedi, eşimle telefonda konuşuyordum.

Benim vaktim bol, dedi Nils.

Eşimle tartıştık, iyi bir tartışma epey zaman alıyor.

Hangi konuda tartıştınız?

Eh, hep bildik şeyler.

Aud Haver menüyü eline aldı ve sayfalarını çevirmeye başladı.

Evli misin? diye sordu.

Evet evliyim, diye cevap verdi Nils.

Ne yemek istediğine karar verdin mi? diye sordu Aud Haver. Nils burada daima dana antrikot ve yanında fırında kızarmış patates sipariş ettiğini söyledi. Kadın onun buraya sık sık gelip gelmediğini sordu. Hayır, hayır, pek sık değil. Her iki kızının kiliseye kabul törenleriyle büyük kızının düğünü burada yapılmıştı. Neyse ki kızı boşanmıştı o adamdan. Nils karısını özel günlerde buraya getirirdi; dünyanın tam da olması gerektiği gibi olduğuna kanaat getirmek istediklerinde geldikleri yer burasıydı.

Bu sorumu bağışla, eşin hayatta mı?

Karım mı? O aramızda değil artık.

Onu özlüyor musun?

Evet, özlüyorum.

Yemekten sonra Aud Haver evliliğin ne olması gerektiği konusunda eşiyle aralarında fikir ayrılığı bulunduğunu söyledi. Anlaşıldığı kadarıyla kocası evlilikte erkeğin rolünün başka kadınların peşinden koşup onları avlamak, kadının rolünün ise erkeği durdurmak ve bu avı engellemek olduğu kanısındaydı. Nils, *sana* göre bir evlilik nasıl olmalı? diye sordu.

Bütün bu anlattıklarımdan farklı olmalı. İstediğin şeyi sana vermeyen birine bağlanmak feci bir şey.

İstediğin şey nedir?

Sevilmek, öyle sanıyorum. Çok aptalca değil mi?

Ama bir zamanlar eşine âşıktın, değil mi?

Evet tabii, ama o zamanlar avlamak üzere peşinde koştuğu *bendim*. Buna inanmak güç. Sadece beni ona âşık eden güneş ışığını hatırlıyorum, geri kalan her şey kayboldu, hepsini hatırlayacağımı sanırdım halbuki. Belki de hatırlayabilmek için yazmalıy-

dım. Ya da bilmem, belki de yazmamak...

Güldü.

Aud Haver kahvenin yanında konyak ısmarlayınca Nils kadına baktı. Apansızın onu okşamanın, ona sarılmanın, içine girmenin nasıl bir şey olabileceğini hayal etti. Bu düşünce aklına öylesine hızlı düşmüştü ki neredeyse özür dileyecekti. Uzun zamandır kimse onu böyle etkilememiş, uzun zamandır kimse onu arzulamamış, varlığına ihtiyaç duymamış, talep etmemişti. Bir daha kimse onu bu şekilde, teniyle, saçıyla, iradesiyle etkilemeyecekti. Bundan böyle olması beklenen, giysilerinin çıkarılması, yıkanıp paklanmak ve hazır edilmekti. Nils'in tek umudu sıcak, duyarlı ellerdi.

Eşinin ismi neydi?

Marta. İsmi Marta'ydı.

Bana Marta'dan bahset, dedi masadan uzanıp Nils'in elini tutarken.

MARTA'NIN İLK KEZ FELÇ GEÇİRDİĞİ o şubat gecesi Nils yere düşüp kırılan bir cam bardak sesiyle uyandı. Dirseklerinin üzerinde doğrulup radyonun saatine baktı. Sabah üçe geliyordu. Hemen başını yastığa koyup gözlerini kapattı, o sabah erken kalkması gerekiyordu. Uyuyabildiği kadar uyumalıydı, buna ihtiyacı vardı. Ansızın içinde bir şeylerin yolunda gitmediği hissi uyandı.

Marta'ya sarılmaya çalıştıysa da karısı onu itti, yüzü yastığa kapanmış bir şekilde anlaşılmaz şeyler mırıldandı.

Ne var canım? diye sordu Nils. Doktora telefon edeyim mi?

Marta cevap vermedi. Nils merdivenlerden indi ve doktoru aradı. Doktor arabasıyla gelip de Marta'yı gördüğünde, hastaneye acil yetiştirebilirlerse belki bir şansları olabileceğini söyledi. Yapılacak en iyi şey Marta'yı tekneyle götürmekti, karla kapanmış yollar nedeniyle ambulansın hastayı hastaneye zamanında yetiştirme garantisi yoktu.

Beyin kanaması mı? diye sordu Nils.

Öyle görünüyor.

İkisi koluna girerek Marta'yı tekneye götürüp battaniyeye sararak kamaraya yatırdılar. Fiyortta açıklara doğru yol alırken Nils başını yan pencereye dayadı ve lapa kapa kar yağdığını, her yönden esen rüzgârla savrulan karın yamaçları bembeyaz örttüğünü gördü. O gün neler olduğunu hatırlamaya çalışıyordu, günü ve geceyi aklından geçirdi, hastaneye varınca doktorların olayın ayrıntılarını bilmek isteyeceklerini düşünüyordu. Bir gece öncesinden

Marta'nın baş dönmesi hissettiğini, ancak önemli değil geçer diyerek erkenden yattığını hatırladı.

Nils sabaha ve günün ilerleyen saatlerine kadar hastane koridorunun çiğ ışıkları altında oturmaya devam etti. Bölge doktoru ona bol şans dileyerek evine dönmüştü. Nils bir ara lobideki kahve makinesine gitti, öylesine beceriksizce hareket ediyordu ki kahve makineden taşarak yere döküldü. Dökülen kahveyi silmek ve ortalığı toparlamakla vakit geçirebildiği için kendini mutlu hisseti.

Asansörle beşinci kata çıktı, oradaki sert kanepeye oturdu ve kafasında cümleler kurmaya başladı. Marta'yla konuşma imkânı bulunca ona söyleyeceği şeyleri, daha önce söylemediği ve söylemesi gereken şeyleri kafasında toplamaya çalıştı.

İyi olacak mı? diye sordu nihayet konuşabildiği hastane doktoruna.

Henüz bilmiyoruz, diye cevap verdi doktor. Güçlü bir kadın ama şiddetli bir felç geçirmiş, mutlaka bir izi kalacaktır.

O akşamüzeri Nils Marta'nın odasına girdiğinde üç adet karyola gördü. Marta ortadakinde yatıyordu. Bütün vücudu iç organlarının durumunu ve çalışmasını kontrol etmekte olan aletlerce istila edilmiş gibiydi. Nils karısına söylemeyi düşündüğü şeyleri hatırlayamadan orada öylece oturuyordu.

Doktor senin güçlü olduğunu söylüyor, diye fısıldadı. İyileşeceksin.

Karısının ismini alçak sesle defalarca tekrarladı, onu derin uykulardan uyandırmak istercesine. Ancak Marta'nın ifadesiz yüzünde bir değişiklik olmamıştı. Soluk alıp verdiğinde yorganı inip kalkıyordu sadece. Akşamın ilerleyen saatlerinde Marta kâbus görüyormuşçasına anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. Sıcakladın mı? diye sordu Nils. Benim, dedi, baksana benim, Nils. Marta cevap vermedi. Nils Marta'nın ağarmış saçlarına baktı, kollarının derisine baktı ve son yıllarda bu tenin nasıl bir değişim geçirmiş olduğunu hatırladı. Nils elleri dizlerinde, ufacık bir hareketinin karısına daha da zarar vereceğinden endişe edermiş gibi hiç kımıldamadan oturuyordu.

NILS ELLERİNE BAKIYOR. Dümeni tutan elleri kocaman ve yaşlanmış görünüyor. Sağ elinde bir kırlangıç dövmesi var. Zamanla elindeki kırlangıç teninden akar gidermiş gibi bir görünüm almıştı, bulanık ve yönü belirsiz. Kuş şans getirsin diye oradaydı. Bu kırlangıcın kötü günlerde kendisine yaz mevsimini ve aydınlığı hatırlattığını söylerdi Marta'ya. Marta bunu kabul etmezdi çünkü kötü günlerin üstesinden gelmek için elindeki kötü yapılmış bir kırlangıç dövmesinden çok daha fazlası gerekiyordu. Ayrıca Nils'ten teknenin ismini değiştirmesini istemişti. Nils reddetmişti. Pruvadaki ismi kazıyıp üzerine yeni bir isim yazmak hiçbir işe yaramazdı. Karısı MB *Marta* ibaresinin bir aşk ilanı olduğunu anlamıyor muydu? İsim kaderdir, alınyazısıdır, isim tüm şiirlerin öncülüdür, demişti Nils. İnsan veya tekne yok olup gitse bile geride ismi kalır. Evet, anlamıştı Marta, aptal değildi herhalde. Peki ama teknenin isminin ne olmasını istiyordu? *Gece ve Gündüz*, diye cevap verdi Marta gülerek. Nils homurdanarak, teknenin isminin mükemmel olduğunu söyledi, fiyortta geçirdiği günler ve gecelerde karısından uzakta bile olsa yine de karısının içindeydi. Seni domuz seni, demişti Marta.

Luna kıpırdanıyor ve pencereden dışarı bakıyor. Bir köpek için yıldızlı gökyüzüne bakmanın ne kadar zor olduğunu izah ediyor. Bunun için ya sanki aya karşı uluyacakmış gibi başını iyice arkaya

yatırması –ki elbette ulumayacak– ya da ayakları havada sırtüstü yatması gerekir ve bu da çok aptalca bir görüntü teşkil eder.

Birilerini unuttuk mu? diye soruyor Luna.

Birilerini unutmuşlar mıdır? Elbette çoğu unutuldu. Neredeyse hiçbiri bu dünyada değil artık. Dümen suyu günleri ve geceleri siler, her şeyi artık birbiriyle bağlantısı kalmamış olaylara ve epizotlara böler. Fiyort unutuluştur ama insanlar bunu anlamaz. Fırtınadan, kazadan sonra ve bir teknenin batmasının ardından hiç kanıt kalmaz geride, deniz yüzeyi sakin maviliğini korur, her şey eskisi gibidir, her şey devam eder, gelgitler yaşanır.

Bak bir 747, diyor Luna. Havada!

Nils yukarı baktığında uçağın ışıklarını görüyor, alçalmakta olan uçak kısa bir süre sonra havanın kaldırma kuvvetini kaybedecek ve bu mükemmel makine inişe geçecek.

Nils? Gazetede okuduğun şeyin ismi ne? Bant karikatür mü?

Evet, bant karikatür.

Hıı, bant karikatür, hani insanların kafasının üzerine bir ampul çizdikleri şeyler değil mi?

Evet, akıllarına parlak bir fikir geldiğini gösterir.

Evet, evet! Bu gerçekten de olur mu yani?

Hayır, maalesef böyle olmaz.

Ama düşünsene, insanların kafasından böyle ışık fışkırsa ne hoş olurdu, değil mi?

Luna biraz duraklıyor.

Sen böyle bir insansın Nils.

Hayır, değilim

Ama ben öyle düşünüyorum, tekneyle gittiğin her yeri böyle aydınlatıyordun.

Luna sırtüstü yatıp ayaklarını havaya kaldırıyor. Tekneyi havadan görebilirler mi? diye soruyor. Nils, uçaktakilerin pencereden aşağı bakmaları pek olağan değildir, kendileriyle meşguldürler daha çok, diyor.

Ama *diyelim ki* bize baktılar, ne görürler?

Fiyortta seyir halinde olan bir ışık görürler.

Nils hamile kızları unutmuş muydu? Hayır, unutmamıştı. Kamarada karanlıkta sırlarıyla baş başa oturan hamile kızlar. Nils onları kucaklamak isterdi ama kente gidiş ve özellikle de kentten dönüşlerinde tek başlarına sakin sakin oturmalarının daha iyi olacağını bilirdi. Suçluları da unutmamıştı. Nils'in bir ilkbahar günü taşıdığı adam ailesini ve köydeki hayatı özlediğini söylemişti, köyünde aşina olduğu seslerin, kargaların, tavukların ve koyunların uzaktan gelen seslerinin yakınında olmak, rüzgârı, fiyordu dinlemek istiyordu. Ancak tekne kıyıya yaklaşıp, iskelede bekleyen ailesini gördüğünde paniğe kapılmıştı. Nils'ten tornistan yapmasını ve tekrar fiyorda açılmasını istemişti. İşte o zaman Nils sabıkalıya iyi bir ders vermiş, insanın ailesine bir kez ihanet etmesinin bile fazla olduğunu ve bunu bir kez daha tekrarlamasına izin vermeyeceğini söylemişti. Hiç şüphen olmasın ki tekneyi kıyıya yanaştıracağım, sen de kıyıya çıkacak, başın dimdik orada bekleyen ailenin yanına gidecek ve onları kucaklayacaksın, demişti.

Nils 1966 Norveç Güzellik Kraliçesi'ni unutmuş muydu? Elbette unutmamıştı. Giydiği daracık elbiseler ve yüksek topuklu ayakkabılar nedeniyle 1966 Norveç Güzeli'ni tekneye almak sonra da karaya çıkarmak çok zor olmuştu. Sonunda Nils bir gazoz kasası bulup getirmiş ve kraliçenin onun üzerine çıkmasını sağlayarak her ikisinin de işini kolaylaştırmıştı. Yüksek topuklu ayakkabılarla tekneye binmenin pek de akıllıca olmadığı gibisinden bir şeyler mırıldanmıştı.

Hayatım boyunca yüksek topuklu giydim ben, demişti 1966 Norveç Güzeli. Yüksek topuklu ayakkabı giymek kendinle gurur duyduğunu göstermektir.

Eh, tabii, buna saygı duyulmalı, demişti Nils.

Ülkenin en güzel kızı seçilip Fiat 850 ile ödüllendirilmesinin üzerinden on-on iki yıl geçmişti. Nils onun yıllara meydan okuduğunu, güzelliğini koruduğunu kabul ediyordu. Nils eski güzellik

kraliçesini kadınların güzellik öğütleri almak ve kataloglardan güzellik malzemeleri sipariş etmek üzere toplandıkları fiyort kıyılarındaki evlere taşımıştı. Yolculuk sırasında Norveç Güzeli kalça kemiğindeki ağrıdan yakınmış ve bu durumun günün birinde ona hayatı zehir edeceğini söylemişti, zaten satışlar da istediği kadar iyi gitmiyordu. Nils, bunun nedeni belki de bu fiyordun doğal halleriyle çok güzel olan kadınlarla dolup taşmasıdır, demiş ve kendisinin de bu güzel kadınlardan biriyle evli olduğunu eklemişti. Seyir defterine şu satırları yazmıştı: *Güzel insanlar hayattan, hayatın onlara vermeye razı olduğundan çok daha fazlasını beklerler.*

Sen de karına bir sürpriz yapmak istemez misin? diye sormuştu Norveç Güzeli son çıktıkları seferde. Elindeki kavanozlardan birinin kapağını açıp Nils'in eline krem sürmüştü.

Mmm dört zamanlı motor gibi kokuyor, demişti Nils.

Norveç Güzeli, bunun gece boyunca cildi onaran bir krem olduğunu ve Nils'in eşine gözle görülür derecede daha genç bir cilt kazandıracağını söylemişti.

Kaç yaş gençleşir dersin?

1966 Norveç Güzeli'ne acımıştı Nils, zavallı gözüyle bakmamıştı ama kadının gerçek kimliğini görebildiğini düşünüyordu. Cüzdanını çıkarıp hem krem hem de parfüm satın aldı. Norveç Güzeli teşekkür etti ve yüksek topuklu ayakkabılarıyla karaya adım attı. Nils içinde güzellik malzemeleri bulunan kahverengi bir valiz taşıyan bu mavi mantolu kadının arkasından baktı. Kadın Fiat arabasına binip gözden kaybolmuştu. Nils bir süre güvertede durduktan sonra dümene geçti. Krem kavanozunu eline alıp açtı. Parmaklarını gece kremine batırıp ellerine ve yüzüne sürdü. Kaptan köşkünün kapısını kapatıp denize açıldı.

Lilly'yi unutmuş muydu? Lilly şuralarda bir yerde olmalı. Nils seyir defterlerini karıştırıyor. Okula giderken ve okul dönüşünde Nils'in teknesine binen Lilly hemen ayakkabılarını çıkarırdı. Çantasından kalemlerini ve resim defterini çıkarır, resim yapmaya girişirdi. Nils, kızına yeni ayakkabılar alsan iyi olur, demişti bir gün

kızını karşılamak için iskeleye gelen anneye. Ayakkabıları en az iki numara küçük. Lilly'nin annesi cevap vermeden gözlerini kaçırmıştı. Nils, Lilly'nin kente taşınıp güzel sanatlar akademisinde öğrenime başladığını duyduğunda rahat bir nefes almış, daha sonraları gazetelerde onun Oslo, Kopenhag ve Berlin'de sergiler açtığını okumuştu. Bu yazıları kesip seyir defterlerinden birinin sayfaları arasına koyduğunu hatırlıyor. Nerede acaba o gazete kupürleri? Hah, tamam buradalar işte. Sayfalardan birinin en altında Lilly'nin adını buluyor. 1988 yılında bir aralık günü Nils tekneyle Lilly'yi getirmişti, kızın annesi son günlerini yaşıyordu. Cenaze töreninin ardından Lilly'yi kente geri götürmüştü. Dönüş yolunda kızdan sözlerine gücenmemesini rica ederek, buralardan uzaklaşmış olmana çok memnunum, dediğini hatırlıyor. Lilly önce cevap vermemiş, sonra belki de hiç gitmedim buralardan, demişti, o akademiye girmişti ve geri dönmemişti. Annesinin onun gitmesini engellemek için elinden geleni yaptığını anlatmıştı Nils'e. Annesine göre sanat bir meslek değil hobiydi, *sanatçılar* makbul insanlar değildi. Lilly on beş yaşındayken bir akşam annesi yaptığı resimlere bakmış ve kızının yeteneksiz olduğunu söylemiş, sonra da kâğıtları yırtarak sobaya atmıştı.

O ocak ayı akşamında tekneyle kente yaklaşırlarken Lilly resim defterini çıkarıp son çizdiği eskizleri Nils'e göstermişti. Lilly annesinin ölüm döşeğindeki resmini çizmişti, karyolanın yanındaki lambadan kadının yüzüne dramatik bir ışık ve derin gölgeler yansıyordu. Nils bu resimde kadının tenindeki kırışıklıkları, lekeleri, seyrelmiş saçlarını, açık duran ağzını, yıllar tarafından bu yüze nakşedilmiş izleri ve bu bedendeki işini tamamlamak üzere olan ölümü görebilmişti. Karaya çıkmadan önce Lilly Gloppen'e sarıldığını hatırlıyor. Seyir defterlerindeki sayfanın en altına şunları yazmıştı: *Anne ve kızı, tek istekleri sevmek ve sevilmek olan iki insan.*

MARTA'DAN SONRA HAYAT. Nils bir ekim günü teknesine bindi, depoya mazot doldurdu, motoru hareket ettirdi ve yola çıktı. İskeleye yanaşıp karaya ayak bastıktan sonra kentin sokaklarını dolaşmaya başladı, sigarasını tüttürüp gazete okumak üzere istasyon kahvesine oturdu. Akşamüzeri Eli'nin yaşadığı semte giden otobüse bindi. Civarda dolaşırken paltosuna sıkı sıkı sarınmıştı. Sokaklar sonbahar yapraklarıyla doluydu, çürümüş yapraklar ayakkabısının tabanına yapışıyordu, birisinin buraları süpürüp bir düzene koyması gerekir, diye düşündü.

Bir süre evin dışında durdu, sanki içeride neler olduğuna dair bir şeyler öğrenebilecekmiş gibi ışıkları yanan pencerelere uzun uzun baktı.

Bu arada hiçbir şey olmadı, eve ne gelen vardı ne de giden. Eli'nin arabasını da görememişti. Ansızın kim olduğu anlaşılacak, birisi tarafından tanınacak ya da o sırada eve doğru gelen Eli tarafından suçüstü yakalanacakmış hissine kapıldı. Birkaç basamak çıkıp zili çaldı. Kapıyı açan kızı şaşkınlık içindeydi.

Ne oldu baba, yolunda gitmeyen bir şey mi var?

Hayır yok.

Peki bir şey mi oldu?

Bildiğim kadarıyla bir şey olmadı.

Eli pes etmedi, Nils'i içeri alıp kahve ve kurabiye ikramı yaptıktan sonra bile sorgulamaya devam etti. Sanki babası bir suç iş-

lemişti, bir şeyler saklıyordu, kuşkulanılacak biriydi.

Telefon edebilirdin, dedi.

Şöyle bir uğrayayım demiştim.

Bu gece kalacak mısın?

Memnuniyetle.

Ama yanında pijama, dış fırçası falan getirmemişsin.

Evet getirmedim. Ama gazete getirdim.

Yani aklına esti, geldin, öyle mi?

Evet, diye cevap verdi. Seni özlüyorum Eli. Bizi özlüyorum.

Eli o akşam eşiyle tiyatroya gideceklerini, *Yapı Ustası Solness* oyununa iki biletleri olduğunu söyledi. Babasının geleceğini bilse elbette ona da bilet alırdı. Ben memnuniyetle evde oturup televizyon izlerim, diye cevap verdi Nils. Evde içecek bir şey de varsa şahane olurdu. Meyve suyu ve votka var en azından, dedi Eli. Sonra hazırlanmak üzere banyoya girdi, işten çıkacak olan Tom'la kent merkezinde buluşacaktı.

Nils darmadağın vaziyetteki oturma odasında gezindi bir süre. Eli tadilata başlayacaklarını, zemine ahşap döşeyeceklerini söylemişti ancak her ikisinin de işleri çok olduğundan evde bir çalışma başlatmaya zaman bulamamışlardı. Nils kitaplıktaki kitapları inceledi. Sehpanın üzerindeki içi dolu kül tablası dikkatini çekmişti. Eli sigaraya mı başlamıştı? Yoksa Tom mu içiyordu? Ona bu konuda hiçbir şey söylenmemişti.

Telefon çaldı. Eli hâlâ banyodaydı. Nils duşta akan suyun sesini duyuyordu. Koridora çıktı ve ahizeyi kaldırdı, ilkin ses etmedi.

Alo, dedi Tom. Benim, ben, alooo?

Alo, dedi Nils.

Kim konuşuyor?

Nils cevap vermedi.

Eli orada mı? diye sordu Tom.

Hayır, dedi Nils ve telefonu kapattı.

Telefon tekrar çaldı, Eli banyodan çıkıp cevaplayana kadar da susmadı. Oturma odasına dönen Nils kızının telefonda nasıl ko-

nuştuğunu, elini kolunu sinirli bir şekilde hareket ettirdiğini fark etmişti. Eli odaya gelince akşamki planın değiştiğini söyledi. Tiyatroya babasıyla gidebileceklerdi. Tom eve gelip zemine ahşap döşeme işine başlayacaktı.

Kıyafetim tiyatroya gitmeye uygun değil ama, dedi Nils.

Tom'dan ödünç alabilirsin, dedi Eli.

Nils banyoya girdi, damadından ödünç aldığı ütülü bir gömlekle takım elbiseyi giydi. Aynada kendini seyretti bir süre. Bambaşka bir adam gibi görünüyordu, sanki yeni bir evrenin kapısını açmıştı. Kendini bir politikacıya ya da bir rahibe benzetti, ancak üzerindeki takım elbise garip bir şekilde, tam olarak ne olduğunu bilemediği bir şeye özlem duymasına neden olmuştu.

Oyundan sonra baba-kız tiyatronun yakınındaki bir otelin barında bira içtiler. Eli takım elbisenin ona çok yakıştığını söyledi, bundan böyle sık sık böyle giyinmelisin, dedi. Babası takım elbise içinde adeta Hollywood aktörlerine benziyordu. Eli kadeh kaldırıp, bu tür geceleri tekrarlamaları gerektiğini söyledi.

Ibsen oyunlarına gitmeyi mi?

Evet, dedi Eli.

Yavaşça babasının kolunu okşadı.

Her şey yolunda gidiyor mu? diye sordu.

Evet, dedi Nils.

İşini özlüyor musun?

Evet.

Annemi özlüyor musun?

Evet.

Nils kendini tutuyordu. Eli'ye söylemek istediği çok şey vardı, üzücü şeyler, teselli edici şeyler, ama sustu. Büyük kızının yüzüne bakmakla yetindi. Berrak bakışları, kadınca hareketleri, konuşma biçimi, gülüşüyle kızında annesini görüyordu adeta. Nils'in sahip oldukları bundan ibaretti, başka insanlar için bunlar hiçbir şeydi belki, ama onun için neredeyse gerekenden bile fazlaydı.

Eli babasına oyunu beğenip beğenmediğini sordu.

Güzeldi, dedi Nils.

En çok neyi beğendin?

Her şeyi.

Nils tiyatro salonunda oturup, başkaları için evler tasarlayan ama kendisi ve ailesi için bir yuva kuramayan yapı ustası Halvard Solness'i izlemişti. Bu üç bölümlük oyunda sahnede adeta Nils'in hayatı temsil ediliyordu, Nils'in küçücük hayatı, kim olduğu, bir zamanlar kim olmuş olduğu... Nils kanın yüzünden çekildiğini hissetmiş, salondaki seyircilerin de bunu fark ettiği, ışıklar yandığında afişe olacağı ve herkesin salonda ödünç bir takım elbise içinde oturan bu adamın asıl kimliğini apaçık göreceği duygusuna kapılmıştı.

Eve döndüklerinde Tom'u salonda elinde içki kadehiyle oturur buldular. Eli'nin eşi somurtkan ve sarhoştu, gelenlere selam vermeden televizyon izlemeye devam etti, üzerinde işyerinde giydiği takım elbisenin pantolonu ve beyaz bir gömlek vardı, zemin tamiratıyla ilgili hiçbir şey de yapmamıştı. Nils yatağa girdikten sonra aşağı kattaki oturma odasından gelen sesleri işitti. Ne konuştuklarını tam olarak anlayamasa da tartıştıkları belliydi. Tom'un sesi yüksek ve tiz perdeden çıkıyordu.

Nils ertesi sabah geç kalktı, mutfağa girdiğinde Eli'nin yazmış olduğu notu buldu. *Biz işe gidiyoruz, kendine kahvaltılık bir şeyler hazırla, seni seviyorum babacığım.* Nils oturma odasını toparladı ve zemine ahşap döşeme işine girişti, santim santim ilerleyerek beş buçuk saatte bütün odayı bitirdi. Sonra evden çıktı, bir otobüsle kent merkezine gitti, teknesine bindi ve camlara her yönden çarpan sağanak yağmur altında evine doğru yol aldı.

Merhaba! Evinin kapısını açıp seslendi: Marta?

Bu evin her köşesini avucunun içi gibi bilmesine rağmen şimdi tanıyamıyordu. Işıkları yakmadan salonda döndü dolaştı bir süre, titriyordu, göğsüne bir ağrı girmişti, ayakları buz gibiydi, başı ağrıdan çatlıyordu. Yutkundu, yutkundu, kendini yarım kalmış hissediyordu, öyle büyük bir hayal kırıklığına uğramış, öylesine üzülmüştü ki gözleri yaşlarla doldu. Sonunda gidip kanepeye otur-

du. Bir anda sinir krizi geçirmenin nasıl bir şey olduğunu, bir hayatın nasıl kontrolden çıkabileceğini anlamıştı. Koridordaki telefona gidip Guro'yu aradı. Küçük kızı hemen cevap verdi.

Her şey yolunda mı baba?

Evet her şey yolunda.

Ciddi ya da önemli bir şey için mi aramıştın?

Hayır, hayır, sesini duymak istemiştim sadece.

SEYİR DEFTERLERİNDEN BİRİNİN sayfaları arasında Marta'nın bahçede, elma ağacının önünde çekilmiş bir fotoğrafı olacaktı. Nils fotoğrafı arıyor ama bulamıyor. Amerikalı bu fotoğrafı 17 Mayıs ulusal bayramında çekmişti. Acaba kaç yıl önceydi? Otuz beş yıl mı? Yoksa kırk yıl önce miydi? Hatırladığı kadarıyla kendisi ve Marta ortadaydı, her birinin yanında da ellerinden tuttukları kızları duruyordu. Marta milli kıyafet, Nils takım elbise giymişti, Eli ve Guro'nun üzerinde en güzel elbiseleri ve yeni mantoları vardı. Amerikalı onları ağacı toprağa bağlayan gövdenin bir parçası gibi görünmeleri için ağacın önüne yerleştirmişti, bu gövdeden, bu dört kişilik aileden kocaman, çiçek açmış bir ağaç boy veriyordu. Başlarının üzerindeki beyaz taçyaprakları onları sanki bir çığ, bir toprak kayması, mayıs ayında yağan kar gibi her an üzerlerine dökülmekle tehdit ediyordu. Bu aynı zamanda ağacın da sonu demekti, çünkü kızları birbiri ardından hayatlarını gerzek adamlarla birleştirmişler ama çocuk sahibi olmamışlardı. Torunları yoktu, Marta'nın ve Nils'in ardından gidecek kimse yoktu. Ama artık çok geçti, bu son günüydü, zaman tükenmişti, kimse doğaya karşı gelemezdi. Asla büyükbaba ve büyükanne olamayacaklarından yakındığında Marta ona, kızlarının hamileliğine sen karışamazsın demişti. Onların hiç vakti yok Nils, bizim hayatımızdan çok farklı onların hayatları. Pişman olacaklar, demişti Nils, inan bana pişman olacaklar.

TEKNE FİYORDUN İÇ KESİMLERİNE, yerleşim yerlerinin bulunduğu bölgeye yaklaşıyor. Straume. Gravdal. Vågen. Saat on ya da on buçuk olmalı. Otel ve binaların ışıkları yanmakta. Sokaklarda araba farları parlıyor. Nils fiyordun bu bölgesine girmeyi, başka tekneleri ve gemileri incelemeyi, ışıkları yanan evlere, pırıl pırıl vitrinlere bakmayı, şurada burada dolaşan insan siluetlerini görmeyi, tam da şimdi olduğu gibi hatta gecenin geç saatlerinde bile dalga dalga işitilen trafiği, tekerleklerin taş döşeli, mıcır döşeli yollarda çıkardığı sesleri, kentin makineleri, motorları, alarmları ve sirenleriyle, çarpılan kapılarıyla, çılgınca fırlatılan bardak ve şişelerle sürekli değişen ritmini, kentten yükselen homurtuyu, büyük binalardan gelen mırıltıları dinlemeyi hep sevmişti.

Ivar'ı unutmuş muydu? Hayır unutmadı. Kendinden uzaklaştırmıştı belki. Bir kenara itmişti muhtemelen. O Ivar'ı geride tutmaya çalışsa da küçük kardeşi çıkagelmişti işte. Hikâyenin neredeyse sonuna doğru Ivar gelmişti. Nils kente doğru yol alırken nihayet kardeşine dair anılara teslim oldu. Yirmi yaşındaki Ivar Opel'in arka koltuğunda bir kızla cilveleşiyor. Nils cama vuruyor, Ivar ona bakıp sırıtıyor. On altı yaşındaki Ivar, Jonsok şenliğinde, bir elinde bira şişesi öbür elinde s*ki ağaçların arasında duruyor.

On iki yaşındaki Ivar. On yaşındaki Ivar. Beş yaşındaki Ivar. Elma ağacına kurulmuş salıncakta oturan Ivar'ın daha hızlı diye haykırışını işitiyor. Yalınayak, yeni kesilmiş saçları ve üzerinde pi-

jama pantolonuyla Nils cumartesi günü evin yanındaki çayırda durmakta. Taze biçilmiş çimen ve fiyorttan gelen çürümüş yosun kokularını içine çekiyor. Tırpanların sesini duyuyor, babasıyla amcası yamaçta kan ter içinde çalışıyorlar. Son saman balyaları da içeri alınacak, işlerin bitmesine az kaldı, biten hasadı yulaf lapası ve meyve şerbetiyle kutlayacaklar. Nils'in saçları kısacık kesilmiş, elini kısa ve diken diken saçlarının arasından geçirmeyi seviyor. Ivar'ın saçları da kısa, anneleri her iki oğluna da yaz tıraşı yapmış. Nils sekiz ya da dokuz yaşında, hiçbir şeyin ona dokunamadığı ya da üzerinde iz bırakamadığı bir akşam, her şeyin dağların gerisinde yavaşça kaybolan yaz aylarına özgü ışıkla yıkandığı bir akşam, kendini ağırlıksız hissediyor.

Nils hız kesiyor, geri geri giderek otelin yanındaki iskeleye yanaşıyor. Ivar sanki ağabeyini hiç hatırlamazmış gibi tuhaf bir bakışla süzüyor Nils'i. Gözleri karanlığın içinde kaybolmak üzere olan bir gölge. Bununla birlikte elini uzatıyor.

Teşekkür ederim, diyor Ivar.

Neye teşekkür ediyorsun?

Beni toprağa verdiğin için teşekkürler. Sana güvenebileceğimi biliyordum. Sana sormuştum, hatırlıyor musun?

Ne sormuştun?

Beni toprağa sen verir misin, diye sormuştum, evet dedin, yaparım bunu dedin, sorun değil seni toprağa ben veririm dedin.

Ivar hem kendisi hem de başka biri şimdi, adeta bu dünyayla öteki dünya birbirlerine akarak birleşmiş gibi. Nils kardeşinin pencereye nasıl baktığını, camda adeta kendi yansımasını aradığını fark ediyor.

O sözümle bir şey kastetmemiştim, Nils.

Öyle mi?

Sen benim kardeşimsin.

Bu ne anlama geliyor?

Benim kardeşimsin sen, öylesin. Her ne kadar böyle bir kardeş istememiş olsan da.

O gün beni düşündün mü Ivar?

Hangi gün?

Hangi gün olduğunu biliyorsun.

Ah, evet o gün

Nils, o aralık günü tekrar oraya gittiğini, sokağın alt kısmından dönüp yukarı, eve çıktığını ve bunu hiç istememesine rağmen yaptığını söylüyor. Kardeşini kurtarma şansının olup olmadığını bilmesi gerekiyordu. Ivar'ın bir el çantası ya da bir valiz hazırlayıp hazırlamadığını görmesi gerekiyordu.

Bilmiyorum Nils.

Bilmiyor musun?

Hayır bilmiyorum, birbirimiz hakkında çok az şey bildiğimize inanıyorum ben.

Öyle mi?

Her şeyi analiz etmek gereksiz.

Seni budala!

Ne diyeceğimi bilemiyorum Nils. Yapabileceğim en iyi şey senden özür dilemek. Yanına oturmama izin verir misin? Kamarada? Oraya girip biraz oturacağım. Olur mu?

Lanet olsun Ivar.

Nils Ivar'ın yanına gidip onu kendine çekiyor, gemici kabanının düğmelerini çözüp onu sarmalıyor. Kardeşi başını Nils'in göğsüne yaslıyor.

Nils içindeki tedirginliği bir kenara itmişti. Hiç boş vakti yoktu, taşınacak yolcular, onarılacak motorlar vardı. Önce işleri yoluna koyacak, önce kendi yakınlarıyla ilgilenecekti, sanki Ivar kendi yakını değilmiş gibi. O tedirginlik hiç geçmemişti. Anılarında Nils, bir şeyler olduğundan emin bir şekilde uyanıyor uykusundan. Anılarında, her telefon çaldığında kaygılanıyor. Anılarında, koridorda durmuş kardeşiyle konuşuyor. Anılarında, Ivar'ın aslında ne söylediğini duymaya çalışıyor.

Ivar, Noel'i kutlamak üzere Vika'ya Nilslerin evine gelirdi. O dönemde her şey genellikle yolunda giderdi, her ne kadar kardeşi

daima konuşulanların tam tersini söylese ve özellikle Nils'in söylediği her şeyi inceden inceye eleştirse de bu buluşmalar keyifli geçerdi. İki kardeş aynı kutuplu mıknatıslar gibiydi, önce yaklaşıp çarpışıyor ve sonra birbirlerini itiyorlardı.

Bir Noel Yortusu'nda Ivar, tutup Marta'nın dış görünüşüne dair yorum yapmıştı. Hayli içkiliydi, Marta'nın rengârenk kıyafetler giydiğini, bunların adeta hippi giysilerine benzediğini söylemişti. ABD bizim dostumuz, demişti Ivar. ABD bizim için savaşıyor, demişti. Marta itiraz edince Nils araya girmeye çalışmış, sakin olmalarını söylemişti, kilometrelerce uzakta devam eden bir savaş yüzünden Noel'i mahvetmeleri gereksizdi.

Bu durum Marta'yı sanki Nils savaşın onlarla hiçbir ilgisi olmadığını söylemişçesine sinirlendirmişti. Ertesi yıl, Marta Nils'ten kardeşini aramasını ve bu Noel'de onu misafir edemeyeceklerini söylemesini istedi. Nils, kardeşimi arayıp canın cehenneme diyeceksem bunu ne şekilde dile getireyim? diye sordu. Dünyanın neresine gidersen git ama bize gelme, demesini söyledi Marta. Nils telefonda Ivar'a, sanırım bize gelmen pek de iyi bir fikir değil, dedi.

Ama orası benim de baba evim, dedi kardeşi.

Kızlarımın bu evde sarhoş bir adam görmelerini istemiyorum.

Kardeşi bir kahkaha attı.

O halde sen de uzak dur benden.

Ivar o güne dek hiçbir işten çıkarılmadığını söyledi. Hiçbir trafik kazası geçirmemiş, yıllar boyu sürdüğü taksilerde bir çizik bile oluşmamıştı.

Nils biraz beklemiş, sonra kendini tutamayarak konuşmuştu.

Biliyorsun ki Ivar, bütün bunlar *henüz olmadı* diye de anlatılabilir. İnan bana bütün bunlar başına gelebilir. Gerçekleri inkâr etmenin gücünü asla hafife almamalısın.

Hiçbir şeyi inkâr etmiyorum ben, demişti Ivar.

Ivar konuşmaya son noktayı koymadan önce kısa bir sessizlik olmuştu: Harika, mutlu Noeller diyelim o halde ve sen fiyordun kıyısındaki o mükemmel hayatını yaşamaya devam et.

Nils buna rağmen Noel'i kentte yalnız geçirmesinin kardeşi

için pek de iyi olmayacağını söyleyerek Marta'yı ikna etmeyi başarmıştı. Marta, Ivar'ın Noel'de tek başına kalmasının mümkün görünmediğini söylüyordu. Kadınlar Ivar gibi erkeklerden, kendilerine asla istediklerini vermeyen, kafasına esince ani bir kararla ilişkiyi bitiren, günün birinde onları terk edeceği kesin olan, kadınlara arzuladıkları tek kişinin o olduğunu düşündüren bu tip erkeklerden hoşlanırdı. Sonra Nils'e sarılmış ve kardeşiyle değil de onunla evli olmaktan mutlu olduğunu söylemişti.

Noel Yortusu'ndan bir gece önce, kullandığı taksiyle çıkageldi Ivar, siyah şık bir Mercedes-Benz'di bu. Burnunu ön cama dayamış, sırıtarak oturuyor, yağan karı seyrediyordu. Kızlara armağanlar getirmişti, Luna'yı dolaşmaya çıkardı, Noel yemeği için morina balığı tutmaya gitti, Noel Baba kılığına girerek hediyeleri dağıttı. Gece iki kardeş hiç içki içmeden oturup erkeklerin içtiği zaman yaptıkları şeyleri yaptılar. Birbirlerine hikâyeler anlatıp plak çaldılar, geleceğe dair planlar yapıp, tutamayacakları sözler verdiler.

Noel'in üçüncü günü anne ve babalarının mezarlarını ziyaret etmek üzere kiliseye gittiler. Arabayı kullanan Ivar'ın yan penceresi açıktı, parmaklarının arasında sigara tuttuğu kolunu adeta bir yaz gecesi Atlantic City'de dolaşırmışçasına dışarı sarkıtmıştı.

En güzel günlerimi burada geçirdim, dedi Ivar dönüş yolunda. Tek başıma, bu arabada sadece süzülüp giderken, hiçbir şey düşünmeden, kafa yormadan öylece araba kullanırken.

Ben de öyle, dedi Nils. Teknede tek başıma, fiyordun ortasında. Kimse bana seslenmez, benden bir şey talep etmezken.

Birbirlerine bakıp güldüler.

Değişebilirsin, dedi Nils. Bunu biliyorsun değil mi?

Biliyorum, dedi Ivar izmaritini pencereden dışarı atarken.

Aynı akşamın ilerleyen saatlerinde Ivar oturma odasındaki kanepeden kalktı ve tuvalete gideceğini söyledi. Koridora çıktı, ayakkabılarını ve ceketini giydi ve karanlığa doğru yürüdü. Mercedes'e bindi, motoru çalıştırdı ve uzun bir yol kat ederek vardığı kentte taksisini yerel birahanenin önüne park etti. Daha sonra anlattığına göre planı yalnızca bir kadeh içmek ve sonra içme alışkanlığını

kontrol edebildiğini göstermek üzere sakin bir şekilde eve geri dönmekti. Değişmişti, yeni bir adam olmuş, kontrolü ele almıştı. Ne var ki o gece bar taburesine oturduğunda tek bir içkinin hiçbir şeyi kanıtlamayacağını anlamıştı. Bir kadeh içkinin pratikte hiçbir anlamı yoktu. Bu yüzden bir içki daha söylemişti. Üçüncü. Dördüncü. Beşinci. Altıncı.

Kardeşler aylar boyunca konuşmadılar. Ivar telefon etmeyi bırakmıştı. Nils de iletişime geçmedi. Bundan böyle kardeşini daha fazla düşünemeyeceği sonucuna vardı, kardeşini düşünmek ona hiç iyi gelmiyordu, düşünmesi gereken başka şeyler de vardı. Bir kış akşamı telefon çaldı, Nils açtığında karşı taraftan yalnızca nefes sesi geliyordu. Arayanın Ivar olduğunu anlamıştı, kardeşinin kentteki telefon kulübesinde durup, ağabeyi nasıl hıçkırdığını anlamasın diye ahizeyi yüzünden uzak tuttuğunu işitebiliyordu adeta.

Özür dilerim, dedi Ivar sonunda.

Niçin özür diliyorsun?

Özür dilerim.

Ivar ağabeyinin başından beri haklı olduğunu söyledi. Tahmin ettiği *her şey* olmuş, hepsi başına gelmişti. Sabahın erken saatlerinde arabayla bir yayaya çarpmış, ayık olmadığı bir anda bir insanı yaralamış, ehliyetini ve ruhsatını kaybetmişti.

Peki şimdi önerin nedir Ivar?

Özür dilerim, özür dilerim.

Bunu izleyen aylarda Ivar manik bir şekilde telefon ediyordu, nerede olduğunu bildirmek için arıyor, yapacağı her küçük şey hakkında bilgi vermek için, onlara tüm planlarını, fikirlerini ve vizyonlarını anlatmak için telefon ediyordu Nils ne diyeceğini bilemiyordu. Kardeşini dinleyip sabır göstermeye çalıştıysa da sonunda dayanamadı. Ivar kendi yarattığı kaosu çözmek zorundaydı. Sonunda Marta'dan telefona cevap verip kendisine ulaşılamayacağını Ivar'a bildirmesini istedi.

Birbirleriyle bir yıl kadar bağlantı kurmadılar, ta ki ağustos ayında bir gün Nils kentte yaşayan kardeşinin yanına uğrayana ka-

dar. O civarda bir işi daha vardı, sonrasında beşinci kattaki dairenin kapısını çaldı. Ivar iyi görünüyordu. İçkiyi bıraktığını söylüyordu. Sana inanmıyorum, dedi Nils. Dört aydır ayığım, dedi Ivar. Bir benzin istasyonunda iş bulmuştu, o petrol kokan yerde dikilip radyo dinlediğini, ehliyeti olmadığından araç kullanamadığını, yalnızca pırıl pırıl arabaların pompa istasyonuna girip çıkışını seyrettiğini söyledi. Bu bile yeterince iyi bir durumdu. Yeni bir sevgili bulmuştu, Nils'in tanışınca kızı seveceğinden emindi. Sonbaharın sonuna doğru Ivar, Eli ve Guro'nun ziyaretine gelmelerini arzuladığını söylemek için telefon etti, yeğenlerini özlemişti, gelmelerinin ona dünyaları bahşedeceğini, bir hafta sonu kızlara amcalık yapmak istediğini ve bu şekilde kendini normal bir insan gibi hissedebileceğini söyledi. Marta ve Nils aralarında bu konuyu konuştular. Kızların hafta sonu amcalarını ziyaretleri sırasında kendilerinin yakınlarda bir pansiyonda kalması konusunda anlaştılar. Ivar o hafta sonu yeğenlerini sinemaya ve akvaryuma götürdü, bir kafeye girdiler, kızlar orada bir şişe kolayı paylaştı. Pazar günü futbol maçı izlemek üzere stadyuma gittiler. Anne ve babalarının yanına döndüklerinde kızların yüzleri gülüyordu. Önümüzdeki hafta sonu da Ivar amcanın yanına gidebilir miyiz? diye sordular.

Kardeşler o yılın aralık ayında telefonda görüştüler. Noel'den iki gün önce Nils'in Ivar'ı evinden alması konusunda anlaşmışlardı. Kardeşi Nils'e, biraz daha uzun süre kalabilir miyim, diye sormuştu. Yeni yılda birkaç ayını teknede geçirmeyi arzuluyordu. Fiyordun özlemini çekiyordu, içinden bütün dağların ve bütün çiftliklerin adlarını sayıklıyordu, Vika'daki eve gelene dek bu isimleri doğru sırasıyla saymayı öğrenecekti. Nils, böyle bir durumda kardeşinin sabahları erken kalkması gerekeceğini, günün yarısını şişko kıçının üzerinde oturup, sıcak Mercedes'in içinde kahve içerek geçirmesinin söz konusu olamayacağını hatırlattı. Ivar gülerek doğaya, temiz havaya çıkıp Nils'le birlikte sabah sigarası tüttürmeyi dört gözle beklediğini söyledi.

Tamam, pazartesi günü gelip seni alırım.

Konuşuruz ağabey.

1979 YILINDA GECENİN EN UZUN, günün en kısa olduğu sabah Nils buz gibi bir odada uyanıyor. Yağan kar pervazın dışında birikmiş, aralık bırakılmış pencereden odanın içine dolmuş. Perdeyi açıp bu kış manzarasını seyre koyuluyor, siyah ağaçlar, gri yamaçlar. Geriye kalan her şey beyaza bürünmüş. Marta'yı yanağından öpüp giyinmeye gidiyor. Teknesine doğru yürürken bir sis perdesinin fiyordu örtmüş olduğunu görüyor. Gün doğarken sis dağılıyor, bunun sonucu olarak da suyun üzerindeki buz tabakası kalınlaşıp ağırlaşıyor. Taze kar olanca ağırlığıyla çatıların, ağaç dallarının, elektrik ve telefon kablolarının üzerine birikmiş. Dağların üzerinden yükselen güneş ışınları göz almakta. Nils teknesiyle koya giriyor ve iskeleye yanaşıyor. Tekneden inip Ivar'ın oturduğu binaya giden sokaklarda yürüyor. Asansörle beşinci kata çıkıp kapının zilini çalıyor. Cevap alamayınca kapıyı vuruyor bir süre, sonra tekrar zili çalıyor, saatin on biri geçmesine karşın kardeşinin hâlâ uyuyor olabileceğini varsayarak. Kardeşi gelecekte bir süre kendisiyle denize açılacaksa her sabah onu böyle uyandırmak için zorlu bir mücadele vereceğini düşünüyor. Eliyle kapıyı itince kilitli olmadığını fark ediyor. Ivar'ın kedisi antrede yerde yatıyor, kafasından vurulmuş, dili dışarı sarkmış. Nils salona giriyor ve üçlü kanepede Ivar'ı buluyor. Ivar bu güzel döşenmiş salonda kaskatı oturmakta. Bedeninden epeyce kan akmış. Yastıklarda, duvarlarda ve zeminde kan

lekeleri. Başı geriye doğru devrilmiş, ne kadar zihni bulanık ve yitik biri olduğunu sonunda fark etmiş gibi tavana bakıyor. Sağ gözü erimeye ve çukurundan dışarı akan bulanık sıvı kıvamına gelmeye başlamış. Nils geri geri gidiyor ve koşarak basamaklardan inip caddeye çıkıyor, oracıkta çömelerek taze karın üzerine kusuyor.

EN İYİ ÖLÜM ŞEKLİ NEDİR? Bunu kimse bilemez. Bilinmesi imkânsız. Yıllar önce, Langøya'da yaşayan o yaşlı çiftin başına gelen olayların ardından Marta'yla bu konuyu konuştuklarını hatırlıyor Nils. Seyir defterine bu konuda bir şey yazmadığını biliyor ama bu çok özel bir durum olduğundan her şeyi ayrıntılarıyla hatırlıyor. Güzel bir ilkbahar sabahı Malene Myklebust telefon etmiş, eşi Gerhard'ın kafasının çok karışık olduğunu, garip hareketler yaptığını ve acilen doktora görünmesi gerektiğini söylemişti. Nils elini çabuk tutarak teknesine binip hareket etti. Malene Myklebust Nils'i iskelede karşılayıp evine götürdü. Tahminen yetmişli yaşlarda olan evin erkeği üzerindeki mavi pijamayla mutfakta yerde yatıyordu. Nils ilk kez bir ölü görüyordu. Aslında durumun daha dramatik olacağını zannederdi. Oysa yerdeki erkek huzurlu bir şekilde yatıyordu, hayat adamı terk etmişti, adeta yakıtı bitmiş gibiydi. Sanki metre ya da dakika gibi ölçüler yoktu artık içinde. Nils gidip bileğini tuttu, nabzı atmıyordu. Ölmüş mü? diye sordu Malene. Başınız sağ olsundan başka söylenecek söz yok, dedi Nils. Malene'ye yaklaştı, kadını omuzlarından tuttu, ölüden uzaklaştırıp oturma odasına götürdü. Doktorun gelmesini beklerken Malene o sabah eşiyle beraber olmuş olduğunu söyledi Nils'e. Aynen bu deyimi kullanmıştı, *beraber olmak*. Bunu söylerken gözlerini yere indirdi Malene. O sabahın ne kadar güzel bir sabah olduğunu, kuşların cı-

vıldaştıklarını anlattı. Oysa şimdi vicdan azabı çekiyordu, belki de eşinin ölümüne sebep olmuştu, çünkü beraber olduktan sonra adam sigara içmek için mutfağa gitmişti, o dakikalarda kafası çok karışmış gibiydi, garip hareketler yaparak yere düşmüş ve ölmüştü işte. Nils eve döndükten sonra oturup mutfakta kahve içerken, nasıl bir ölüm ama, demişti Marta'ya. Ben de böyle ölmek isterim ama tercihen mutfakta değil yatakta, demişti, sertleşmişken, şahane bir şekilde, bir dalganın üzerinde yükselircesine bir kadının üzerinde olmak ve ansızın gidivermek. Bu sözünü ciddiye alabilirim bak, kendine dikkat et, demişti Marta.

Geçirdiği ilk beyin kanamasından sonra Marta'yı haftada iki kez doktora götürüyordu. Tedavinin bitmesini beklerken Nils hastanenin civarında gezinirdi. Marta giderek kötülemiş, ağzının sağ yanı ve sağ gözü kaymıştı. Gülmeye çalıştığında ağzı tamamen aşağı sarkıyordu. Konuşabiliyordu ama konuşması adeta hız kaybetmekte olan bir pikap gibiydi. Nils ona boş defterlerinden birini vermiş, söylemeyi arzu ettiği şeyleri yazmasını istemişti. Marta sanki fiziksel durumu yazılı bir ifade biçimi bulmuşçasına titrek büyük harflerle yazıyordu: HAKSIZLIK BU, yazısı okunuyordu defterde. BAKSANA ŞU KURŞUNKALEM KADAR İNCELDİM. Sürecin daha çabuk ilerlemesini istiyordu. Kendisini diğer hastalarla karşılaştırıyordu, hedefi hastaneye gidip gelen diğer hastalardan çok daha hızlı bir iyileşme süreci kaydetmekti. ŞURADAKİ KADINDAN DAHA İYİ GÖRÜNÜYORUM EN AZINDAN.

Marta'nın tüm günü hastanede geçirdiği zamanlar da vardı. Nils o soğuk sabahlarda sokakları arşınlardı. Sevmeyi asla öğrenemediği bir coğrafyaydı burası. Kent bir denizşakayığının hareketli kolları gibi caddeden caddeye, bir binadan diğerine doğru açılırdı. Nils kabristana gidip mezar taşlarının üzerini okur, istasyon kahvesinde oturup gazetesini açar, yolcuları ya da karşılamaya gelenleri seyrederdi. Kentin erkekleri başarısız film figüranları, yankesiciler, hayal kırıklığına uğramış tipler, Kazanova bozuntuları gibi gelirdi ona. Kadınlar hayatlarında henüz başlanmamış, yap-

maları gereken çok iş varmış gibi etrafta dolaşır, gün boyu telaş içinde koşturur, yapılmasını önemli buldukları her şeye yetişmeye çalışırlardı. Nils cesaretini topladığında Marta'ya okumayı düşündüğü cümleler yazardı yanında taşıdığı seyir defterine: *Sen toprak kadar gereklisin bana, sabahları ekmek kadar ihtiyacım var sana, geceleriyse uyku kadar.* Kış güneşinin batışını seyretmek üzere köprülerin üzerinden yürürdü. Nils ve ailesi bir gün tekneyle köprülerden birinin altından geçerken, seyircilerin nefeslerini tutarak izledikleri, bir Rus sirk cambazının başıyla ipin üzerinde durduğu gösteriye denk gelmişti, kızları heyecanlı çığlıklar atmışlardı. İlkbahar geldiğinde Marta'yı beklediği saatlerde parklarda, banklarda otururdu Nils. Hava açık, temiz ve yumuşacıktı. Kentte ilkbahar, onun memleketindekinden farklıydı; fiyorda bahar kuşlarla, çan sesleriyle ve kuzuların melemeleriyle, tepelerdeki ve çiftlik arazilerindeki yeşilliklerle gelirdi; burada, bu beton ve asfalt yığınının ortasında baharın geldiği ancak insanların giyimlerinden ve dış görünümlerinden yani üzerlerindeki ince ceketlerden, açık renk pantolonlardan, yeni saç modellerinden anlaşılıyor, güneşin gıcır gıcır yıkanmış arabalarda parlayışından belli oluyordu ilkbahar.

Nils tiyatro binasının yanındaki fotoğrafçının önünde durmayı severdi. Vitrinde düğün resimleri, çocukların ve kentin önde gelenlerinin fotoğrafları bulunurdu. Fotoğrafçı zaman zaman vitrindeki fotoları değiştirir, seyredenlerin karşısına yeni yüzler, yeni vücutlar çıkardı. Nils bu fotoğrafları tek tek inceledi. Fotoğraflar belirli bir tarihte çekilmiş olmalıydı ancak bu tarih 1989 mu, 1994 mü, 1996 mı, bilemiyordu, 1974 bile olabilirdi hatta, bazıları ise yakınlarda çekilmiş olsalar da zamandan bağımsızdı, tıpkı evinin bodrumunda biriktirdiği, şimdiye ve buraya ait olmakla birlikte daha büyük bir şeye doğru uzanan gazeteler gibi. Nils vitrindeki yüzleri seyrederken fotoğraf çekildikten sonra bu insanların hayatlarının nasıl devam ettiğini merak etti. Mutlu muydular? Hâlâ evli miydiler? Hayatta mıydılar? Benim fotoğrafım asla bu vitrinde yer alamayacak, diye geçirdi içinden. Marta'yla evlendikten sonra fotoğrafçıya gitmemişlerdi bile. Nils Vik camdaki yansımasına bak-

tı. Saçı dümdüz arkaya taranmıştı. Gözleri iri ve maviydi. Yüzü hayatı boyunca nasıl görünmesi gerekiyorsa öyle görünüyordu. Altmış sekiz yaşındaydı. Beden kasları yerindeydi. Görüşü mükemmel, dişlerinin çoğu hâlâ kendisine aitti. Gülümsedi.

Kızlar annelerini görmek üzere eve gelmişti ancak yardımdan çok ayak bağı oluyorlardı. Anneme daha iyi davranamaz mısın, diyorlardı. Onun için daha çok şey yapamaz mısın, diyorlardı. Bu sözler gücüne gitse de sesini çıkarmadı, yardım etmeye, şartları düzeltmeye, elinden gelenin en iyisini yapmaya devam etti. Marta deftere SİGARALARIM NEREDE? diye yazmış, Nils'e gösteriyordu. Nils omuz silkti. SİGARALARIMI SAKLADIN MI? Sigara içmek sana iyi gelmezmiş. BANA NEYİN Yİ GELECEĞİNİ KENDİM BİLİRİM. Nils gülünce Marta soru sorar gibi yüzüne baktı. A tabii bilirsin, dedi ve Yİ kelimesini işaret etti. Marta bir süre durdu, sonra defterine şunları yazdı: BEN YAKILMAK İSTİYORUM KÜLLERİMİ ŞU SEHPANIN ÜZERİNDEKİ KÜL TABLASINA KOYABİLİRSİN.

Nils Marta'nın nasıl bir mücadele verdiğini görüyordu. Ona mücadeleye devam etmelisin demek isterdi ama yanlış bir şey söylemeye korkar olmuştu, neyi söyleyip neyi söylememesi gerektiğini bilemiyordu artık. İlk tanıştıkları günlerde, sen ketum bir tipsin, demişti Marta ona. Söylenecek çok şey mi var? diye cevaplamıştı Nils. *Başkaları* konuşurken orada bulunmayı ve dinlemeyi severdi ama konuşmak pek derdi değildi, ta ki Marta'yı tanıyana dek. Marta ona *seviyorum* demeyi, *sevgilim* demeyi öğretmişti, eğer bir mezar kadar sessizsen, öl daha iyi, demişti. Ama işte şimdi ne söyleyeceğini bilemiyordu. Nils'in bir sözünü kışkırtıcı bulduğu takdirde çok sinirleniyordu Marta, örneğin konuşma yetisini geri kazansa ne söyleyeceği sorusuna çok öfkelenmiş ve defterine şunları yazarak Nils'e göstermişti: ŞÖYLE DERDİM: "BÖYLE ADETA BİR PAKET GİBİ ÖLMEK İSTEMİYORUM."

Nils değişiklikten hoşlanmayan bir adamdı, yeni şeyleri sevmez, alışılmış ve rutin olanı, küçük harfleri ve olağan günleri severdi. Çok büyük bir değişim yaşamaktaydılar. Eşinin hayatta kalmasının sevinci, artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağının ve

hiçbir şeyin sonsuza dek sürmeyeceğinin mide bulandıran kesinliğiyle gölgelenmişti. Tıpkı fiyordun ortasında gökyüzünün kararması gibi, karanlığın farkına vardığınız andan itibaren her şey simsiyah oluverirdi.

Altmış beşinci yaş gününde Marta'ya sürpriz yapıp, onu otele yemeğe götürmeyi tasarlamıştı. O gün geldiğinde Marta gitmek istemedi. Orada seyirliğe çıkmış gibi oturmayı reddediyordu, insanların onu böyle görmesini istemediğini yazmıştı defterine. Nils restoranda onu rahat ettirmek için her türlü koşulun sağlanacağını söyledi. Bir süre bekledikten sonra önerisini tekrarladı. Hafızalarda yer edecek bir gün olacak bu, ayrıca kızlar da gelecekler, dedi. BENİ BİR BAKIMEVİNE YERLEŞTİR, diye yazdı Marta defterine. Hayır diyerek başını iki yana salladı Nils, ben gece gündüz bakarım sana. HADİ BE! yazdı Marta. Nils böyle tepkiler vermesini, artık kendine hiç benzememesini korkutucu bulduğunu söyledi. Doktor çağırmayı önerdi, Marta'nın tekrar felç geçirmesinden endişe ettiğini söyledi.

BUNA MEMNUN OLURDUN! diye yazdı Marta. Doktora telefon ediyorum, dedi Nils. Git işine, der gibi elini salladı Marta. Nils karyolanın yanındaki iskemleye oturdu ve birbirimize ihtiyacımız var, benim de sana ihtiyacım var, dedi. O Marta'sız hiçbir şeydi. Marta defterin sayfasını çevirdi ve yazdığını bir kez daha gösterdi Nils'e: HADİ BE! Sonra şunları yazdı: SEN SADECE TEKNENE SADIKSIN VE BU HEP BÖYLE OLDU. Nils cevap vermedi. BEN ÖLÜNCE SEN TÜM VAKTİNİ TEKNENDE GEÇİRİRSİN. Nils ne diyeceğini bilemiyordu. Defteri ve kalemi Marta'nın elinden aldı ve şöyle yazdı: SENİ SEVİYORUM. BEN İŞTE O ADAMIM.

SON GÜNÜ BÖYLEYDİ İŞTE, merak ediyorsanız şayet. Nils'in açık denize yaklaşmasıyla hikâye son bulacak. Artık burası bir gece teknesi. Kenti geride bıraktı, saati olabildiğince ters yöne çevirmişti. Nils'in teknesi adeta kendi eylemi içinde aydınlanmaya başlıyor ve karanlığa, karanlığın ortasına doğru yol alıyor.

Ben nasıl öldüm? diye soruyor Luna Nils'e. Sana bir kamyon çarptı, diyor Nils. Olay ânından önce anlamıştı sanki olacakları. Hareketleri yavaşlayan ve kendini olduğundan daha çevik zanneden köpek... Havaya fırlamış, sonra kısa bir süre hırıltılı nefesler alarak asfaltta yatıp kalmıştı.

Luna bunları hiç hatırlamadığını söylüyor. Uçup gitmiş her şey. Köpek gidip Nils'e sokuluyor.

Biliyorum, sana daima göz kulak olacaktım ama şimdi ölü olduğumdan bu çok zor.

Zararı yok.

Kaç yaşıma dek yaşadım ben?

On yedi.

Köpek yaşı mı?

Hayır insan yaşı.

Ben çirkin miyim? Bunu hep merak ederdim.

Sen mi? Yo hayır. Çok güzelsin. Çok iri de değilsin. Tam da münasip büyüklüktesin, iri köpekler çabuk yaşlanır.

Peki ama sen Nils? Sen kaç yaşına dek yaşadın? Yani sen benim yerimde olsaydın...

Ben mi? Kaç köpek yaşı mı yaşadım?

Evet! Evet!

Şu an tam da senin yaşındayım sanırım.

On yedi ha? İkimiz de on yedimizdeyiz yani şimdi öyle mi? Ha ha!

Tekne fiyorttan açık denize doğru süzülüyor, dalgalar miskin miskin, yavaş yavaş hareket etmekte. Bulutlar birkaç dakikalığına dağılıyor, ay ışığında suyun yüzeyi hafiflemiş, adeta havada uçuşuyormuş gibi görünüyor, sonra deniz yeniden karanlığa gömülüyor, koyu bir katran gibi devasa ve nüfuz edilemez hale geliyor. Nils petrol platformlarının, tankerlerin ve trol teknelerinin titrek ışıklarının yakınından geçerek ilerliyor. İçinde barlar, orkestra, şezlonglar ve yüzme havuzu bulunan ışıl ışıl, devasa bir yolcu gemisi geçiyor yanından. Küpeşteye dayanmış yolcular el sallıyor, Nils karşılık vermiyor.

İleri, açık denize doğru ileri. Deniz yeniden kabarıyor. Bu yaşayacağı son med olayı. Nemli havayı derin derin içine çekiyor, başını cama yaslıyor, gece göğüne bakıyor. Birkaç saniyeliğine, belki biraz daha uzun bir süre gözlerini yumuyor, tekrar açtığında kendini yitik ve yönünü kaybetmiş hissediyor. Coğrafi konumunu hesaplamaya çalışıyor, enlemi 60 derece 36 dakika Kuzey, boylamı 2 derece 11 dakika Doğu olmalı. Ama bundan emin değil. Şu an rotasından çıkmış, yitik bir yolcu teknesi kaptanı o. Gemici kabanının yakası kulaklarına dek kalkık, omuzlarını kaldırmış bir şekilde duruyor. Kayboluyor. Yitip gidiyor. Teknedeki aletlere baktığında anlıyor bunu ve hissediyor. Bir süre daha bedeninde olacak, bedeninin içinde, tıpkı hayatı boyunca olduğu gibi. O bedenin neler yaptığını, neleri tanıdığını, neler hissettiğini, neleri gerçekleştirdiğini, neleri tekrarladığını düşünüyor. Yakında her şey geride kalacak. İçki matarasından alınan son yudum. Son sigara ve nihayet vakit geliyor. Seyir defterinin son sayfasına ne yazmalı? Bil-

miyor. Sözcükler kaçışıyor, unutuluşun içine saklanıyor. O kargacık burgacık elyazısıyla kim bilir kaç seyir defteri doldurmuştu. Sözcüklerin nereden geldiğini bilmezdi ama zevkle kaleme alırdı onları, tıpkı şimdi yaptığı gibi. *Rüzgâr güneydoğudan 5 ila 7 kuvvetinde, dalga orta dereceliden şiddetliye doğru.*

Nils Vik şarkı söylemeye başlıyor. Gitarcı çocuk çalıyor, Nils şarkıya giriyor. Nils şarkı söylüyor. Burada sessiz durulmaz. Sessizlik bizden bir şey istiyor, bir şeyler talep ediyor. Şimdi Nils'in sesi hiçlikten geliyormuş gibi. Sanki o bir adam ama sesi başka bir adama aitmiş gibi. Bul getir onları, diyor söylediği şarkıda, gölgeliklerde bul getir onları, karanlıkta bul getir onları. Topla hepsini bir araya, diyor söylediği şarkıda, dağlarda bul getir, yollarda bul getir, soğukta bul, yağmurda bul getir onları. Topla hepsini bir araya, tarlalardan yola çıkar onları, sisin içinden çıkar onları, getir onları, yakala onları, gör onları, topla onları. Bir tekne getir bana. Bana bir tekne getir. İşte geliyorlar. Hep beraber geliyorlar. Kimse durduramaz ölüleri, korulardan, ormanlardan geliyorlar, yürüyerek, otobüsle, taksiyle geliyorlar, teknesinin üzerinde havada asılı duruyorlar, fenerin ışığında göze görünüyorlar. Gece teknesi ölülerle doluyor. Derken radyo cızırdamaya başlıyor. İncecik bir ses yükseliyor hoparlörden. Sesin ne dediğini anlayamıyor Nils. Ansızın bir bağırtı. *Seni bekliyorum sevgilim.* Sesler gelmeye devam ediyor. Radyo adeta gargara yapıp kusuyor ve arkasından müzik başlıyor. Dalga dalga gelen sesler, ara sıra yükselen sonra susan sesler, yayından gelen statik sesler, kısa kısa müzikler, zaman zaman yaklaşan ve sonra uzaklaşıp kaybolan ritimler. Nils Vik konuşmalarda kendisinden bahsedildiğini fark ediyor yavaş yavaş, bir süre sonra kaptan köşkündeki radyo hayatının haber bültenini yayınlamaya başlıyor.

Ivar Vik: Fiyortlarda yaşayan insanlar nazik ve dostça davranmanın bir tür zayıflık olduğunu düşünürlerdi hep, oysa o nazik ve dostça davranmanın zayıflığın tam zıddı olduğunu göstermiştir.

····· *Brita Skjeldås*: Onu hiç gülümserken görmedim, bir keresinde ona hiç gülümseyip gülümsemediğini sordum, işte o zaman gülümsedi, bak gülümsedin şimdi, dedim ona, ama o gülümsemiş olduğunu kabul etmedi. ···· *Einar Svortevik*: O bir kış çocuğu olarak dünyaya geldi, burada, fiyordun kıyısında büyüdü. Bütün bunlar onun yaşam biçimi olarak denizi seçmesini doğal kılmıştır. ··· *Fredrik Moss*: Hafızası çok kuvvetliydi, bir yolcu teknesi kaptanının siste, fırtınada yolunu bulabilmesi, adaların, adacıkların ve sığ kayalıkların arasından güvenle geçebilmesi için hafıza altın kadar değerlidir. ····· *Amund Måge:* On ya da on bir yaşındaydım, bir yaz günü evden kaçtım, elimde bir naylon torbanın içinde taşıdığım kırmızı akvaryum balığım vardı. Nils kamarada beni görünce bir telefon bulmak üzere karaya yanaştı, annemi arayıp teknesinde kaçak bir yolcu tespit ettiğini söyledi ve sonra bana dondurma aldı. ···· *Lilly Gloppen*: Piston yaylarına, valflere ve motorlara ilgisi vardı ama sanırım daha çok insanlarla ilgileniyordu. ·· *Margit Jøsendal:* O, gökyüzündeki kırlangıçlara benzerdi; oradan oraya hareket eder, adeta görünmez ipliklerle fiyordun yüzeyine bir o yandan bir bu yandan dikişler atarak bu coğrafyayı bir arada tutardı. ··· *Egil Eriksen*: İnsanların çoğunun onun hakkında bilmediği bir şey de bir çocuğu boğulmaktan kurtarmış olmasıdır, kendi hayatını tehlikeye atarak yapmış olmasına rağmen hiçbir zaman bununla övündüğünü duymadım ben. ····· *Jon Anderson*: Çok da güzel şarkı söylerdi, gerçekten de, ah onu şarkı söylerken bir duysaydınız. ····· *Ellen Sørtveit:* Eşimle onun teknesinde tanıştım, on altı yaşındaydım ve okuluma gidiyordum, karaya yanaştığımızda Nils Vik bizimle birlikte yolculuk yapmış olan genç bir adama dönerek centilmenlik yapıp valizimi taşımama yardım etmesini söyledi, o da söyleneni yaptı, evet ondan sonrası da böyle gelişti işte. ··· *Ingrid Alstadsæter*: O pek de etkin olmayan, biraz pasif bir adamdı. Bu sözü iyi anlamda kullanıyorum, böyle bir adam insanlara zaman ayıran adamdır. ····· *Robert Soth:* O benden çok daha iyi bir adamdı, karısına âşıktı, biz çırpan iki el gibiyiz derdi, eşi sol el, kendisi sağ eldi. ····· *Guro Vik*: Onun ellerini hatırlıyorum, güçlü

ve iri eller, ağır işler yaparken aldığı yaraların ve kesiklerin izlerini taşıyan, temiz hava, toprak ve deniz kokan eller. ·· *Luna*: Kollarının arası hep sıcacıktı, o daima yeniydi, yani, çok uzun yaşamasına karşın o hep yeniydi, her zaman yepyeniydi. ····· *Kari Aga*: Bir keresinde bana güzel bir şey söylemişti, unutmayayım diye yazdım, demişti ki bu hayat bir giysi gibidir, güzel görünen dışı olsa da sıcak tutan taraf içidir. ···· *Sjur Mjøs:* Kendine çok şık bir palto satın aldığını hatırlıyorum, genelde motorcuların giyindiği gibi giyinirdi ama o palto üzerindeyken bambaşka biri gibi görünürdü, Marta'yı kaybetmekten korktuğu için o paltoyu giyerdi diye düşünüyorum çünkü Marta daima çok şık ve zarifti, Nils de güzel görünmek istiyor ve Marta'nın kendisini yepyeni bir gözle görmesini arzu ediyordu galiba, yani bilemiyorum. ··· *Brynjulf Bleie*: Eline para geçer geçmez harcardı, insanın dikkatini çekerdi bu durum, tabii çok para da kazanmıyordu denebilir aslında. ·· *Finn Tofte*: Benim hayatımı kurtardı bir bakıma, testereyle iki parmağımı kesmiştim, Nils çok kısa bir süre içinde teknesiyle yetişip, elime pansuman yapmaya ve beni doktora götürmeye geldi, kolumu kalbimden daha yukarıda tutmam gerektiğini söyledi, öylesine başım dönüyordu ki bunu yapmayı akıl edememiştim, eğer o söylemeseydi muhtemelen çok kan kaybetmiş olacaktım. ····· *Jens Hauge*: Herkesin mutlaka iyi bir tarafını görürdü, herkese karşı koruyucu, esirgeyici davranırdı, pek çok şey için ona müteşekkirim. ··· *Eli Vik*: Annemin cenazesinde bir şey dikkatimi çekmişti, tabutu taşırlarken babam tabutun ahşabına alyansıyla hafif hafif vuruyordu, "Yakında görüşeceğiz sevgilim" dercesine.

ÇOK GEÇTİ, ARTIK ÇOK GEÇTİ. Nils bu dünyada çok az vakti kaldığını biliyordu. Zaman Nils'in içinde çözülüp erimişti, gece ve gündüzlerden örülmüş bu ızgaradan akıp giden zaman. Teknenin penceresinde kendi silik görüntüsünü gördü. Bu imge korkuttu onu, yüzü çok garip bir şekil almıştı, kendi kafatasını görebiliyordu. Bu yüz fiyorda ve denize geri dönmek üzereydi.

Motoru stop ettirip, elektriği keseceği, o boğuk takırtılı sesi durduracağı ânı sabırsızlıkla bekliyordu. Dinlenmek istiyordu, evet birazcık dinlenmek, bir dakikacık, ama yani, sadece bir dakika, sadece iki dakika, gözlerini kapatıp bacaklarını, kollarını ve başını dinlendirmek. Fiyortta geçirdiği uzun bir gün veya geceden sonra tek özlediği bu olurdu. Motorun stop ettiği ve etrafa derin sessizliğin hâkim olduğu o an, sükûnetin gürültü patırtıya baskın çıkması ve ayaklarını nihayet sağlam bir zemine basmış olan insanın kendini en az üç metre boyunda hissetmesi.

Benim hikâyem böyleydi, diye düşündü Nils. Artık her şeyi biliyordu, resmin tümünü görmüştü. Adım adım, sırasını bekleye bekleye buraya dek gelmişti. Doğmak, havanın, denizin, toprağın, nefretin ve aşkın ne olduğunu öğrenecek kadar yaşamak ve sonunda teşekkür ederek elveda demek. Her şeye rağmen bu büyük bir hikâyeydi, pek çok müsvedde ve taslaklarla dolu bir hikâye, yine de sonu olan bir hikâye, bir uyum ve kabullenme hikâyesi, geçmişe

ve değişime dair hikâye. Bir hikâye başladıktan sonra kontrolden çıkar. Kişiye düşen onu sonuna dek izlemektir.

Ekim ayında bir gece Marta bir kez daha felç geçirince Nils ölümün tıpkı bir elin üzerindeki leke ya da bir dövme gibi karısının bedenine yerleştiğini anladı. Doktora telefon edebilirdi, kızlarını arayabilirdi, Marta'yı tekneye taşıyıp hastaneye yetiştirmeye çalışabilirdi ama yine de çok geç olacaktı. Artık Marta Nils'in uzağında bir yerde mücadele ediyordu. Soluğu düzensiz, nabzı çok zayıftı. El ele tutuştular. Nils fısıldayarak Marta dedi, yakında ben de geleceğim.

Elini çektiğinde kendi nabzı atmaya devam ediyordu ama Marta'nınki durmuştu. Marta Nils'e doğru döndü, bir an yüzünde tanımaya benzer bir ifade belirdi ve sonra her şey bitti. Nils yattığı yerden kalkmadı. Sabahın ışıkları fiyordu ve ağaçları aydınlatana dek yattı. Marta ölüyken de tıpkı hayattaki gibi görünüyordu; sadece daha solgundu, teninin rengi hızla solmaktaydı. Kendimi sana nasıl hazırlayabilirdim? diye fısıldadı. Kendimi nasıl hazırlayabilirdim giderek haftalara, aylara, yıllara ve bu hayata dönüşen şu günlere? Nihayet ayağa kalktığında eğildi, Marta'yı alnından öptü, hayatının geri kalan her saatinde onu hatırlamak üzere söz verdi kendine. Bu sözünü tuttu.

Şimdi artık onun çok uzakta olamayacağını biliyor, bunu duyumsuyor, havadaki, yağmurdaki mevcudiyetini hissediyor, sadece Marta'nın elini uzatabileceği kadar yakınına gelmesini ve karısının onu buradan öteki dünyaya götürecek olan elini tutmayı bekliyor. Ve evet geliyor işte, geldi, burada, Nils'in hikâyesinin sonunda Marta geliyor, arkasında durup kollarıyla sarılıyor ve sırtına yaslanıyor. Bir sürpriz yaparmış gibi, Nils sanki onun geldiğini bilmiyormuş gibi elleriyle Nils'in gözünü kapatıyor. Karısının soluğunu ensesinde hissediyor. Teninde dolaşan dilini hissediyor. Kulaklarında gecenin hafif uğultusu. Arkasına dönüyor ve Marta'ya bakıyor. Üzerinde el örgüsü hırkası var. Marta Nils'in yüzünü ellerinin arasına alıyor.

Fiyordun karşı kıyısına nasıl geçtin? diye soruyor Nils.
Tabii ki bisikletle, diye cevap veriyor Marta.

Nils fiyordu geçiyor, açık denize doğru yol alıyor, sığınacak koyları bulunmayan, bacakların artık gövdeyi taşıyamayacak gibi olduğu, teknenin kalbinin artık kaptanın ayaklarının altında atmadığı yere doğru. Nils fiyordu geçiyor, ışığa doğru yol alıyor, karanlıktaki ışığa, dağın ardındaki ışığa, yolun ve yağmurun ve bulutların ve evlerin ve ufkun üzerindeki ışığa doğru. Başlangıç buna benziyor olmalıydı, bir karanlık ve bir ışık, içinde bu ışık olan karanlık, tıpkı teknenin pruvasında yanan bir fenerle kapkara fiyortta karşıdan karşıya geçtiği zamanki gibi. Başlangıçta hayata bir adım yaklaşmıştı, şimdiyse ölümle arasında bir adım bulunuyor. Nils Vik gözlerini kapatıyor ve hayatının son günü de böylece sona eriyor.

—

Bu kitap B.S. Johnson, Brit Bildøen, Claire Keegan, Colm Toibin, Colm O'Gaora, Flann O'Brien, Hanif Kureishi, James Salter, James Kelman, James Brown, James Rebanks, Jenny Erpenbeck, John Berger, John McGahern, Jonathan Coe, Jose Saramago, Lars Amund Vaage, Michael Ondaatje, Mike Scott, Oddmund Hagen, Ola Jøsendal, Pablo Neruda, Sam Shepard, Sjon, Giuseppe Tornatore, Kirsty Gunn, Kjersti R. Solbu ile yapılan konuşmalarla yazıldı.

FRODE GRYTTEN

NILS VIK'İN ÖLDÜĞÜ GÜN

roman

Benim hikâyem böyleydi, diye düşündü Nils. Artık her şeyi biliyordu, resmin tümünü görmüştü. Adım adım, sırasını bekleye bekleye buraya dek gelmişti. Doğmak, havanın, denizin, toprağın, nefretin ve aşkın ne olduğunu öğrenecek kadar yaşamak ve sonunda teşekkür ederek elveda demek. Her şeye rağmen bu büyük bir hikâyeydi, pek çok müsvedde ve taslaklarla dolu bir hikâye, yine de sonu olan bir hikâye, bir uyum ve kabullenme hikayesi, geçmişe ve değişime dair bir hikâye. Bir hikâye başladıktan sonra kontrolden çıkar. Kişiye düşen onu sonuna dek izlemektir.

Eşini kaybetmiş ve kızları kendi hayatlarını kurmuş olan tekne kaptanı Nils Vik, hayatının son gününde, daha önce sayısız kere yaptığı gibi sefere çıkar. Ama diğer seferlerden farklı olarak bu defa gerçek yolcuları değil, hayatında ve hafızasında yer etmiş kişileri, çoktan ölmüş yakınlarını ve tanıdıklarını buyur eder teknesine. Onlarla birlikte bütün hayatını gözden geçirip geçmişiyle hesaplaştığı bu son seferin dönüşü olmayacaktır.

Norveç'in prestijli Brage Ödülü'ne layık görülen bu romanı edebiyatsever okurlarımıza hararetle tavsiye ediyoruz.

Metis Edebiyat | Roman
ISBN-13: 978-605-316-438-8

9 786053 164388

Metis Yayınları
www.metiskitap.com